LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

Om
de saakaldte politiske Vers
hos Grækerne.

Af

N. J. F. Henrichsen,

Lector [redacted]

Indbydelsesskrift

til

Examen artium og den offentlige Skole-Examen
ved Sorøe Academie
den 14de Juli 1838 og følgende Dage.

Kjöbenhavn.
Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

Fortale.

Nærværende Afhandling er i det første Udkast ældre end den for to Aar siden udkomne om den Nygræske Udtale; den første Anledning til den gave nogle Yttringer i Professor Blochs Program om den Græske Accentuations Væsen. Jeg maa tilstaae, at jeg indtil for omtrent fem Aar siden ikke vidste mere om de politiske Vers, end at det var en hos Grækerne i Middelalderen opkommen Versart, i hvilken Stavelsernes Qvantitet ikke iagttoges; af de Bøger, som ere skrevne i slige Vers, kjendte jeg Tzetzes's Chiliader ved enkelte Citater, faa andre kun af Navn. Ved at læse Prof. Blochs Afhandling stødte jeg paa nogle Paastande om disse Verses Alder, som overraskede mig og vakte Lyst til nøiere at undersøge, hvorvidt de vare grundede. I Struves grundige Skrift om de politiske Vers fandt jeg Oplysning om disse Verses prosodiske og metriske Beskaffenhed, men ikke det, som jeg fornemmelig søgte, paalidelig Underretning om, naar og hvorledes disse Vers vare opstaaede i Grækenland; Andre, som have berørt denne Gjenstand, have talt saa ubestemt og forvirret om den, at de snarere have fordunklet end oplyst den. Ved at gaae til Kilderne selv fandt jeg hos flere Græske Skribenter ikke faa Data, som gjorde det klart, at disse Vers havde en seen Oprindelse; men endnu mere indlysende blev denne Ting mig ved Betragtningen af det Græske Folks og Sprogs Historie, hvortil de samme Studier gave Anledning. Hvad der som isoleret Phænomen kun havde havt under-

ordnet Interesse, fik nu først Lys og Betydning i sin Sammenhæng med Folkets, Sprogets og Litteraturens Historie, som Led af et større Heelt, og jeg begyndte at ordne og bearbeide mine Materialier. Men under Arbeidet ledede Tanken idelig en hen til et andet nærbeslægtet Spørgsmaal, der i den senere Tid havde været Gjenstand for en levende Strid, uden at være kommet sin Afgjørelse nærmere. Jeg mener Spørgsmaalet om den Græske Udtale, der i og for sig, ligesom det om de politiske Vers, hører til de mindre vigtige Punkter af Oldtidsvidenskaben, men, ligesom dette, kan faae nogen Betydning ved sin Sammenhæng med andre almindeligere Phænomener, og hvis egentlige Grundvold og Begyndelsespunkt ligeledes Folkets og Sprogets Historie forekom mig at være. Da dette sidste Spørgsmaal havde Øieblikkets Interesse fremfor det andet, og desuden Spørgsmaalet om de politiske Verses Oprindelse tildeels var betinget deraf, besluttede jeg indtil videre at henlægge det andet Arbeide og derimod at bearbeide de Materialier, som jeg under Læsningen af de senere Græske Forfattere havde samlet til Spørgsmaalet om Udtalen, samt dertil at knytte de almindeligere historiske Undersøgelser om Folket og Sproget, hvilke efter den oprindelige Plan skulde have udgjort Indledningen til Afhandlingen om de politiske Vers. Saaledes fremkom mit Skrift om den Nygræske eller saakaldte Reuchlinske Udtale af det Helleniske Sprog, hvis Form tildeels har sin Oprindelse af, at jeg i Begyndelsen tænkte paa at levere det som Recension af de Blochske Skrifter om denne Gjenstand til Maanedsskriftet for Litteratur, af hvis Secretair jeg tidligere gjentagne Gange var bleven opfordret til et saadant Arbeide *); men Stoffets Rigdom nødte mig til at opgive denne Plan. Denne Afhandling udkommer nu i Tydsk Oversættelse ved Pastor (forhen Rector) Friedrichsen, og vil saaledes underkastes et større Publicums Bedømmelse. Med Hensyn til

---

*) Dette føler jeg mig forpligtet til her at bevidne paa Grund af Professor Blochs Beskyldning imod Professor Petersen, at denne havde afslaaet ham det Ønske, at hans Skrifter om det Græske Sprogs Udtale maatte blive omhandlede i Maanedsskriftet. Jeg selv fik af Professor Petersen et Exemplar af de i Aarene 1829—31 udgivne Programmer, kort efterat de vare udkomne, med Anmodning om at anmelde dem, men havde dengang ikke Lyst og Leilighed til at studere mig ind i denne Materie, og jeg veed, at ogsaa Mag. Elberling og afdøde stud. philol. Rasmussen have faaet lignende Anmodning, og at den sidste i sine sidste Leveaar sysselsatte sig meget med denne Gjenstand.

enkelte Yttringer om dette Skrift, som hidtil ere komne til min Kundskab, vil jeg benytte denne Leilighed til at bemærke, at jeg, som jeg oftere har erklæret i Afhandlingen selv, og som hele Fremgangsmaaden i den viser, slet ikke har villet bevise, at den Erasmiske Udtale er den rigtige og gamle, men blot har havt til Hensigt at gjøre indlysende, at den Reuchlinske Udtale ikke har det forud for den Erasmiske, at den historisk kan føres tilbage til Oldtiden, da de Grunde, hvorpaa man har støttet sig for at godtgjøre dens Ælde, ere ugyldige. At den Erasmiske Udtale for den største Deel er grundet paa Hypothese, er vistnok sandt; men ikke mindre sandt er det vel, at den Reuchlinske ikke har nogen sikkrere Grundvold. Hvad den Sandsynlighedsgrund angaaer, hvilken man henter fra, at den Nygræske Udtale i Hovedsagen har været den samme i 1000 Aar, da vilde den have nogen Vægt, naar det kunde antages, at de Grækere, som levede i det Tidsrum, som gik umiddelbar foran de sidste 1000 Aar, have været de gamle Hellenеrs ægte Efterkommere; men den taber den største Deel af sin Betydning, naar det ikke kan nægtes, at Historien bevidner, at Folk og Sprog just i hiint Tidsrum have undergaaet en meget stor Forandring, og naar man tillige seer hen til det *Factum*, at der er foregaaet en betydelig Forandring i Udtalen selv inden den Tid, da den nuværende Udtale kan bevises at have været herskende i Grækenland. Jeg er gaaet negativ frem, just fordi jeg ansaae det for nødvendigt, at det først almindeligen erkjendtes, at man ikke vidste hvad man troede at vide; først naar det falske Skin af historisk Vished, hvormed Reuchlinianerne havde vidst at omgive sig, var forsvundet, kunde Spørgsmaalet om den gamle Udtale optages paa ny som uafgjort, og Meninger og Hypotheser træde frem og gjøre sig gjeldende ved Grunde, men kun som Hypotheser, ikke som uomstødelig Sandhed.

Jeg har ligesom gjort Rede for, hvorledes det er kommet sig, at jeg i flere Aar har fordybet mig i Materier, som laae saa langt fra mine øvrige Studier og af Mange maaskee ville ansees for ikke at være den megen Tid værd, som deres Behandling har kostet. Jeg fortryder ikke den Tid, jeg har anvendt paa disse Undersøgelser; jeg er derved bleven nøiere bekjendt med den senere Græske og fornemmelig den Byzantinske Middelalders Litteratur, der, i hvor mager og maadelig den end er i Forhold til den ældre, dog ikke fortjener den Ringeagt

(1 *)

og Forsømmelse, som almindeligen vises den. Adskillige Punkter i den senere Græske Litteraturs Historie ere endnu aldeles dunkle, mange trænge til betydelig Berigtigelse; nogle Bidrag dertil har jeg givet i disse mine Afhandlinger, og jeg agter, saafremt Omstændighederne tillade det, at fortsætte disse litterærhistoriske Bidrag.

Ved at angive Oprindelsen til disse Afhandlinger har jeg tillige havt til Hensigt at antyde den nøie Forbindelse, som finder Sted baade i Stof og Plan imellem begge Undersøgelser, hvoraf den første i flere Punkter suppleres ved den anden, denne er bygget paa de historiske Data, som udgjøre den første Afdeling af Skriftet om den Nygræske Udtale. Skulde end Hovedgjenstandene for disse mine Undersøgelser ikke have synderlig Interesse for Mange, saa troer jeg dog, at de Oplysninger om det Græske Folkeliv og Sprog, som ere indflettede i disse Undersøgelser, ikke ville være ukjærkomne Bidrag til en klarere Erkjendelse af Forholdet imellem det gamle og nye Grækenland. En vis Forestillingsmaade, som kun er altfor almindelig, søger noget Stort i at identificere de nuværende Grækere med de gamle, opfatter Continuiteten i Folkets Liv som en Vedbliven i samme Form, og da den indrømmer, at den classiske Litteratur døde med det Liv, hvorpaa den var grundet, kommer den, just idet den vil hæve Nygrækerne, til at gjøre Alt hos de senere Grækere til en død Drøvtyggen af de gamle Levninger uden noget af det nye, senere Folkeliv udgaaende Element af Bevægelse og Stræben. Men for at kunne det, maa den være aldeles uvidende om de Facta, som betegne Overgange og Bevægelse. Betragtningen af disse Facta gjør det sande Forhold anskueligt. Livet, lige indtil Sprogets Udtale, fjerner sig efterhaanden fra det, som var afpræget i den gamle Litteratur. Denne, just fordi den allerede var stereotyperet, fortsættes traditionelt; men her er en død eller døende Fortsættelse. Det nye Folkeliv, der tydelig træder frem i Historien, yttrer sig i Litteraturen først indskrænket, svagt, uden Mod og Fordring, men Sagens Natur og Nødvendigheden fører dog det, som udgaaer derfra, til Seier.

Paaskeferierne 1838.

I.

Om Oprindelsen af accentuerede Vers hos Grækerne, om det politiske Vers og dets Forhold til andre Versarter i Middelalderen.

Saa uklare end de Forestillinger ere, som man tidligere har forbundet og tildeels endnu ofte forbinder med Udtrykket: **politiske Vers**, naar det gjelder om at bestemme disse Verses egentlige Væsen, ere dog Alle enige i, derved at forstaae Vers, som ere byggede efter et andet prosodisk Princip, end det, som var det sædvanlige hos de gamle Grækere i Litteraturens blomstrende Tid, og de Fleste forstaae derved saadanne Vers, som ere byggede efter Accentuationen, ikke efter Qvantiteten. Her møder altsaa allerførst det Spørgsmaal, hvor langt tilbage i Tiden man med nogen Sikkerhed kan forfølge de accentuerede Vers hos Grækerne, og først efterat have drøftet dette almindeligere Spørgsmaal, kunne vi nærmere bestemme Oprindelsen af og Forholdet imellem de forskjellige Versarter, hvilke man hyppigen har indbefattet under det fælles Navn af **politiske**. At det accentuerende Princip hos Grækerne har havt en ganske naturlig og nødvendig Oprindelse, er vistnok upaatvivleligt; men idet man erkjendte dette, er man dog, i at efterspore denne Oprindelse, hyppigen kommen paa Afveie, fordi man mere støttede sig paa Analogier og aprioriske Grunde, end fulgte Historiens ledende Spor. Det er fornemmelig Apel og adskillige andre musikalske Metrikere, som i den senere Tid have yttret sig om dette Punkt, og saa forskjelligen modificerede end deres Meninger ere i det Enkelte, idet de snart udlede Oprindelsen af disse Vers fra Poesiens Forbindelse med Musik og Dands, snart derimod fra dens senere Afsondring fra Musiken, ere de dog enige i at tillægge dem en betydelig Alder. Vi kunne her ikke opholde os ved enkeltviis at drøfte de forskjellige Modificationer, under hvilke denne Hypothese om accentuerede Græske Verses høie Alder er fremtraadt; kun ved Hovedpunkterne ville vi dvæle for at prøve de derfor anførte Beviser og sammenholde dem med Historiens Vidnesbyrd. Da den forhistoriske Tid aabner en vid og beqvem Tumleplads for hvilken-

somhelst Gisning, er det ikke at undres over, at Nogle ogsaa med Hensyn til dette Spørgsmaal ere gaaet tilbage til den fjerneste Tid. Den almindelige Mening er, at det Helleniske Sprog fra først af har været qvantiterende, og at den i Sproget liggende qvantitative Charakteer fra først af har gjort sig gjeldende i Sangen. Af ganske modsat Anskuelse er dog **Apel**, og ham følger **Sebastian Mutzl** i sin Afhandling: Ueber die accentuirende Rhythmik in neueren Sprachen (Landshut **1835. 4**) blindthen her og i andre Punkter som en aldeles paalidelig Auctoritet. Apel paastaaer (især i Begyndelsen af anden Deel af Metriken) ikke blot i Almindelighed, at accentuerede Vers hos Nationerne ere ældre end qvantiterede, men erklærer ogsaa navnlig med Hensyn til Grækerne, at deres ældste Vers have været accentuerede, og at der først er skeet Forandring deri ved Sprogets indre prosodiske Uddannelse, uden at dog accentuerede Vers nogensinde ganske ere blevne fortrængte. Om det sidste komme vi senere til at tale mere. Hvad Hovedpaastanden angaaer, om den allerældste Græske Poesies accentuerende Charakteer, da er den næsten ene bygget paa den meget mislige Analogie med den Romerske, i hvilken just særegne ydre Omstændigheder, af hvilke den allerede begyndte Litteratur afficeredes, foranledigede en Forandring, hvis sande Væsen og Omfang vi dog af Mangel paa tilstrækkelige Efterretninger om Formen i de ældste Romerske Sange ikke kjende, og som vistnok udstrækkes for vidt, naar man, som almindeligen skeer, antager, at de ældste Romerske Vers ene vare byggede efter Accentuationen (jfr. Gotthold i Seebodes og Jahns neue Jahrb. f. Philol. **2**ter Supplementb. H. **2** S. **296** ff.). Ved at bygge paa denne Analogie synes man aldeles at have glemt Tidernes og Forholdenes Forskjellighed. I den Romerske Poesie var Forandringen, af hvad Omfang den saa har været, en Følge af Tilegnelsen af en fuldkommen uddannet og saa at sige færdig fremmed Litteratur, hvis Form optoges tilligemed Indholdet; her var det enkelte Kunstnere, der lempede Sproget efter det nye Princips Fordringer, og den hele Forandring var mere frembragt ved Kunst end naturlig. I Grækenland derimod maatte en fuldkommen Overgang fra Accentuering til Qvantitering i Poesien antages at være foregaaet uden ydre Paavirkning i en endnu udannet Tid, Forandringen maatte være udgaaet fra Folket, ikke fra enkelte Kunstnere, og Sproget maatte have forandret sit oprindelige Væsen, inden det kunde forandre sin metriske Charakteer. Hvor lidet rimeligt eller naturligt dette er, sees vel let. — Ligesaa lidt som indre Grunde kunne angives for den Paastand, at Poesien hos Grækerne oprindeligen har været accentuerende, ligesaa lidt tale udvortes Grunde derfor. Her, hvor vi have med den fjerneste Græske Tid at gjøre, kan Talen ikke synderlig være om historiske Beviser, uden forsaavidt disse maaskee kunde hentes deels fra enkelte Spor af ældgamle Sange, Vink i gamle Sagn og andre Vidnesbyrd om den allerældste Tid hos senere Forfattere, deels fra Betragtningen af den ældste os levnede Poesies Beskaffenhed. Saa lidet skikkede de førstnævnede Kilder end ere til at frembringe en sand Kundskab, saa kunne de dog altid, anvendte med behørig Kritik, tjene Noget til at understøtte en i sig selv sandsynlig Mening. Dog ikke allene har Apels Paastand i og for sig selv ikke mere Sandsynlighed end deres, som sige, at Grækernes Poesie fra først af har været qvantiterende, men hverken i Sagn eller Vidnesbyrd eller endelig Sange findes, selv om man var nok saa tilbøielig til at lade Alt, hvad der fortælles om de allerældste Tider og

udgives for Levninger fra dem, gjelde for ægte, nogen Hjemmel for Apels Mening: snarere kunde det Modsatte siges at være Tilfældet (jfr. Plutarch. de Pythiæ oracul. c. 17). Rigtignok siger Apel II. S. 151: "at den Tradition, at Delpherne have forherliget Apollo's Seier over Slangen ved det første Hexameter Ἰή, Ἰή, Παιάν Ἰή, Ἰή, Παιάν [Ἰὴ Παιὰν, ἰὴ Παιὰν, ἰὴ Παιάν] bestyrker, hvad der lader sig indsee uden Tradition, at Hexametret oprindeligen, ligesom alle Vers, har været accentueret;" men selv om denne Tradition var at stole paa, som den aldeles ikke er, om Verset havde existeret i den ældste Tid, havde existeret i den anførte Form, var et Hexameter og Hexametret overhovedet ganske sikkert var den ældste Versform: — selv om alt dette var Tilfældet (s. Athenæus XV. p. 701. C. sqq. og de andre Notitser, som findes om dette Vers hos Santen til Terentianus Maurus p. 142 sqq.), kunde dette Vers, efter mit Skjønnende, ikke mere bevise, at den ældste Poesie har været accentuerende, end at den har været qvantiterende: i det høieste kunde deraf sluttes, at man i den ældste Tid blot talte Stavelserne. Mere Vægt vilde det Beviis have, som hentedes fra de ældste Epikeres Værker, naar det kunde godtgjøres, at der endnu i disse findes accentuerede Vers, eller i det mindste **med Sikkerhed** kunde paavises, at Ordaccenten gjør korte Stavelser lange. Virkelig have ikke faa ældre og nyere Lærde (dog ikke Apel, men vel Hermann) villet hæve flere metriske Uregelmæssigheder hos Homer ved den Paastand, at Ordaccenten i den ældste Poesie, som endnu ikke havde løsrevet sig fra den almindelige (?) Udtale, har havt Indflydelse paa at bestemme Stavelsernes Qvantitet. Men hvor svagt begrundet denne Paastand er, sees, naar man betragter de Steder hos Homer, hvor metriske Uregelmæssigheder forekomme. Gjennemgaaer man de af Spitzner (de versu Græcorum heroico c. 1 et 2), Hermann og andre Metrikere og Grammatikere (f. Ex. Matthiä, Buttmann, Thiersch) samlede Homeriske Steder, hvor en kort Stavelse bruges som lang, da vil man see, at de allerfleste som Længder brugte Kortheder findes enten i Enden af Ord i Cæsuren, hvor Stemmen dvæler noget, eller i Arsis, fornemmelig i Begyndelsen af et Vers eller en Sætning, men dog ogsaa inde i Ordene. I begge Tilfælde er den korte Stavelse, som staaer i Pausa eller paa hvilken Ictus falder, ligesaa ofte og maaskee oftere uaccentueret end accentueret. Desuden gives der endeel andre Steder, hvor den korte Stavelse staaer i Spondeens Thesis, og disse skulde da vel afgive tydelige Beviser for Paastanden om Accentens Indflydelse; men ogsaa her findes nok saa mange Kortheder uden, som med Accent, ved hvilken Omstændighed Paastanden taber sin Støtte, idet just de uaccentuerede som Længder brugte Kortheder vise, at det ikke er Accenten, men andre Aarsager, som have bevirket denne metriske Frihed. Siger man, at der uden Tvivl oprindeligen have været langt flere metriske Afvigelser hos Homer, hvilke Grammatikerne efterhaanden have borttaget, da skal dette ikke benægtes, men det indsees ikke, hvad det kan bidrage til at bevise Accentuationens Indflydelse i de ældste Digte, naar ikke alle eller dog de fleste tilbageblevne Uregelmæssigheder tale for denne Indflydelse. Saavidt man end udstrækker Paastanden om metrisk Unøiagtighed i de oprindelige Homeriske Digte, saa er det dog unægteligt, at i disse Digte det qvantitative prosodiske Princip er det herskende, og ligesaa lidt som man for at redde Homers Ære behøver at tage sin Tilflugt til Digamma's eller den Æoliske Consonantfordoblings Indflydelse, ligesaa lidt kan man af de Afvigelser

fra den strenge Metrik, som findes eller kunne antages at have været i de Homeriske Digte, slutte, at Accenten har havt forlængende Indflydelse, og endnu mindre, at den allerældste Græske Poesie har været accentuerende. De ældste bekjendte Sanges Form synes meget mere at berettige til at slutte, at den Græske Poesie fra først af har været qvantiterende. Langt mere tilfredsstillende er det, at forklare de metriske Afvigelser hos Homer af det musikalske Foredrags Natur, en Mening, som allerede de Gamle have yttret (s. Athenæus XIV. p. 620 C. og især det bekjendte Sted p. 632 C. sq.), eller af Kunstens Barndom eller maaskee af begge Aarsager tilsammentagne *).

Af det Anførte vil det være klart, hvor lidet begrundet Apels Mening om den allerældste Græske Poesies Form er. Vi gaae nu over til mere bekjendte Tider, og finde vi i dem sikkre Spor af accentuerede Vers, saa ville vi gjerne lade disse gjelde for Arvegods fra Fortiden. Virkelig udstrækker Apel sin Paastand ogsaa til Grækenlands blomstrende Tid, og idet han ligeledes ene bygger paa den her endnu misligere Analogie med Romerne, finder han det meget sandsynligt, at ogsaa hos Grækerne de accentuerede Vers have vedligeholdt sig ved Siden af de qvantiterede i Mysterier, i Orakler og overhovedet i den solenne Stiil: "Maaskee," siger han B. II. S. 4, "er mangt et Vers hos Grækerne, som synes at støde an imod den qvantiterende Rhythmus's Regel, en Aristophanisk Parodie paa saadanne Mysterieantiqviteter." Hvad Meningen heraf er, tilstaaer jeg, at jeg ikke veed: ikke engang den Uleilighed har han gjort sig, at paapege saadanne Vers, der skulle gjelde for Aristophaniske Parodier paa Mysterieantiqviteter, og meget naivt siger han et andet Sted (B. I. S. 329), hvor han paastaaer, at man hos Romerne længe har beholdt det Saturniske Vers til høitidelig Brug: "Det er sandsynligt, at man ogsaa blandt de Græske Vers vilde finde accentuerede, naar man forstod at lede dem op (wenn man sie aufzufinden wüßte)." Hvad der blev sunget ved Mysterierne, vide vi ligesaa lidt som vi kjende til Mysteriernes indre Væsen; selv de Orpheus tillagte Hymner (om Nogen skulde falde paa at henvise til disse ellers almindeligen for uægte erkjendte Digte) vidne imod Apels Mening: de ere qvantiterede. Alle Orakler, vi kjende, og alle Levninger af solenne Digte vidne ligeledes imod ham. — Endnu bemærker han II. S. 4: "Men ikke blot i Mysterierne og i høitidelig Brug vedligeholdt sig det accentuerede Vers; det blev ogsaa gangbart blandt Folket i Skjemtesange og lignende Digte. Hos Romerne viser Historien dette uimodsigeligen i Spottesangene og andre deslige Vers, hvilke nogle Skribenter have opbevaret. Om Grækerne er det i det mindste sandsynligt, om end det historiske Beviis ikke skulde kunne føres med fuldkommen Strenghed." Men denne Paastand trænger dog virkelig til en historisk Støtte, naar den skal findes sandsynlig: og hvilke ere da de historiske Data, paa hvilke Apel beraaber sig? For det første, atter Analogien med Romerne, der, som vi ovenfor have berørt, aldeles Intet beviser, selv om det var afgjort, som man rigtignok temmelig almindeligen, men vel noget for overilet antager, at den Romerske Folkepoesie i Litteraturens blomstrende Tid har været aldeles accentuerende. For det andet beraaber

*) S. Wilster om Hexametret §. 3 og sammes Afh. om Qvantitet og Accent, i Öhlenschlägers Prometheus, Thortsen Metrik B. 1 §. 2. og i Maanedsskrift for Litteratur B. XI. S. 232 ff.

han sig paa de politiske Vers og siger blandt Andet §. 788 Anm.: "Hvorfor skulde de politiske Vers ikke være Beviis for, at man med fuldkommen Kundskab i Prosodien desuagtet skrev Græske accentuerede Vers? Man finder til enhver Tid, da politiske Vers bleve forfærdigede, ogsaa qvantiterede-metriske, og Historien viser, at det politiske Vers ikke først opstod, da man havde glemt det metriske, men at det har vedligeholdt sig ved Siden af det qvantiterede, i hvorvel mindre agtet, indtil det ved den accentuerende Sangs Begunstigelse paa ny kom i Anseelse. Først ved denne Gjenoplivelse af det accentuerede Vers kom de qvantiterende Rhythmer i Forglemmelse. Saaledes vilde altsaa de politiske Vers være Beviis nok for Sagen." Ja for hvilken Sag? De politiske Vers skreves i Middelalderen selv af Lærde ved Siden af qvantiterede, der dog, som vi nedenfor skulle see, ingenlunde røbede fuldkommen Kundskab i Prosodien (den gamle Prosodie), og, hvad der er vigtigere, de politiske Vers vare gængse i den Romaisk-Byzantinske Folkepoesie, ligesom de endnu ere det i den Nygræske, og Aarsagerne til at de vare herskende der, skulle vi siden nærmere angive; men at de have deres Oprindelse fra Grækenlands blomstrende Tid, skulde jo først bevises. Hvorledes kunne da de selv tjene som Beviis for, at de accentuerede Vers vare gængse i den gamle Helleniske Folkepoesie? Og har Paastanden om en accentuerende gammelgræsk Folkepoesie i og for sig nogen Sandsynlighed? Mangfoldige Data vise, at den qvantiterende Poesie i Grækenland ikke blot var de Dannedes Eiendom, men behagede ogsaa Massen af Folket og lød i Folkets Munde: jeg behøver her blot, foruden at nævne de Homeriske Digte, at minde om den Popularitet, som Euripides's Sange fortælles at have havt (Plutarch. Nicias 29), og overhovedet om den dramatiske Poesies Indflydelse paa Folket. Ja Apel selv erklærer, at Qvantitetsprincipet var populært i Grækenland, imedens han benægter, at det var det hos Romerne. Men strider da ikke allerede denne den qvantiterende Poesies Popularitet imod hiin Paastand om Folkepoesiens accentuerende Form? Skulde Digterne, naar de skreve for Folket, ikke have beqvemmet sig efter dets Smag og Brug? Hvad de Græske Folkesange angaaer, da have vi dog endnu ikke faa større og mindre Brudstykker af flere, foruden Efterretninger om andre, vi have ogsaa endeel Viser, som lode i Folkets Mund, under Navn af Skolier og Anakreontiske Sange *), og fra disse maatte da, naar man ikke vilde slutte reent hen i Veiret, Beviset vel nærmest hentes. Nu er det vist, at deslige Sange, som ere levnede fra Grækenlands blomstrende Tid, og de Digte, som af de Gamle selv ere anførte som Anakreontiske, ere aldeles qvantiterede: men virkelig kan der i de saakaldte Anacreontea findes Spor af et andet prosodisk Princip, og det undrer mig, at Apel, som ellers ikke pleier at tage det saa nøie med Kritiken i sine historiske Beviser, ikke har beraabt sig paa disse Digte. Der findes nemlig i den Anakreontinske Samling ikke faa Digte, hvori der ere metriske Uregelmæssigheder — som dog heller ikke kunne hæves ved at tage Accenten til Hjelp —; der findes hele Digte, som hverken ere byggede efter Qvantitet eller Accent; der findes endelig eet

---

*) Om Folkesangene i Almindelighed s. Zell Ferienschriften B. I. S. 55 ff. og Köster dissert. de cantilenis popularibus veterum Græcorum, Berol. 1831; om Skollerne, foruden de bekjendte Skrifter af Clodius og Ilgen, Ulrici Gesch. d. Hellen. Dichtkunst 2ter Th. Berl. 1835 S. 376 ff.

Digt, som vistnok er accentueret. Dog afgive alle disse Digte, hvoraf det sidste her fornemmelig kunde komme i Betragtning, aldeles intet Beviis for, at accentuerede Vers have været brugte eller endog gængse i Folkepoesien eller i Skjemtedigte i Grækenlands, jeg vil ikke sige blomstrende, men bedre Tider. Det er noksom bekjendt, at den Samling, vi have under Anakreons Navn, er en Anthologie, samlet i en meget seen Tid, som foruden enkelte Digte, der med Sikkerhed eller Rimelighed kunne tillægges Anakreon, indbefatter en Masse Variationer af Anakreons Sange samt Digte i formeentlig Anakreontisk Maneer, skjøndt tildeels i Formen meget forskjellige fra de ægte. Disse Efterligninger ere fra meget forskjellige Tider lige ned til den senere Middelalder, og ved nogle af dem ere endog de senere Forfatteres Navne (Basilios, Julianos Ægyptios) angivne; selv et Digt, der uden Tvivl er af Theodoros Prodromos (12te Aarh.), er optaget i mange, især i de nyeste Udgaver af Samlingen, og det eneste Digt, som maa antages for accentueret (18 = δ' Mehlh.), er en udtværet Variation, der ogsaa i Sproget viser flere Spor af Middelalderen *). Af denne Samling lader sig altsaa aldeles Intet slutte om accentuerede Verses Tilværelse i Grækenlands bedre Tider. Ei heller finder man noget Vidnesbyrd om, at de ældre Grækere have kjendt eller brugt slige Vers. Rigtignok have nogle af dem, som stræbte at vindicere den accentuerende Poesie en anseelig Alder, troet at finde Bestyrkelse herfor hos Græske Forfattere, men vistnok med Uret. Saaledes anfører Mutzl, der ganske deler Apels Anskuelse og ellers blot støtter sig paa dennes Ord, som Beviis for, at der ogsaa under den qvantiterende Metriks høieste Flor i Grækenland findes Spor af det i Folkets Mund levende accentuerede Vers, S. 3 f. et Par Ord af et Sted i Begyndelsen af Eustathios's Commentar til Iliaden: *Οἱ δημοτικοὶ στίχοι — ἄρτι δὲ πολιτικοὶ ὀνομαζόμενοι*, uden at bryde sig om Sammenhængen, hvori de staae. I Anledning af en Synizesis i det første Vers af Iliaden udvikler nemlig Eustathios p. 11 Rom., hvad Synizesis er, og bemærker, at Vocalerne, naar de staae ene, udtales hurtigere, end i Forbindelse med Consonanter, hvorfor ogsaa tvende sammenstødende Vocaler i Scansionen kunne smelte sammen til een Stavelse: hvorpaa følge disse Ord: *Καὶ δηλοῦσι τοῦτο φανερῶς καὶ οἱ δημοτικοὶ στίχοι, οἱ τὸ παλαιὸν μὲν τροχαϊκῶς ποδιζόμενοι, καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Πέρσαις δηλοῖ, ἄρτι δὲ πολιτικοὶ ὀνομαζόμενοι· μέτρον μὲν γὰρ αὐτοῖς πεντεκαίδεκα συλλαβαί· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ εἰς ἑπτακαίδεκα ἢ καὶ πλείονας αὐτούς ποτε παρεκτείνουσι συλλαβὰς, αἵ τινες, αἱ πλείονες δηλαδὴ τῶν πεντεκαίδεκα, εἰ μὲν μετὰ συμφώνων λαλοῦνται, γελῶνται ὡς ἄῤῥυθμοι καὶ σκώπτονται ὡς πολύποδες· εἰ δὲ μόνοις ἐκφωνοῦνται καθαροῖς φωνήεσι, λανθάνον τὸ πολύπουν ἔχουσι τῇ ταχείᾳ συνεκφωνήσει τῶν φωνηέντων καὶ σώζεται ὁ τροχαϊκὸς ῥυθμός.* Selv om nu Eustathios ligefrem havde sagt, at de senere saakaldte politiske Vers i en bestemt gammel Tid f. Ex. Æschylos's ere blevne kaldte **demotiske**, eller at overhovedet dette Navn for en vis Art af Vers har været i Brug i en bestemt gammel Tid, saa

*) Om dette og andre senere Digte i Anakreontisk Maneer vil jeg nedenfor have Leilighed til at tilføie nogle Bemærkninger: imidlertid maa jeg henvise til Mehlhorns Udgave af **Anacreontea**, hvor udførligere Oplysninger findes.

vilde en saadan Efterretning hos en saa seen og derhos unøiagtig Forfatter, som Eustathios er, ikke fortjene ubetinget Tiltro, da ingen af de ældre Metrikere og overhovedet ingen anden Skribent melder Noget herom. Dog Eustathios udtrykker sig slet ikke saa bestemt, men siger blot, at de demotiske Vers, som i ældre Tider bleve scanderede som Trochæer og kort før hans Tid (ἄρτι) havde faaet Navn af politiske, vise Rigtigheden af hvad han har bemærket om Synizesis. Antager man nu ogsaa, at han ved demotiske Vers forstaaer accentuerede, er man endnu lige nær med Hensyn til Tiden, da de opstode og da de existerede under dette Navn, efterdi hans Ord slet ikke betegne Oldtiden mere end Middelalderen, og Stedet hos Eustathios beviser da selv i dette Tilfælde Intet for den høie Alder af slige Vers. Men hertil kommer, hvad der er det vigtigste, at han, som hele Stedet og allerede Sammenligningen med Æschylos viser, aldeles ikke har taget Hensyn til noget prosodisk Princip, men blot til Metrum: i denne Henseende sammenstiller han sin Tids politiske 15 Stavelses Versemaal med de trochæiske katalektiske Tetrametre i Æschylos's Perser, i hvilke vel Ingen vil finde accentuerede Vers. At 15 Stavelses **Versemaalet** baade i Trochæer og Jamber har været brugt af de Gamle, er unægteligt (jfr. nedenfor); men at de **Gamle** have kaldt dette **Versemaal** demotisk, ligger hverken i Eustathios's Ord eller berettes af Andre, end sige, at de ved dette Navn fortrinsviis skulde have forstaaet accentuerede Vers *). — Et andet Sted, hvori man har troet at finde et sikkert Vidnesbyrd om, at accentuerede Vers have existeret i Oldtiden, er **Dionys. Halicarn.** *περὶ συνθέσ. ὀνομ.* **c. 26 p. 420 sqq. Schaefer. (T. V. p. 214 sqq. Reiske).** Paa dette Vidnesbyrd har især **Wetstein** og efter ham Professor **Bloch** beraabt sig. Den sidste

*) Til Sammenligning med og Oplysning af Stedet hos Eustathios kan tjene følgende Ord af Maximos Planudes i hans Dialog om Grammatiken, Capitlet *περὶ μέτρων* i Bachmanns **Anecdota Gr. Vol. II. p. 99:** *Τοῖς εἰς τὸ πολιτικὸν ἄρτι μεταναστᾶσιν ὄνομα στίχοις καὶ τραγικοὶ πάντες καὶ ὁ Κωμικός ἔστιν οὗ χρησάμενοι φαίνονται· οὐκ ἀμέτρως μέντοι, ἀλλ' οἱ μὲν τροχαίοις ποιήσαντες, ὁ Κωμικὸς δὲ καὶ ἰάμβοις· ἑκάτεροι μέντοι τετράμετρον καταληκτικὸν αὐτοῖς ὅρον ἐστήσαντο. Ἥκιστα μὲν οὖν ἄδηλον, ὡς οὐκ ἔστιν ὅτε τοῦ κρότου καὶ ῥυθμοῦ τῶν τόνων γέγονεν ἐκείνοις φροντίς· μόνοις δὲ τό γε εἰς μέτρον ἧκον τῆς ἀκριβείας, τούτου πολὺν λόγον τιθέμενοι· ὅπου περ ἂν τῶν συλλαβῶν ὁ τόνος πεσὼν ἐτύγχανεν, οὐδ' ὁτιοῦν ἐπεστρέφοντο· ἀλλ' οὕτω τούτοις ποιοῦσιν ἔν τισι συνηνέχθη τῶν στίχων καὶ ῥυθμόν τινα τοῦ τόνου εὔτροχον προχωρῆσαι καὶ λαμυρὰν κρότου συνθήκην· ὡς Εὐριπίδην μὲν ἔγνως λέγοντα* **(Orest. 725 Porson.).**

Συγκατασκάπτοις ἂν ἡμᾶς· κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων.

Αἰσχύλον δέ **(Pers. 151 sq. Well.)**·

Ὦ βαθυζώνων ἄνασσα Περσίδων ὑπερτάτη
Μῆτερ ἡ Ξέρξου γεραιά, χαῖρε, Δαρείου γύναι.

Σοφοκλῆν δέ **(Oedip. Tyr. 1511 Herm.)**·

Ὦ πάτρας Θήβης ἔνοικοι, λεύσσετ', Οἰδίπους ὅδε,

καὶ μετὰ στίχον **(1513)**·

Ὅστις οὐ ζήλῳ πολιτῶν καὶ τύχαις ἐπιβλέπων.

Καὶ *Ἀριστοφάνην* **(Plut. 288, 291)**·

Ὡς ἥδομαι καὶ τέρπομαι καὶ βούλομαι χορεῦσαι
Μιμούμενος, καὶ τοῖν ποδοῖν ὧδὶ παρενσαλεύων.

yttrer sig i sin Afhandling om den Græske Accentuations Væsen, Kjøbenh. 1832 S. 23 herom paa følgende Maade: "Selv Grækerne begyndte, efterat deres meest classiske Tidsalder var forbi, at indføre det samme Princip for deres Versbygning [det accentuerende], hvilket ogsaa nu er almindeligt hos dem; og ikke allene fra Begyndelsen af det 8de Aarh. har man de saakaldte **versus politici** eller λογοειδεῖς af Johannes Damascenus (?) —, men endog Dionysius Halic. kjendte denne Versificeringsmaade, som altsaa allerede existerede paa hans Tid, men forkaster den som slet og sladdervurn, fordi den manglede den Bearbeidelse og Kunstmæssighed, som udfordres til et rigtigt Metrum; endskjøndt de Exempler, han anfører, ikkun angaae det, han forud har anført om det altfor Prosaiske, som monometriske Digte faae ved ulige Stropher og Perioder." At imidlertid Stedet hos Dionysios er blevet aldeles misforstaaet af de nævnede Lærde, troer jeg bedst at gjøre indlysende ved at give en Oversættelse af det og angive Sammenhængen, hvori det staaer. Efterat Dionysios i 25de Capitel har udviklet, hvorledes en ubunden Tale skrives saaledes, at den ligner et skjønt Digt eller lyrisk Sang, angiver han i 26de Capitel, ved hvilke Midler et episk, jambisk eller lyrisk Digt kommer til at ligne den prosaiske Tale meget, nemlig ved Ordenes Valg og Stilling, Ledenes Sammenstilling og Periodernes Bygning og Maal; hvorpaa han fortsætter p. 420 Sch.: "Ingen maa troe, at jeg er uvidende om, at den saakaldte Prosaisme (Lighed med Prosaen, ἡ καλουμένη λογοείδεια) synes at være en Feil ved et Digt, heller ikke maa man tillægge mig saa stor Dumhed, at jeg skulde regne en Feil blandt Dyderne ved Digte [eller prosaiske Taler]; men at jeg troer ogsaa i disse at adskille de gode fra dem, som ikke have noget Værd, vil man erfare, naar man har hørt mig. Da jeg seer, at en Art af Prosa (τοῦ λόγου) er udannet (ἰδιώτης), nemlig den sladdervorne og vaasende, en anden derimod dannet (πολιτικός ɔ: **forensis, civilis,** saadan som Statsmænd bruge), hvori der findes meget Udarbeidet og Kunstmæssigt: saa antager jeg, at det Digt, som jeg finder at ligne den vaasende og sladdervorne Prosa, fortjener at udlees, det derimod, som ligner den udarbeidede og kunstmæssige, troer jeg fortjener at beundres og studeres. Dersom nu enhver af de to Arter af Prosa havde faaet en forskjellig Benævnelse, vilde det være passende ogsaa at benævne ethvert af de to Slags Digte, som ligne dem, med forskjellige Navne. Men da nu baade den gode og den daarlige Prosa kaldes Prosa, vil man ikke feile ved at ansee de Digte, som ligne den skjønne Prosa, for skjønne, og de, som ligne den daarlige, for slette [uden at lade sig forstyrre af det Eensartede i Benævnelsen for Prosaen (ὑπὸ τῆς τοῦ λόγου ὁμοειδείας)]; thi den Omstændighed, at samme Benævnelse bruges om forskjellige Ting, vil ikke hindre Nogen fra at see hver af disse to Tings Natur." — Man vil heraf see, at Dionysios slet ikke siger, hvad man lader ham sige, men blot gjør opmærksom paa, at Ligheden med Prosa (λογοείδεια) vel i Regelen ansees for at være en Feil ved Poesie, men at ligesom λόγος baade bruges om den gode og den slette Prosa, saaledes gives der ogsaa en god og en slet λογοείδεια; i de Digte, som ligne god Prosa, findes den første, i de, som ligne slet Prosa, den anden. Dog den Lighed, han omtaler i hele dette Capitel, er aldeles ikke nogen Lighed i prosodisk eller metrisk, men i rhetorisk Henseende; overeensstemmende med sit Formaal angiver han de ovennævnede rhetoriske Midler, ved hvilke en saadan

Lighed opnaaes, og analyserer ogsaa de Exempler baade af episke, jambiske og lyriske Digte, han derefter anfører, ene med Hensyn til Sætningernes rhetoriske Forhold. Endog disse Exempler paa Poesie, der ligner Prosa, ere tilstrækkelige til at overbevise om, at Dionysios ved λογοειδεια aldeles ikke har tænkt paa nogen accentuerende Poesie eller paa politiske Vers; de ere tagne af Homer, Euripides og Simonides, og umiddelbar efterat have anført disse Exempler, tilføier han: "Disse ere de Vers og lyriske Sange, som ligne skjønne prosaiske Taler, og det af de ovenfor af mig angivne Aarsager" *).

Jeg troer tilstrækkeligen at have viist, hvor intetsigende de historiske Beviser ere, hvilke man har anført for den accentuerende Poesies høie Alder, ligesom det vel ogsaa vil være klart, at der overhovedet ingen Grund er til at antage, at man i den Græske Oldtid ved Siden af qvantiterede Vers har kjendt og brugt accentuerede. Denne Paastand vilde neppe være bleven fremført, i al Fald ikke have vundet Tilhængere, naar Folkets og Sprogets Historie og Litteraturens Frembringelser i den Græske Middelalder havde været de Lærde mere bekjendte, end de almindeligviis ere. Her, som i flere andre Punkter, har denne Uklarhed i Kundskaben om den Græske Middelalder hyppigen havt til Følge, at man uden Betænkelighed har antaget denne Alder for en uforstyrret Fortsættelse af Oldtiden, og troet, at de i den fremtrædende Former maatte have deres Kilde og Analogon i Oldtiden. Betragtningen af den Græske Litteratur viser, at accentuerede Vers først ere opstaaede i Middelalderen, og Sprogets Historie vil oplyse os om den naturlige og sande Aarsag til dette Phænomen.

Grunden til Sprogenes metriske Charakteer ligger i deres eget Væsen, og meget sand er uden Tvivl den Bemærkning af **Madvig** i Maanedsskriftet f. Litt. 6te B. S. **419** f., at der finder et Forhold Sted imellem Accentuering og Qvantitering paa den ene og Sprogenes grammatiske Bygning paa den anden Side, saaledes, at de Sprog, der ere rige paa nøie uddannede Flexions-

---

*) Allerede Reiz har paapeget denne Misforstaaelse af Stedet hos Dionysios; i et Brev til Schäfer, som findes aftrykt i Walz's **Rhetores Gr. T. III. p. 615 sq.**, siger han: **Joh. Rodolphus Wetstenius in dissert. de accentibus Græcor. §. 46 putat, politicos versus etiam antiquis illis cognitos fuisse: verum non videtur locum Dionysii, quo ad id probandum utitur, satis intellexisse.** — I Forbigaaende vil jeg endnu bemærke, at Prof. Bloch i samme Afh. S. 28 ogsaa misforstaaer et andet Sted hos Dionysios, naar han siger, "at vi, ved at læse Verset som Prosa med behørig Accentuation, men ved dog derhos saavidt muligt tillige altid at paaagte hver Stavelses Qvantitet, ville opnaae hvad Dionys. *π. συνθέσ. ὀνομ.* **p. 133 R. (p. 266 Sch.)** bemærker: *καὶ τάσεις φωνῆς, αἱ καλούμεναι προσῳδίαι, διάφοροι κλέπτουσι τῇ ποικιλίᾳ τὸν κόρον* d. e. Stemmens (fra Qvantiteten) forskjellige Tonefald ville uformærket forebygge Kjedsommeligheden (af Versetaktens Monotonie)." Talen er nemlig der om det prosaiske Foredrag og de forskjellige Midler, man har, for at give det Afverling; efterat have nævnet Sætningernes og Periodernes forskjellige Beskaffenhed, samt afvexlende Rhythmer og Figurer, anfører han ogsaa *διάφοροι τάσεις φωνῆς*, men ligesaa lidt som han overhovedet der tænker paa Vers, ligesaa lidt betyde de anførte Ord Stemmens fra Qvantiteten forskjellige Tonefald, og ligesaa lidt er der Tale om Kjedsomheden af Versetaktens Monotonie.

former, fortrinligen ere qvantiterende, de derimod, der for en stor Deel have formindsket eller opgivet hiin Formdannelse, accentuerende. Denne Bemærkning finde vi bekræftet ved paa den ene Side at betragte Sanskrit, det Helleniske og det uddannede Latinske Sprog, paa den anden Side de scandinavisk-germaniske, Romanske og det Nygræske eller Romaiske. Men naar jeg nævner det Nygræske eller Romaiske, mener jeg dermed ikke et Sprog, som først er opstaaet i den senere Middelalder, eller endog efter Konstantinopels Indtagelse, men et Sprog, der var det egentlige levende Talesprog hos Dannede saavel som Udannede i den største Deel af Middelalderen, imedens det Helleniske Sprog allerede tidlig ophørte at være Folkesproget og blot vedblev at leve i Skrift, først ene, senere ved Siden af det Romaiske Talesprog. De Data, vi have for dette Romaiske Sprogs Liv i den første Halvdeel af Middelalderen, har jeg angivet i min Afhandling om den Nygræske Udtale af det Hellen. Sprog S. 31 ff. Naar man først har begyndt at anvende det i Skrift, kan ikke siges med Bestemthed; de første, af hvilke der er bevaret os hele Digte i dette Sprog, ere Lærde fra det 12te Aarhundrede. Dog ikke fra den Tid, da det forst fremtraadte i Skrift, maae vi datere dets Liv i Poesien, men fra den Tid, da det begyndte at anvendes i Folkesange, og Folkesange i Vulgærsproget ere vel omtrent ligesaa gamle som dette Sprog selv, skjøndt de først meget seent omtales af de Byzantinske Forfattere*). Og her have vi da den naturlige og nødvendige Oprindelse af det accentuerede Vers. For det første var nemlig Folkesproget i sit Væsen meget forskjelligt fra det gamle Helleniske, fornemmelig derved, at det tabte den Rigdom paa nøie uddannede grammatiske Former og Bøininger, som udmærker det Helleniske; og da nu denne Formrigdom just er den Egenskab, som gjorde det Helleniske Sprog saa beqvemt for qvantitative Rhythmer, maatte Tabet af denne Egenskab ogsaa have væsentlig Indflydelse paa Sprogets metriske Charakteer. Hertil kom en anden Omstændighed, som maatte virke endnu mere til at gjøre Accentuationen gjeldende i den vulgære Poesie. Jeg mener den Forandring, som allerede i den første Deel af Middelalderen foregik i Udtalen, idet Forskjellen imellem lange og korte Vocaler efterhaanden ophørte at være kjendelig for Øret. Jeg har i min Afh. om den Nygr. Udtale S. 47 f. anført de klare historiske Data, vi have for denne Forandring i Udtalen, og jeg behøver da ikke her udførligere at afhandle dette Punkt; kun maa jeg endnu tilføie, at Orthographernes Regler vise, at man ogsaa havde tabt Forskjellen i Udtalen imellem enkelte og fordoblede Consonanter, et Tab, som er af Indflydelse med Hensyn til Positio; thi hvordan man end forklarer den Positionslængde, som opstod ved Consonantfordobling, maa den dog vel antages for en paa Udtalen grundet Længde. De samme Omstændigheder altsaa, som vel fornemmelig have virket til at gjøre Accentuationen ene gjeldende i den Italienske og andre Romanske Sprogs Poesie, at nemlig lingua vulgaris tabte det ældre Romersprogs charakteristiske Endelser og de finere Eiendommeligheder i Udtalen, bevirkede ogsaa, da de indtraadte i Grækenland, at der den vulgære (Ro-

*) Den første, som, saavidt mig er bekjendt, omtaler og anfører **Brudstykker** af slige Folkesange i Vulgærsproget, er Anna Komnena lib. II. p. 51 ed. Paris. Et andet af du Cange i Fortalen til Gloss. Gr. p. VI. anført Sted af Anna findes ikke i Pariserudgaven.

maiske) Poesie antog og maatte antage den accentuerende Charakteer, som den har vedligeholdt indtil denne Dag. Af Romaiske Digte findes ikke et eneste, hvori der er taget endog blot underordnet Hensyn til Qvantiteten; de ere alle uden Undtagelse ene byggede efter Accentuationen *). Den Qvantitetsforskiel altsaa, som hos de Gamle var kjendelig for Øret, ophørte at være det tidlig i Middelalderen og vedligeholdt sig blot som historisk Tradition iblandt de Lærde (uden selv af disse at anvendes i Tale), samt, for visse Vocaler, som orthographisk Forskjel, der iagttoges i Skrift af de Dannede **), men slet ikke kunde komme i Betragtning i den Romaiske Poesie, som fra først af var bestemt til at modtages igjennem Øret, og i hvilken altsaa kun de Rhythmer kunde gjøre sig gjeldende, som gjorde Indtryk paa Øret. Ogsaa siden, da der skreves mange Digte, som blot vare bestemte til at læses, maatte det samme prosodiske Princip ligefuldt vedblive at være gjeldende i

---

*) For at forebygge en mulig Misforstaaelse maa jeg bemærke, at naar Talen her er om Tabet af Qvantitetsforskjellen, altid kun derved maa forstaaes den Forskjel imellem lange og korte Stavelser, som de Gamle havde i Uttalen og tildeels ogsaa gjorde kjendelige i Skrift. Om Romaikerne lige fra Middelalderen af have udtalt alle uaccentuerede Stavelser som korte (hvilket Flere paastaae om Nygrækerne), maa jeg lade være uafgjort: kun det paastaaer jeg, at de ikke have udtalt de samme Stavelser altid som lange eller korte, der hos de gamle Grækere altid gjaldt for lange eller korte.

) Orthographien udgjorde et eget Studium i de Byzantinske Skoler, og mange Bøger skreves for at indprente Unge og Gamle, hvorledes simple Ord skulde staves. Alligevel findes i de fleste til os komne Haandskrifter de ligelydende Bogstaver meget hyppigen forvexlede med hinanden, og Consonantfordoblingen ofte forsømt. Enkelte, og det vel ikke altid de ulærdeste Afskrivere følte deres Svaghed i dette Punkt og fandt sig foranledigede til at bede om Tilgivelse for de orthographiske Feil: saaledes staae i Slutningen af et Haandskrift fra Aaret 1127, som indeholder **vitæ sanctorum og hører til de correctere skrevne Codices, følgende Vers af Afskriveren (**Montfaucon Palæogr. p. 58 sq.** og **p. 304**):

> Οἶδα μὲν οἶδα σφαλμάτων πολλῶν γέμον
> Ὃ χερσὶν αὐτὸς πυξίον ἐγεγράφειν·
> Ἀλλ' ἐστέ μοι μέτριοι, καὶ γὰρ οὐκ ἔχω
> Τὴν τεχνικὴν σύμμαχον ὀρθογραφίαν.

I **Codex Bartolinianus** af et **Etymologicum** fra 1296 omtalt af Kulenkamp foran **Etymol. Gudian. p. XXV. Sturz.** findes i Slutningen: Ἐτελειώθη τὸ παρὸν δελτάριον διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μοναχοῦ Νικοδήμου —. Εὔχεσθαι (lſt. εὔχεσθε) αὐτὸν οἱ ἀναγινώσκοντες διὰ τὸν κύριον καὶ μὴ μέμφεσθαι (μέμφεσθε) τῆς ἀμαθίας αὐτοῦ. Ligeledes i et Haandskrift af **Typicum**: Καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ ψάλλοντες ἐν αὐτῇ [βίβλῳ] εὔχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ διδόντες συγγνώμην τοῖς πολλοῖς μου σφάλμασιν· ὅτι ἔν τισι μὲν ἐσφάλην ἐκ ῥᾳθυμίας, ἔν τισι δὲ ἐξ ἀπροσεξίας, τὰ πλείω δὲ ἐξ ἀμαθίας **Montfaucon bibl. Coisl. p. 113.** De fleste Afskrivere vare rigtignok ikke saa samvittighedsfulde, men blot glade over at være blevne færdige: mange Codices ende med de Ord:

> Ὥσπερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίδα,
> Οὕτω γραφεὺς γέγηθε βιβλίου τέλει.

ſ. f. Ex. **Montfaucon. Palæogr. p. 52, 57, 79, eiusd. bibl. Coisl. p. 83, Villoison. Anecd. II p. 251.**

Romaiske Digte, just fordi det var det eneste naturlige for Sproget, og dersom en Kunstner vilde have prøvet paa mechanisk af efterligne de gamle Former, vilde et saadant Forsøg vel ikke have havt noget heldigere Udfald, end de Forsøg have havt, man har gjort paa at danne Danske eller Tydske Vers efter Qvantiteten, deels paa Grund af de Vanskeligheder, som Sprogets Material lagde i Veien, deels paa Grund af Qvantitetens Ukjendelighed i Udtalen af Ordene, hvorved det rhythmiske Tonefald vilde være gaaet tabt for Læseren *).

Dog Virkningen af Tabet af Qvantitetsforskjellen strakte sig videre end til den vulgære Poesie; ogsaa for de Lærde maatte det med hvert Aarhundrede blive vanskeligere at følge et prosodisk System, som var i Strid med deres Tidsalders Udtale. Følgerne heraf vise sig i Middelalderens Helleniske Skolepoesie, ligesom de vise sig i Middelalderens Latinske Skolepoesie. Men deels var det Helleniske Sprog mindre beqvemt for Accentuationsprincipet, deels vare de Græske Lærde altfor bekjendte med Oldtidens Digterlitteratur og havde altfor stor Ærbødighed for det Gamle, til at de vovede strax og overalt at indføre en Form, der stred aldeles imod det gamle Princip, og hvilken de foragtede som pøbelagtig. Dog tog man ikke i Betænkning paa forskjellige andre Maader at afvige fra det gamle prosodiske System, og disse Forandringer ere især fremtrædende i Senarierne eller de *κατ᾽ ἐξοχήν* saakaldte Jamber, 'som er den i Middelalderen almindeligst brugte Versart. Hvad nu disse Middelalderens **Jamber** (Senarier) angaaer, da hersker der stor Uklarhed i Forestillingerne om dem. Mange troe nemlig, at der foruden maadelige qvantiterede Jamber ogsaa existere politiske, d. e., accentuerede Jamber; Andre kalde alle den senere Tids Jamber politiske, men forstaae derved ofte Vers, i hvilke Stavelserne blot tælles, saaledes at to Stavelser, ligegyldigen om de efter Qvantiteten ere — — eller *v* — eller — *v* eller *vv*, udgjøre en Jambe. Ikke blot flere af de ældre Udgivere af saadanne jambiske Digte sige dette udtrykkelig, men selv i den nyeste Tid, endog efterat denne Gjenstand er bleven nøiagtigere undersøgt og belyst af Struve, gjentages det ikke sjelden: endnu Boissonade er i sine seneste Skrifter af samme Mening, ja af og til synes han endog at antage nogle af saadanne Jamber for accentuerede **). Denne Forvirring med Hensyn til de Byzantinske

---

*) Ja den Strid, som finder Sted imellem den gamle Qvantitet og den nyere Udtale, strækker sig saa vidt, at end ikke dannede Grækere nuomstunder formaae at fremhæve den første i Oplæsningen af antike Græske Vers, men læse slige Vers efter Accenterne, saaledes at f. Ex. dette Vers: Καὶ θνητοῖσι βροτοῖσιν ἐπὶ ζείδωρον ἄρουραν vel i sin første Deel lyder rhythmisk, men derimod ikke i Enden, hvor *ζείδωρον ἄρουραν* læses som to Dactyler: s. Hase i Wielands N. Teutscher Mercur 1803, 2ter B. S. 280 f.

**) Wernsdorf i Udg. af Philes præf. §. VIII.: "An quid (Philes) soluta oratione scripserit, nescio: nam quæ mihi innotuerunt, poemata sunt, sed qualia ab eius ætate exspectaveris, *politico metro* confecta pleraque: quod quamvis iambicum appellatur, non tamen iambis pedibus currit, sed syllabarum numero dimensum est: de quo conferas Is. Vossium de viribus rhythmi p. 21 sq. et Dorvillium miscell. observatt. II. p. 432 sqq." — Boissonade i Anecd. Gr. I. p. 48 not. 5: "Versus sunt politici, in quibus syllabæ numerantur," og paa mangfoldige andre Steder i disse Anecdota, samt til Georgios Lapithes i Notices et extr. des Ms. T. XII. P. II. p. 4 not.

Digtes prosodiske Beskaffenhed og de ubestemte Yttringer hos Udgiverne af disse senere Digte have havt til Følge, at i Litteraturhistorierne Jamber (ɔ: jambiske Trimetre) ere blevne kaldte politiske Vers og omvendt (s. f. Ex. Schølls Artikel om Manuel Philes III S. 90 ff.), saa at man aldeles ikke kan stole paa slige Angivelser. Hvad nu den ene af disse Meninger angaaer, at der gives accentuerede eller egentlige politiske Senarier (f. Ex. Manuel Philes's), da er dette falsk; alle den senere Tids Jamber, de være nok saa slette, ere dog ikke afmaalte efter Accentuationen, og det er kun tilfældigt, at af og til Accenterne træffe sammen med de Stavelser, som skulle gjelde for lange. Den anden Paastand, at de senere Jambographer ikke veie, men tælle Stavelserne, er kun sand, naar den indskrænkes til et forholdsmæssigt ringe Antal. At der virkelig ere visse Love, hvilke de bedre Jambographer fulgte, har **Struve** først antydet i Tillæget til Schneiders Græske Lex. u. O. *ἔνσιτος*; og hvilke disse Love ere, har han udførligere angivet i et Program: **De legibus prosodicis et metricis, quas seriores Græcorum Jambographi secuti sunt, Regimonti Pruss. 1820. 8.** (senere aftrykt i Friedemanns og Seebodes **Miscell. Crit. Vol. II P. IV p. 637 sqq.**), og kortere i Recensionen af Boissonades Udgave af Niketas Eugenianos i Seebodes N. kritische Bibliothek **1823** No. **7** S. **637** f. Resultatet af hans Undersøgelse er følgende: De fleste senere Jambographer, i al Fald alle bedre, følge den gamle Prosodie i de Tilfælde, hvori Qvantiteten er kjendelig for **Øiet**, saaledes, at de Stavelser ere af Naturen lange, hvori der er en lang Vocal (*η*, *ω*) eller en Diphthong, lange ved Positio de, i hvilke der paa en kort Vocal (*ε*, *ο*) følge to eller flere Consonanter. Herfra gjør en muta cum **liquida** kun for saavidt en Undtagelse, som den ikke **nødvendigen** gjør Stavelsen lang; ligeledes ere midt i Ordene lange Vocaler eller Diphthonger **ancipites**, naar de staae foran en Vocal. Derimod afvige de deri, at de bruge *α*, *ι* og *υ*, naar der ikke følge to Consonanter paa dem, i alle Ord ganske **vilkaarlig** som *δίχρονοι* eller **ancipites**, uden Hensyn til, om de efter den gamle Prosodie i saadanne Ord have været udelukkende enten lange eller korte; ja selv om disse Vocaler have en Circumflex, gjør det ingen Forskjel (saaledes kan *πᾶσαι* gjerne være en Jambe), og Friheden med Hensyn til disse **ancipites** udstrækkes endog saa vidt, at de samme Ord bruges ved Siden af hverandre med forskjellig Qvantitet f. Ex. **Anonym. de S. Theodos. vs. 177**

Καὶ παττάλῳ πάτταλον ἐκκρούει φθάσας,

og **Theodor. Prodrom. amicit. exsulans 36 sq.**

Εὐρωστία καὶ κάλλος ἄμφω φιλίας
Ἄμφω φιλίας ἔργα· πῶς, ζητεῖς; μάθε:

begge anførte af Struve i **Miscell. crit. p. 642 sq.** Disse jambiske Vers bestaae altid af **tolv** Stavelser, og som en Følge heraf ere alle Fødder af **3** Stavelser udelukkede; dog bruges ikke alle Fødder af **2** Stavelser, men blot Jamben og Spondeen og Pyrrhichien, den første paa alle Steder, den anden paa de ulige, den sidste kun i sjette Fod. Herfra gjøre kun de techniske Ord og **nomina propria**, samt undertiden Værdighedsnavne en Undtagelse; da slige Ord ikke kunde undgaaes, maatte

ofte een af de korte Stavelser bruges som lang f. Ex. *Διŏνυσος, θεŏλογος, μονŏκερως*: ja i de egentlige **nomina propria**, især naar de ere noget lange, udstrækkes denne Frihed saa vidt, at flere Skribenter behandle hver Stavelse i dem vilkaarlig. Naar saadanne Navne skulde bruges, kunde Spondeer heller ikke vel undgaaes paa de lige Steder, ja ikke engang Trochæer og Pyrrhichier i Versets forskjellige Dele f. Ex. *Τριπτόλεμος, Ναυ*[4]*ον | χοδο*[5] *| νόσωρ*. — Disse Love har Struve fundet ved at gjennemgaae Niketas Eugenianos, Theodoros Prodromos's Digt: *ἀπόδημος φιλία*, Philes efter Wernsdorfs Udgave og de i **Fabricii bibl. Græca Vol. V—VII** adspredte Digte og Brudstykker af Digte; de faa Steder, som hos de nævnede Forfattere og i de bedre Smaadigte hos Fabricius i en eller anden Henseende syntes at stride imod disse Love, har han rettet eller erklæret for corrupte. Dog undlader han ikke at bemærke, at der er en Classe af Versemagere, der dog ikke er talrig, især Forfattere af Epigrammer og andre Smaadigte, hvilke ikke binde sig til de anførte prosodiske Regler, men nøies med at faae tolv Stavelser ind i Verset. For at prøve, hvorvidt denne Theorie holdt Stik, har jeg gjennemgaaet endeel jambiske Digte, som ere samlede i Boissonades **Anecdota**, og jeg har fundet, at den i Hovedsagen er rigtig, men kun i enkelte Punkter maa modificeres noget. Jeg vil her anføre Resultatet af mine Undersøgelser. At virkelig de senere Grækere i Hovedsagen fulgte de anførte prosodiske Regler i Jamberne, derfor har man et udtrykkeligt Vidnesbyrd i Maximos Planudes's Dialog om Grammatiken i Bachmanns **Anecd. Vol. II p. 98**, hvor han, efterat han kortelig har talt om Forskjellen imellem Poesie og Prosa, i følgende Ord klager over Poesiens Forfald: *Καὶ τοῦτο μὲν ἐνομίζετο, ἐξ οὗ μέτρον· χθὲς δὲ καὶ πρὸ τρίτης — οὐκ οἶδ᾽ ὅθεν εἰς τόδε κατέπεσον ἄνθρωποι — καὶ μέτρον μὲν ἐκεῖνο* (Hexametret), *ἡρωϊκοῖς ἔργοις ἁρμόζον καὶ διηγήσεσι, καὶ ὃ ὁ χρόνος τοσοῦτος ἐτίμησεν, ὅσον οὐδ᾽ ἂν ἀριθμῆσαι τις, ἢ παρεῖδον ἢ κατασχεῖν οὐχ οἷοί τ᾽ ἐγένοντο· οὐ γὰρ ἔχω λέγειν ὁπότερον, ἐῶ δὲ τοῦτ᾽ ἐν κοινῷ σκοπεῖν, Εὐριπίδης φησίν. Ἴαμβον ἀντὶ τῶν ἐπῶν εἵλοντο, καὶ τοῖς τῶν διχρόνων μηδὲν διαστέλλοντες ἐχρήσαντο χρόνοις· πάντα δὲ συστολῆς ἐνταῦθα καὶ ἐκτάσεως μετέχειν νομοθετήσαντες. Ἐντεῦθεν δὴ καὶ πόλεων πασῶν καὶ ἀνθρώπων ὀνόματα μηδὲν μετρήσαντες τοῖς ἐμμέτροις ἐνήρμοσαν, καὶ ταῦτα πάντα τολμήσαντες σεμνοὶ δοκεῖν βούλονται, ὡς ἔμμετρα γράφουσι· ἄμετρα ὡς ἀληθῶς καὶ μηδὲν προσήκοντα μέτρῳ συνείροντες.* Den gode Mand har imidlertid heri, som i Andet, fulgt Strømmen. Ogsaa Tzetzes berører denne *ἀδιαφορία τῶν διχρόνων* i Scholierne til Hesiodos's *Ἔργα* **236** o. a. St. Et andet udtrykkeligt Vidnesbyrd har man af samme Tzetzes i hans Digt *περὶ μέτρων*, med Hensyn til de Fødder, som brugtes i dette jambiske Versemaal, hvilket han kalder *κοινὸν καὶ κατατετριμμένον* og *κοινὸν καὶ κατημαξευμένον* *).

*) **Tzetzes** *π. μέτρ.* **i Crameri Anecd. Gr. III p. 308 sq.**

Καὶ τὸ κοινὸν μὲν δέχεται τούσδε τοὺς τρεῖς τοὺς πόδας·
Σπονδεῖον καὶ τὸν ἴαμβον, μετὰ τοῦ πυῤῥιχίου.
Καὶ μόνος μὲν ὁ ἴαμβος εἰς πάσας πίπτει χώρας,
Πρώτην, δευτέραν, τρίτην τε, τετάρτην, πέμπτην, ἕκτην·
Ὁ δὲ σπονδεῖος εἰς τὰς τρεῖς· εἰς πρώτην, τρίτην, πέμπτην·
Μόνος δ᾽αὖ ὁ πυῤῥίχιος εἰς ἕκτην πίπτει μόνην.

Den omtalte Vilkaarlighed i Brugen af ancipites møder man allerede hos **Georgios Pisides**, en hos Middelalderens Lærde meget anseet Digter *), som levede i den første Halvdeel af det syvende Aarhundrede; dog bruger han endnu, skjøndt ikke hyppigen, Fødder af 3 Stavelser, enkelte Gange endog Anapæsten paa andet og fjerde Sted. Efter det niende Aarhundrede vil der ikke lettelig findes noget jambisk Digt, hvori de Gamles prosodiske og metriske Love strengt ere iagttagne. Selv Tzetzes tillader sig næsten i alle sine jambiske Digte de samme Afvigelser fra den gamle Prosodie, som de andre senere Digtere, men hans latterlige Hovmod viser sig ogsaa i dette Punkt; han lader nemlig, som om denne Vilkaarlighed støder ham, og har ogsaa givet en Prøve paa kunstmæssige Jamber. Imidlertid ere disse saakaldte kunstmæssige Jamber langt mere ucorrecte end de simple og almindelige **). I det ene Punkt ligne alle den senere Tids Jamber de politiske Vers, at den næstsidste Stavelse i Verset har Accenten. Dette har Boissonade rigtigen bemærket, og Struve (i Rec. af B.'s Niketas S. 638) kan ikke nægte, at dette finder Sted i de fleste Vers hos Niketas, men han erklærer det for tilfældigt. Dog er det saa langt fra at være tilfældigt, at man iblandt hundrede af den senere Tids Senarier neppe finder eet Vers, som ikke har Accenten paa denne Plads, og det er besynderligt, at Struve ikke har villet erkjende det, da han dog har havt Leilighed til at bemærke det i alle de andre Forfattere, han har gjennemgaaet ***). Desuden gaaer Struve vel for vidt,

---

*) De Byzantinske Rhetorer og Grammatikere opstille som Mønstre i Jambographien følgende Digtere i denne Orden: allerførst Pisides, dernæst af de Nyere Kallikles og Ptochoprodromos, og iblandt de Gamle (*ἐν τοῖς παλαιοῖς*) Gregorios Nazianzenos og Sophokles (**Joseph. Rhacendytes** i Walz's **Rhetores Græci Vol. III p. 562, Gregor. Corinth.** i Bekkers **Anecd. III p. 1082**). Den Byzantinske Smag og Pisides's Anseelse kan ogsaa sees af, at Andronikos Dukas's Broder spørger Michael Psellos: *τίς στιχίζει κρεῖττον, ὁ Εὐριπίδης ἢ ὁ Πισίδης;* hvorpaa Psellos svarer ham i et langt Brev, i hvilket han fremhæver Pisides's Fortrin (**Leo Allat. de Georgiis p. 310 = Fabr. bibl. gr. X p. 606 ed. I, Vol. XII p. 7 Harl.**). Et Sidestykke dertil er, at Joannes Sikeliotes i sine Scholier til Hermogenes (**Walzii Rhet. Gr. VI p. 75**) paastaaer og søger at bevise, at Gregorios Nazianzenos langt overgaaer Demosthenes og de andre gamle Talere.

) I Scholierne til **Chiliad. III, 58 (**Crameri Anecd. III p. 355**) siger han i Anledning af nogle jambiske Vers, hvormed han ender Historien om Heraklios: *Ὅτε ταῦτα ἔγραφον, ἔτι κατεχρώμην τοῖς διχρόνοις ὡς οἱ βούβαλοι*; jfr. Schol. til 9de Brev **ibid. p. 361**: *Ἀπόροις τὸ ᾱ βραχὺ, μακρὸν κακῶς ἐγραψάμην αὐτό· ἔτι γὰρ αὐτὸς εἰπόμην τοῖς βουβάλοις.* Den omtalte Prøve paa *ἴαμβοι τεχνικοὶ* findes i hans Skrift *περὶ διαφορᾶς ποιητῶν* (**ibid. p. 340**), og af den synes at fremgaae, at han har troet, at den hele Kunst bestod i at indblande Fødder af 3 Stavelser, og dette har han gjort med saa liden Skjønsomhed, at man hyppigen finder dem paa de lige Steder; men tillige har han i dette Stykke ikke allene brugt **ancipites** vilkaarligen, men ogsaa brugt de Fødder af 2 Stavelser, som de correctere senere Jambographer undgaae.

***) Jfr. **Joseph. Rhacendytes** (i Slutn. af 13de Aarh.) *σύνοψις ῥητορικῆς*, c. 15 *περὶ στίχων ἰαμβικῶν* i Walz's **Rhetores Gr. Vol. III p. 560**: *Ἀλλὰ καὶ ὁ τόνος πολλὴν εὐρυθμίαν ποιεῖ, διὸ δεῖ σπουδάζειν καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ὀξυτόνων, προπαροξυτόνων καὶ τοιούτων λέξεων καὶ ὑπαλλάσσειν αὐτὰς ἐμμελῶς, καὶ ἕκτῃ χώρᾳ τηρεῖν τὴν παροξύτονον ὡς εὔηχον, εἰ δυνατὸν πάντοτε,* eller

naar han anseer alle de Vers, i hvilke der udenfor nomina propria forekomme andre Fødder af to Stavelser end Jamber, eller Spondeer paa de ulige Steder, for corrumperede: flere af saadanne Feil imod Regelen maae vel snarere tilskrives Forfatterne end Afskriverne. Det er nok, at man seer, at de fleste Forfattere i det Hele have fulgt bestemte Love; at der selv hos flere af de bedre af og til indløbe Uregelmæssigheder, maa vel ikke tages saa nøie: imellem de bedste og de sletteste ere mange Grader. Iblandt dem, jeg har gjennemgaaet, ere flere fra det 14de Aarhundrede, og man kan deraf see, at endog i de sidste Byzantinske Tider Reglerne ere blevne overholdte. Correcte efter de senere prosodiske Love ere: de alphabetiske Vers af en Protosecretarius i Boissonades Anecd. I p. 161 sqq.; **Leo Bardales's** Digte ibid. p. 399 sqq.; **Ignatios's** Beskrivelse af Syndefaldet (*στίχοι εἰς τὸν Ἀδάμ*) ibid. p. 436 sqq.; **Psellos's** Gaader (paa eet Vers nær) Vol. III p. 431 sqq.; **Maximos Planudes** ibid. p. 462 sqq.; **Theodoros Prodromos's** Satire over Oldingen med det lange Skjæg Vol. IV p. 430 sqq., i hvilken, naar man regner Ord som *φιλοσοφία*, *φιλόσοφος*, *θεολόγος* for techniske eller Værdighedsnavne, kun findes eet Vers (78) med en Trochæe i 4de Fod; den samme eller **Ptochoprodromos** ibid. p. 440 sq.; **Michael Choniates** om Athen Vol. V p. 373 sqq. (vs. 19 mangler een Stavelse). Som Exempel paa slige Jamber ville vi her anføre nogle Linier af Begyndelsen af Bardales's Digt om den yderste Dag Vol. I p. 399:

Στενὰς πύλη δείκνυσι σαφῶς εἰσόδους,
Ἐκ τῶν προθύρων ἐκφοβοῦσα καθάπαξ.
Ἄνω ποταμὸς ἐκ ποδῶν κριτοῦ βρύων,
Καὶ δαπανηρὰν ἀλιτροῖς ἕλκων δίκην,
Κατὰ κεφαλῆς τοῦ προσιόντος φλέγει.
Δυὰς παραστάτις δὲ πάλιν ἀγγέλων
Πλευρὰς ἀτεχνῶς διορύττουσιν ἄγαν·
Ὁ μὲν γὰρ ἀκμὴν ἀνατείνεται σπάθης·
Ὁ δ' αὖ γραφικῆς ὀξυτάτῳ καλάμῳ
Κώδικα πικρὸν ἐγχαράττει πταισμάτων.

De andre Smaadigte i Boissonades Samling ere langt fra at være saa correcte; dog ere der kun meget faa Digte af den Beskaffenhed, at man kan sige, at deres Forfattere blot have talt Stavelserne uden alt Hensyn til Qvantiteten. Iblandt de sletteste ere Basilios's Gaader Vol. III p. 437 sqq., af hvilke den 22de lyder saaledes:

---

efter et andet Haandskrift: *καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ χώρᾳ τὴν παροξύτονον ὡς εὔηχον ἀεὶ τιθέναι.* Dette Sted er ogsaa mærkeligt, for saavidt man deraf seer den Indflydelse, Accentuationen i den senere Tid havde paa Oplæsningen af Vers. Iøvrigt seer vel Enhver let, at Meningen af de første Ord af dette Sted ikke er, at man skal skrive Jamber efter Accenterne, men at man skal afvexle harmonisk med forskjelligen accentuerede Ord.

Ἱδρῶν ὁ γυμνός· ὁ δ'αὖ ἐνδεδυμένος
Ἔτρεμεν δεινῶς· ὁ τρέχων δ'αὖθις ἔστη.

Ikke meget bedre er et jambisk Digt foran en Codex Colbertinus, som af Montfaucon udgives for at være fra det 8de Aarhundrede, Palæogr. Gr. p. 228:

Σαφῶς ὁ Μωσῆς νόμον ὑπαγορεύσας
Ἐδήλου τὸ πρὶν ἐν γράμματι τὴν χάριν,
Νυνὶ δὲ Χριστὸς τὴν χάριν ἐγχαράξας
Ἀνεῖλεν εὐθὺς τὸ γράμμα ὡς σκιῶδες·
Καὶ τρόπος ἄλλος ἀντεσήχθη δογμάτων,
Καινὴν καὶ ξένην ὑπηγορίαν ἔχων.

Dog ikke blot i Middelalderens Senarier herske de ovenomtalte Afvigelser fra den gamle Prosodie; vi møde dem ogsaa i de andre Versarter, der, om end ikke hyppigen, dog af og til brugtes af Middelalderens Digtere. Af de Digte, som ere skrevne i det Anakreontiske Versemaal, ere de interessanteste de, som findes i Samlingen af Anacreontea. Iblandt de flere senere Digte, som ere optagne i denne Samling, komme her fornemmelig trende i Betragtning. Af disse er den 62de Ode (ξδ' Mehlh. 59 Moeb.) først bleven udgiven af Henr. Stephanus i hans lyrici poetæ under Anakreons Navn, som tagen af et anonymt Skrift, og derfra er den gaaet over til de fleste Udgaver af Anakreon, hvis Udgivere for den største Deel ikke vidste, hvorfra dette Digt skrev sig. Digtet hører til Theodoros Prodromos's Dialog Ἀμάραντος ἢ γέροντος ἔρωτες, hvilken er udgiven af Gaulmin tilligemed den samme Forfatters Roman om Rhodanthe's og Dosikles's Kjærlighed, og siden i en renere Skikkelse af la Porte du Theil i Notices et extr. des Mss. T. VIII P. II, hvor Digtet er aftrykt p. 125 sq. I det Palatinske Haandskrift af Anakreon staaer det ikke. Digtet er sandsynligviis af Theodoros Prodromos selv, og er skrevet i et eget saakaldt Anakreontisk Versemaal, som efter de Græske Metrikeres Vidnesbyrd de Nyere (οἱ νεώτεροι) brugte, bestaaende af 6 mindre Vers, som kaldtes οἶκοι og 2 større, κουκούλλια *). Versene ere qvantiterede, men Prosodien den samme, som hersker i de senere Jamber; α, ι og υ ere altsaa efter eget Godtbefindende lange eller korte; ogsaa findes den constante Accent paa den næstsidste Stavelse. — De tvende andre Oder, nemlig 24 (λη' Mehlh.) og Fragm. III (λθ' Mehlh., udeladt af Brunck, Møbius og Andre) ere hverken skrevne efter Qvantitet eller Accent **), men der ere blot talte 8 Stavelser, og det eneste, som er iagttaget, er, at Accenten staaer paa Versets næstsidste Stavelse. I det første

*) Mere om dette Versemaal s. Draco de metris p. 167 sq., Scholierne til Hephæstion p. 172 Gaisf. = p. 184 Lips., Isaac. Monach. de metr. i Bachmanns Anecd. II p. 192, Elias Monach. de metr. p. 80 Furia; jfr. du Cange Gloss. v. κουκούλλιον og Hermanni elem. doctr. metr. p. 487 sqq

**) Endnu Dünzer i Zimmermanns Zeitschrift f. d. Alterthumsw. 1836 August No. 94 S. 759 siger, at λδ' (?) og λη' ere skrevne i saakaldte politiske Vers.

Digts femte og i det sidstes ottende Vers mangler een Stavelse, og i det sidste Vers er desuden ogsaa Feil i Endeaccenten: begge de sidste Feil hæves, naar man i dette Vers læser: *Τὴν Κύπριν πνέουσαν ὅλην*. Iøvrigt findes begge disse Oder i det Palatinske Haandskrift. — I Hexametrets Behandling endelig gjentage sig de samme Phænomener. **Thiersch** über die neugriechische Poesie S. 13 paastaaer, at Niketas Eugenianos og Andre have skrevet politiske Hexametre, og **Friedemann** i en Afhandling om det Nygræske Sprogs prosodiske og metriske Eiendommeligheder i Ikens Eunomia B. II S. 236 siger, at Accenten har betydelig Overvægt i Tzetzes's Hexametre. Begge disse Paastande ere vistnok urigtige. Niketas Eugenianos's Roman er skreven i Jamber, men han har brugt Hexametret i de Sange, han har indflettet i sin Fortælling, og saadanne Sange findes III. 263—288, 297—322 og VI. 200—230. Disse Hexametre ere **qvantiterede**, men, som allerede Struve har antydet, dannede efter de samme prosodiske Regler, som hans og de andre senere Digteres Jamber, og i denne Henseende ere de correcte; f. Ex. III. 269 sqq.:

Ἡ Κύπρις ἐστύγνασε· τὸν υἱέα τῇδ᾽ ἐποτρύνει
Τόξ᾽ ὤμοισιν ἔχοντα, καὶ ἀντίον ὥπλισεν αὐτῆς.
Ἡ Ῥοδόπη πρὸς ἔλαφον ὀρεινόμον ἔγχος ἐνώμα,
Ἐς Ῥοδόπην ὁ Κύπριδος ἀγάστονα τόξα τιταίνει·
Φίλεε Βαρβιτίωνα, εὔχροε πότνια Μυρτώ.
286 *Φείδεο καὶ σὺ Κύπριδος· ἔγνως ῥά ἑ ὀμβριμόθυμον.*
309 *Φίλεεν ἠδ᾽ ἄμπνυτο· πνοὴ δὲ κάλαμον ἐσῆλθε.*

Enkelte Vers, som stride imod Reglerne, ere aabenbart corrupte og tildeels allerede emenderede af Boissonade og Struve. — Af noget forskjellig metrisk Beskaffenhed ere Tzetzes's Antehomerica, Homerica og Posthomerica; heller ikke i disse maales Hexametret enten ene eller betydeligen efter Accenten; Versene ere **qvantiterede**, og de senere Friheder med Hensyn til ancipites findes oftere anvendte, især i Navne (f. Ex. Anteh. 36 *Ἀφρŏδῑτη*, paa andre Steder *Ἀφρ̄ŏδῑτη*), dog ikke saa hyppigen som hos Niketas Eugenianos; derimod ere de i andre Henseender i høi Grad afvigende fra den gamle Prosodie og meget ucorrecte: jfr. C. G. Müller de versibus spondiacis bagved hans Afh. de Cyclo Græcor. epico p. 148. — Endelig omtales af **Santen**, **Thiersch** og Andre ogsaa Hexametre, maalte blot efter Stavelsernes Antal, uden Hensyn til Qvantitet eller Accent; ja disse antages allerede at have været i Brug i det 7de Aarh. (efter Thiersch endog i det 6te Aarh.). Man beraaber sig paa et Digt foran et Psalterium Murbacense, som anføres af Montfaucon Palæogr. Gr. p. 220, og vistnok er dette Digt af den angivne Beskaffenhed: dog maa det bemærkes, deels at det er skrevet af en Latinsk Haand og maaskee forfattet af en Latiner, deels at Montfaucon ikke selv har seet Haandskriftet, men blot faaet Facsimile af Bogstaverne og enkelte Stykker af Calmet; ogsaa siger han kun, at det er skrevet omtrent i det 7de Aarh., og hvor mislige og utilforladelige overhovedet Tidsbestemmelser med Hensyn til Haandskrifternes Alder ere hos Montfaucon, ere noksom bekjendt. Men heller ikke senere findes, saavidt jeg veed, noget andet Digt, som er skrevet i slige Hexametre efter blot Stavelsetal.

Vi have her betragtet de Arter af Versification, som vel maae antages fra først af i Skolepoesien at have dannet Overgangspunkterne imellem de Gamles metriske System og det siden populære Accentuationsprincip, skjøndt de fleste af de ovenanførte Exempler ere tagne af Versemagere, som levede, efterat ogsaa i Helleniske Digte allerede accentuerede Vers vare komne i Brug. Thi hvor foragtede nemlig disse accentuerede Vers end vare af de Lærde, fik de dog efterhaanden ogsaa Indgang i Skolepoesien, deels fordi qvantiterede Vers selv med de omtalte Modificationer dog ikke vare overeensstemmende med den daværende Udtale, deels vel ogsaa, fordi det var lettere og mageligere at skrive accentuerede end qvantiterede Vers. Naar accentuerede Vers begyndte at bruges i Hellenisk skrevne Digte i Middelalderen, kan ikke siges med Bestemthed; rimeligt er det, at de først ere blevne anvendte i saadanne kirkelige Digte, der ikke ene vare bestemte for et lærd Publicum. Man har i accentuerede Vers en Forklaring af Davids Psalmer, forfattet af en **Kosmas**, der af Nogle antages for at være Kosmas fra Jerusalem, som var samtidig med Johannes Damascenus; ligeledes har man religiøse Digte af **Simeon Metaphrastes**, der af Adskillige antages at have levet i Begyndelsen af det 10de Aarhundrede; men af disse Tidsbestemmelser er (som nærmere skal oplyses i Afdelingen om Litteraturen) den første uden Tvivl falsk og den anden meget usikker, saa at man ikke tør bygge paa dem, naar man vil angive, paa hvad Tid man først træffer saadanne Vers i Middelalderens Helleniske Poesie. Og naar Prof. Bloch i sin Afhandling om den Græske Accentuations Væsen S. 23 siger, at man fra Begyndelsen af det 8de Aarh. har de saakaldte **versus politici** af **Johannes Damascenus**, da er dette en Feil, opstaaet af den forhen omtalte Sammenblanding af de i Middelalderen brugte Versarter; Joh. Damascenus's Vers ere qvantiterede efter de senere prosodiske Regler. Et af de ældste accentuerede Digte, som ere komne til os, er dog vistnok den 18de Ode i den Anakreontiske Samling (δ' Mehlh.), hvilken ogsaa findes i det Palatinske Haandskrift. Saa meget er sikkert, at Brugen af disse Vers i Helleniske Digte ikke har været synderlig udbredt før det 11te Aarhundrede; især fra Slutningen af det 11te Aarh. af ere de hyppige: og det er da disse Middelalderens accentuerede Vers, som kaldes de **politiske**. Men naar Talen er om **politiske Vers**, saa maa man vel lægge Mærke til, at Middelalderens accentuerende Poesie indskrænkede sig til eet **bestemt Versemaal**, det katalektiske Tetrameter; det er den i Middelalderens Romaiske Poesie herskende Versform, og det er ligeledes den eneste Versart, hvori alle de accentuerede Helleniske Digte ere skrevne. Man har, som en Følge heraf, hverken politiske Senarier eller politiske Hexametre eller politiske Anakreontiske Vers, skjøndt ikke faa Lærde staae i den Formening, at saadanne haves. Vel vedbleve de andre Versarter, fornemmelig Senarierne, at bruges ved Siden af de politiske Vers i den Helleniske Poesie, hyppigen endog af dem, som i adskillige af deres Digte benyttede det politiske Vers, men alle i de andre Versemaal skrevne Digte ere qvantiterede med de senere Modificationer *), og aldrig kaldes af selve Byzantinerne andre Vers

*) Jfr. Maximos Planudes i **Bachm. Anecd. II** p. 100: *Τίνι μὲν οὖν δικαίᾳ προφάσει λόγου ὑπηρέταις ἀνδράσι πρὸς τόδε τὰ τῆς ὁρμῆς γέγονε, ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ· ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνοι λέγειν ἂν*

politiske end ene hine accentuerede Tetrametre *): ja selv i nyere Tid, da den Nygræske Poesie har optaget flere andre Versarter, bruges dog Navnet: politiske Vers udelukkende om de samme Tetrametre (s. f. Ex. Historien om Maina i Maurers: das Griechische Volk 3ter B.), skjøndt hele den Nygræske Poesie er accentuerende. Iøvrigt tale de Byzantinske Lærde med megen Ringeagt og Afsky om disse Vers, selv efterat de længe havde været i Brug; ja de, som selv have skrevet slige Vers, ere de værste til at tale haanligt om dem, fornemmelig Tzetzes og Maximos Planudes. De Steder i Tzetzes's Skrifter, som referere sig til disse Vers (Jamberne bagved Chiliaderne **1—14, 187** sqq., Chiliad. XII. 239 sqq.) ere altfor bekjendte til at jeg her behøver at anføre Ordene. Derimod vil jeg meddele, hvad Maximos Planudes i Slutningen af sin grammatiske Dialog (Bachm. Anecd. II p. 98) siger om dem, ikke blot fordi dette Sted er mindre bekjendt, men ogsaa fordi jeg adskillige Gange i det Følgende kommer til at beraabe mig paa det. Jeg har allerede ovenfor (S. 18) anført hans Klage over den senere Tids Jamber; umiddelbar derpaa siger han: *Καὶ ἦν ἂν οὔπω τουτὶ τοσοῦτο δεινόν· ἤδη δὲ καὶ ἐφ' ἕτερον πολὺ τοῦ προτέρου χεῖρον ἐτράποντο, ὃ τοὺς εἴ τις πιστεύεται μέτρον εἰδώς, εἰς ἀνάγκην καθίστησιν εὔχεσθαι μηδὲν γεγενῆσθαι τὴν ἀρχὴν μέτρον, μηδ' ἐν ἀνθρώποις ἀκμάσαι, εἴ γε μηδ' ἐν τούτοις χαμαὶ πεσεῖν ἔμελλε τὰ τῆς παροι μίας, ὡς νικῆσαι ἐπ' αὐτῶν τὰ χερείονα. Ἀλλὰ γὰρ αἰσχύνη καὶ γλώττῃ ταυτὶ προφέρειν· πολιτικούς τινας αὐτοῖς καλουμένους στίχους ποιοῦσι, μέτρον μὲν ἅπαν ἐν τοῖσδε λῆρον ἡγούμενοι, τόνους δὲ δύο περί που τὰ μέσα καὶ τὸ τέλος τηροῦντες, καλῶς ἔχειν σφισὶ τὸν στίχον φασί. Τόνους, ὦ Γῆ καὶ Ἥλιε, πρὸ τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ μακρὰ καὶ βραχέα τῶν δ' αὖθις τὸ μέτρον τιθέντες, ὥσπερ εἰ τόνοις ἐγράφομεν καὶ μὴ γράμμασι. Καὶ ἤδη γε τὸ κακὸν ἐξενίκησεν. Ἐκείνων μὲν οὖν ἄν τις ἐπιτωθάζων τῷ ἐγχειρήματι, ἐξ Ἰωνικῶν γυναικαρίων εἶπεν αὐτοὺς τὸ τοιοῦτό γε ὑφελέσθαι· τῷδε γὰρ τῷ ῥυθμῷ κἀκεῖνα θρηνεῖ τοὺς τῶν ἐκφερομένων νεκρούς· ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω τουτὶ τὸ βλάσφημον τῶν τῆς αὐτῆς μοι μετεχόντων τέχνης κατασκευάσαι, ὥστε κἂν ἐπιτιμήσαιμι τῷ τολμήσαντί τι παραφθέγξασθαι κατὰ τάδε.* Ogsaa de Epitheta, som de omtalte og andre Forfattere give disse Vers, antyde den Ringeagt, hvormed de betragtede dem som gemene, barbariske, mod Versekunsten stridende **). Men tillige seer

---

ἔχοιεν, ὡς ἐμαυτὸν πείθω. πλὴν ἴστωσαν ἀδικώτατα πάντων εἰργασμένοι· εἴ γε ἡρῷον μὲν ἔπος καὶ τρίμετρον ἴαμβον οὔπω μὴ σὺν μέτρῳ προενέγκειν αὐτοῖς ἐτολμήθη, τὰ δὲ ἰαμβεῖά τε καὶ τροχαῖα τετράμετρα οὐδὲν δεινὸν ἔδοξαν, εἰ τοῦ μέτρου ψιλώσαιεν.

*) Saaledes, foruden de ovenanførte Steder af Eustathios og Max. Planudes, f. Ex. Anonym. *περὶ γραμματ.* vs. 5 i Boisson. Anecd. II p. 340, Nicetas Serrarum hos Tittmann i Fortalen til Zonaras p. **XVI**: *Φέρε μικρόν τι παίξωμεν πολιτικοῖς ἐν στίχοις*, Michael Psellos i Beg. af sin Paraphrase af Høisangen, og Munken Arsenios i sin Paraphrase af en Persisk Philosophs Geomontie, begge hos du Cange Gloss. Gr. p. 1190, og meget hyppigen i Overskrifterne af Bøgerne. Derimod kaldes Senarierne udtrykkelig Jamber f. Ex. i Tzetzes's Chiliader **XII.** 255, i Overskrifter Boisson. Anecd. I p. 175, ibid. 309 og hyppigen ellers.

**) *Μέτρα Μούσης ἀγυρτίδος, βάρβαρα, ἄτεχνα, ἡμαξευμένοι στίχοι* hos Tzetzes; *μέτρον ἄμετρον* Johannes Mauropos hos du Cange Gloss. Append. p. 156.

man især af Tzetzes's Yttringer, at disse Vers paa hans Tid vare, hvad ogsaa Litteraturhistorien bekræfter, selv i Skolepoesien komne saaledes i Mode, at de endog af de Lærde bleve foretrukne for de kunstmæssige, og skjøndt han i Gjerningen viser samme Forkjærlighed for disse Vers, der ogsaa mindre end de kunstmæssige lagde Baand paa hans Snakkesyge, vil han dog gjerne, at man skal troe, at han imod sin Villie har lempet sig efter Tidens Smag og Mode *).

Hvad Navnet angaaer, da troer **Jacob Goar** i Anmærkningerne til Kodinos p. 43, og efter ham **Teucher** i Fortalen til Psellos's *σύνοψις τῶν νόμων* og **Schøll** III S. 80 not., at disse Vers ere blevne kaldte politiske, fordi de vare opstaaede i *πόλις* d. e. Konstantinopel. Denne Mening har ikke stor Rimelighed: langt sandsynligere er derimod, hvad ogsaa de Fleste antage, at Ordet betyder **borgerlig, almindelig, til det daglige Liv hørende, populær**, i Modsætning til det Kunstmæssige, Poetiske, og at altsaa slige accentuerede Vers kaldtes *πολιτικοί*, **quasi civiles et populares**, som de, der mere lignede den prosaiske Tale. Om denne Betydning af Ordet har iblandt Andre **du Cange gloss. med. et inf. Latinitatis v.** ***politicus*** handlet udførligere. At dette Navn, for saavidt det betegner de accentuerede Tetrametre, ikke er gammelt, bevidne Eusthathios og Planudes (s. S. 10 og 11); det tilhører vel oprindeligen snarere Skolen end Folket, og er rimeligviis blevet tillagt denne Art af Vers paa den Tid, da ogsaa de Lærde begyndte at bruge den vulgære Versform. For Skolen laae dette Udtryk meget nær, da det der allerede længe havde været i Brug i en analog Betydning. Ordet selv er nemlig gængse i Metrikernes og Grammatikernes Skrifter om en Art af heroiske (Homeriske) Vers, "som ere uden Pathos eller poetisk Trope." Samtlige Metrikere stemme saa godt som ordret overeens i denne Forklaring; alle anføre de som Exempel herpaa eet og det samme Homeriske Vers **Iliad. XI. 680**:

Ἵππους δὲ ξανθὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,

og det samme Exempel gjentage de, naar de tale om *στίχος λογοειδής*, hvilket de sige at være det heroiske Vers, som er mere prosaisk i Sammensætningen. Macrobius, som ligeledes omtaler den samme Art af Homeriske Vers, siger om dem, at de ere **similes vulsis et rasis** og ikke forskjellige fra den almindelige Talebrug **). Af Definitionen hos Metrikerne kan man ikke slutte, at disse

---

*) For hiin Tids Mennesker have disse Vers vistnok været mere velklingende end de efter Qvantiteten dannede, eller vel endog været de eneste, der klang som Vers, og den Fornemhed, hvormed de omtales, er ikke andet end Affectation og Pedanteri. For os derimod, som ere vante til at læse Græske Vers efter Qvantiteten, klinge accentuerede Græske Vers underlig og ilde. Hexametre med 3 Spondeer have det til et politisk Vers hørende Antal Stavelser, og ved Tilfælde kan i enkelte antike Hexametre ogsaa Accentuation og Cæsur stemme overeens med Lovene for de politiske Vers f. Ex. *Καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα* og *Οὐ μέν πως νῦν ἐστὶν ἀπὸ δρυὸς οὐδ᾽ἀπὸ πέτρης* (**Iliad. XXII. 126**): men alligevel ville de, læste som politiske Vers, støde vort Øre, ja vel gjøre en komisk Virkning.

) *Πολιτικὸν [μέτρον] ἔστι τὸ ἄνευ πάθους ἢ τρόπου ποιητικοῦ γινόμενον, οἷον· Ἵππους κ. τ. λ. Λογοειδὴς δέ ἐστιν [στίχος] ὁ πεζότερος τῇ συνθέσει, οἷον· Ἵππους κ. τ. λ.* **Draco de metr.

tillige have tænkt paa det Materielle ved Ordene (jfr. Schol. Iliad. II. 252); imidlertid er det mærkeligt, at just i det som Exempel brugte Homeriske Vers Ordaccenterne tilfældigen stemme næsten ganske overeens med de rhythmiske Accenter, og denne Omstændighed har da kunnet være en Bevæggrund mere for de senere Byzantinere til at laane dette Navn fra de metriske Systemer, for dermed at betegne accentuerede Vers. Dette ligesom fornemmere og anstændigere Navn traadte da istedet for Navnet **demotiske Vers**, der af Eustathios angives som det ældre Navn. Om dette sidste Navn have vi allerede talt ovenfor i Anledning af de Slutninger, Nogle have villet uddrage af Stedet hos Eustathios (s. S. **10** f.). Som Benævnelse paa accentuerede Vers hidrører det sikkerlig ikke fra Oldtiden, der ikke kjendte slige Vers; ja ikke engang som **antik Benævnelse** paa det Versemaal, der brugtes almindelig i Folkepoesien, findes det omtalt nogensteds. Overhovedet vide vi ikke, om dette eller noget bestemt Versemaal har været det almindelige for den gamle Græske Folkepoesie, skjøndt det ikke skal nægtes, at det Versemaal, hvori de politiske Vers skreves, det katalektiske Tetrameter, er baade gammelt og meget skikket for Folkepoesien. Baade det trochæiske og jambiske katalektiske Tetrameter findes oftere i den gamle Græske Litteraturs Mindesmærker, det første i Tragoedien, det sidste i Comoedien; om det jambiske Tetrameter berette Grammatikerne, at det kaldes det Hipponakteiske, fordi Hipponax meget hyppigen brugte det, og de anføre som Exempel paa dette Metrum det Vers af ham:

Εἴ μοι γένοιτο παρθένος καλή τε καὶ τέρεινα *).

Ligeledes finde vi det i det af Plutarch opbevarede Spottevers over Demosthenes, som Philip af Macedonien efter Seieren ved Chæronea sang ved et Drikkelag **). Sjeldnere træffes det trochæiske

p. 140, 142; Herodian. i Furia's Appendix ad Drac. p. 88; det i Udgaverne af Plutarchs moralia optagne Skrift *περὶ μέτρων* I (hvor *λογοειδής* forklares: *ὁ ἐνταῦθα ἀποίκιλος*) og det derfra forskjellige metriske Skrift af Elias Charax hos Furia l. c. p. 78, 79; Eustath. ad Odyss. p. 1676 Rom,; Isaac. Monach. i Bachmanns Anecd. II p. 133, 185; ligeledes Schol. Hephæst. p. 179 Gaisf. = 191 Lips. (hvor efter Definitionen af *πολιτικόν* og Exemplet udtrykkelig tilføies: *ὅπερ ταυτόν ἐστι τῷ λογοειδεῖ*) og p. 184 = 198; endelig Macrobius Saturn. V. 14: Sunt apud Homerum versus vulsis ac rasis similes et nihil differentes ab usu loquendi: hos quoque tamquam heroice incomptos adamavit Virgilius:

Ἵππους δὲ ξανθὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα
Θηλείας πάσας·
Omnia vincit amor; et nos cedamus amori.
Nudus in ignota, Palinure, iacebis arena.

*) Hephæstion p. 30 Gaisf. = 32 Lips. og hans Scholiast ibid. p. 168 = 181; Schol. Aristoph, Plut. 253: *Τὸ μὲν τετράμετρον Ἱππωνάκτειον καλεῖται διὰ τὸ κατακόρως αὐτὸν τούτῳ χρήσασθαι· οἷόν ἐστι καὶ τό· Εἴ μοι γένοιτο κ. τ. λ.* cfr. Etymol. Magn. p. 26, Mar. Victorin. p. 2574 Putsch.

**) Plutarch. Demosth. 20: *Παραυτίκα μὲν οὖν ὁ Φίλιππος ἐπὶ τῇ νίκῃ διὰ τὴν χαρὰν ἐξυβρίσας, καὶ κωμάσας ἐπὶ τοὺς νεκροὺς μεθύων, ᾖδε τὴν ἀρχὴν τοῦ Δημοσθένους ψηφίσματος, πρὸς πόδα διαιρῶν καὶ ὑποκρούων·*

Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς τάδ' εἶπεν.

Tetrameter anvendt i den muntre Poesie; dog forekommer ogsaa det i enkelte satiriske Vers af Athenienserne og Andre over Romerske Magthavere (s. Plutarch. Sulla 2, Pomp. 27, Cato min. 73). I de Levninger, vi have af den Romerske Folkepoesie, er det trochæiske katalektiske Tetrameter det almindelige Versemaal; det jambiske derimod var meget yndet af de Romerske Comikere og Forfatterne af Atellaner (Mar. Victorin. p. 2574 Putsch.).

II.

Prosodie og Metrik.

At de egentligen saakaldte politiske Vers bestode af femten Stavelser med Cæsur efter 8de og fast Accent paa 14de Stavelse, at de maaltes ikke efter Qvantiteten, men efter Stavelsernes Antal og Accentuationen, samt at deres Rhythmus vel rigtigst maatte betragtes som jambisk og at de altsaa vare jambiske katalektiske Tetrametre: — det er omtrent det Væsentligste af hvad man i lang Tid vidste at sige om disse Vers; for Resten lod man det forblive ved at kalde dem barbariske, og gjorde sig ikke videre Umage for at finde de Love, hvorefter de vare byggede. Ved en Opfordring i et Tidsskrift fandt Director **Struve** i Königsberg sig foranlediget til at underkaste denne Gjenstand en nøiagtigere Undersøgelse, og bekjendtgjorde derpaa Resultaterne af denne Undersøgelse i Form af en Recension af Kiesslings Udgave af Tzetzes's Chiliader, i Seebodes neue kritische Bibliothek 1827 No. 3 og 4. Et særskilt Aftryk af denne Afhandling er siden udkommet under Titel: **Ueber den politischen Vers der Mittelgriechen**, Hildesheim 1828, og et kort Udtog af de vigtigste Dele deraf findes i Wilsters Afhandling om Hexametret S. 17 Not. Da Struve har bragt flere af de væsentligste Punkter til Klarhed, vilde det være at gjøre gjort Arbeide, om jeg her med samme Udførlighed vilde gjennemgaae hver enkelt Deel. Jeg vil derfor først i et noget udførligere Udtog meddele Hovedpunkterne af Struves Theorie, saa meget som muligt med Forfatterens egne Ord, og siden dertil knytte mine Bemærkninger og Tillæg:

1) "Det politiske Vers er en tetrameter iambicus catalecticus med nødvendig Cæsur efter den anden Dipodie, bestaaer altsaa af 15 Stavelser, 8 i første og 7 i anden Halvdeel; kun i den første og femte Fod kan der taales Trochæer istedetfor Jamber, saaledes at altsaa den første og tredie Dipodie og kun den tør være en Choriambe. Schemaet er da:

v — *v* —	*v* — *v* —	*v* — *v* —	*v* — *v*
— *v v* —		— *v v* —	

2) Ingen Stavelse bliver i og for sig, ved Vocalernes eller Consonanternes Beskaffenhed, stemplet som lang eller kort, d. e. der tages aldeles ikke Hensyn til selve Stavelsernes Qvantitet, men ene til Accentuationen. I To- eller Fleerstavelsesord er da enhver Stavelse, som har Accenten, lang, og den, som staaer nærmest ved den accentuerede, for eller bag, kort, men lang igjen enhver Stavelse, som er næst ved den korte, saaledes at i ethvert Ord altid afvexlende en kort Stavelse følger paa en lang *), og denne Afvexlings Art bestemmes ved hvert Ords Accent, f. Ex. πε̆ντε̄μῠρῑο̆μέδῐμνο̄ν, μᾰθη̄μᾰτῑκω̆τέρω̄ς. (Ikkun naar det første eller andet Hemistich begynder med et Proparoxytonon af 3 Stavelser, saa danner dette Ord ikke en Creticus, men en Dactylus).

3) Eenstavelsesord have i og for sig aldrig nogen bestemt Qvantitet, men bestemmes af det paafølgende Fleerstavelsesord. Det kommer aldeles ikke i Betragtning, af hvad Beskaffenhed Eenstavelsesordet er, om det er et Substantiv eller en Partikel, om det er vigtigt for Meningen, sammentrukket, fremkommet ved Apostrophering, eller det er ubetydeligt, ja tonløst eller enklitisk. Saaledes ere f. Ex. ἐν, ὁ, μέν, τέ, πῦρ, ῥεῖ, παῖδ' alle ancipites og gjelde for lange, naar det følgende Fleerstavelsesord begynder med en kort Stavelse, for korte derimod, naar det begynder med en lang Stavelse: i τῆς γυναικός er τῆς kort, i τῆς ἑσπέρας derimod langt. (Kun i Enden af hvert Hemistich bestemmes Eenstavelsesordet af det foregaaende Fleerstavelsesord). Følge to eller flere Eenstavelsesord paa hinanden, da rette de sig alle tilsammen efter det nærmest paafølgende Fleerstavelsesord: i ὅ τε πατὴρ er ὁ kort, τε langt, i ὅ τε φίλος er ὁ langt, τε kort. Saadanne Sammensætninger som ὥσπερ, ὅσπερ, ὅστις, ὅδε, τοιγάρ, οὐδέ, εἴτε, εἴπερ, ὅτι (Partikelen), ὧδε, μηδέ, ὡσεί og lignende, betragtes ikke som Tostavelsesord, men som to Eenstavelsesord, og hver Stavelse kan altsaa blive lang eller kort.

Anm. Naar en Enklitika tilbagekaster sin Accent paa det foregaaende Ord, da har dette ingen Indflydelse paa Qvantiteten af dette Ords Endestavelse.

4) Af ubestemt Qvantitet ere ligeledes alle Enklitiker af to Stavelser, de med Enklitikerne ligelydende Interrogativa (πόθεν, πότε, τίνες o. s. v.), Tostavelses-Præpositioner, og endelig Partikelen οὐχί. Disse Ord ere altsaa enten Jamber eller Trochæer efter deres Stilling i Verset: saaledes er i τινὲς ἔλεγον det første Ord en Trochæus, derimod i τινὲς προσῆλθον en Jambe.

5) Ved Cæsuren ere begge Hemistichier at ansee som tvende ganske adskilte Dele; i det første Hemistichium har enten den sidste eller trediesidste Stavelse, og i det andet Hemistichium den næstsidste Stavelse nødvendigen altid Accenten."

*) Struve bruger, ligesom Flere, Udtryk, som ere laante fra den ældre Metrik, og kalder lang og kort, hvad man ellers i accentuerende Sprogs Metrik pleier at kalde betonet og ubetonet, og i det Følgende kalder han Qvantitet, hvad man vel rigtigere burde kalde Prosodie. Dog her og oftere, især hvor Talen er om lange Helleniske Ord, ere de moderne Benævnelser heller ikke ganske adæqvate, og i al Fald kan her ikke lettelig opstaae nogen Forvirring i Meningen ved Brugen af hine ældre Udtryk. Dette maa ogsaa tjene til Undskyldning for mig, om jeg undertiden skulde have brugt lignende Udtryk.

Saavidt Struve, der har fundet disse Love ved at gjennemgaae Tzetzes's Chiliader, Fragmenterne af Manasses's Roman om Aristander og Kallithea, samme Forfatters Chronicon, samt endelig Philes's Digt til Keiseren (det tredie i Wernsdorfs Udgave), tilsammen omtrent 19500 Vers, og han har ved en stor Mængde Exempler, tagne af disse Digte, søgt at bevise sine Paastandes Rigtighed. De Steder, som i en eller anden Henseende strede imod den opstillede Theorie, har han erklæret for forvanskede og for den største Deel søgt at emendere især ved Omsætning af Ordene. Iovrigt har han gjentagne Gange i sin Afhandling, fornemmelig i Anledning af de af ham gjorte Emendationer, yttret det Ønske, at Andre vilde prøve hans Theorie og med det samme Grundene til disse Emendationer nøiere, da han indrømmer, at mange Steder kunne forandres anderledes, end det er skeet af ham: dog er han overbeviist om, at de maae forandres. At flere af disse Forandringer ere gjorte med god Grund, deels efter Haandskrifter deels efter Conjectur, kan vistnok ikke nægtes; men paa den anden Side kunne just de imod enkelte af de opstillede Love stridende Steder, naar de ere af betydeligere Mængde og ellers ikke indeholde Noget, som giver urigtig Mening, vække Tvivl om hine Loves Nødvendighed og Sikkerhed. Dog har hidtil Ingen paa ny optaget denne Gjenstand til nøiere Drøftelse; Alle, som efter Struve have talt om de politiske Verses Metrik, have beraabt sig paa hans Auctoritet. Jeg vil ikke sige, at de have handlet uret i at følge denne Auctoritet uden videre; thi virkelig indeholder Struves Afhandling saa mange Beviissteder for de af ham opstillede Regler, at hans Theorie i de fleste og vigtigste Punkter maa ansees for at være tilstrækkeligen begrundet. Saa ganske overflødig er imidlertid en fornyet Undersøgelse ikke; thi deels ere, som jeg allerede har antydet, ikke alle Struves Paastande hævede over enhver Tvivl, deels er den Cyclus af Forfattere, hvoraf han har uddraget sin Theorie, temmelig indskrænket: Philes's Digt udgjør kun 100 Vers, og det er da egentlig blot tvende Skribenter, som have givet Beviserne for de af ham opstillede Regler. Det kunde da let have hændt sig, at han havde anseet for en almindelig gjeldende Lov, hvad der var eiendommeligt for Tzetzes og Manasses, og at han havde forbigaaet adskillige Egenheder ved de politiske Vers, som just ikke vare saa fremtrædende i de tvende nævnede Forfatteres Digte, men som dog ikke turde mangle i en fuldstændig Undersøgelse om denne Versart. For altsaa at prøve, hvorvidt den anførte Theorie var rigtig i alle Dele og almeengjeldende, har jeg gjennemgaaet endeel Digte af forskjellige Forfattere, som findes i Boissonades Anecdota Græca, endvidere Georgios Lapithes's Leveregler, udgivne af Boissonade i Notices et extraits des manuscrits T. XII, Ptochoprodromos's af Korais i 1ste Bind af Ἄτακτα udgivne tvende Romaiske Skrifter, og fornemmelig for Sammenligningens Skyld ogsaa flere nyere Romaiske Digte, især Folkesange. I det Hele taget har denne Undersøgelse ført til et Resultat, som ikke var afvigende fra Struves; kun i enkelte Dele troer jeg, at hans Regler maae modificeres, og tillige er jeg bleven opmærksom paa Et og Andet, som Struve ikke har omtalt. Da de følgende Undersøgelser slutte sig til Struves og tildeels danne ligesom en Revision eller Recension af hans Lære, saa ønsker jeg meget, at de, som nøiere ville prøve mine Bemærkningers Rigtighed, ikke ville blive staaende ved det ovenfor gjorte Udtog af Struves Afhandling, men gjennemgaae hans Skrift selv,

for at lære at kjende hans Beviser i det Enkelte. Ved en saadan Sammenligning vil det tillige sees, hvorfor jeg i det Følgende vælger den for mig møisommelige og for Læserne ofte maaskee trættende Fremgangsmaade, at opregne en Mængde Beviissteder for de enkelte Punkter, i hvilke jeg er uenig med Struve, eller for dem, som ikke forhen ere belyste. I en saa lidet bekjendt og for de Fleste saa fjernt liggende Gjenstand er en Masse af Exempler nødvendig.

De af Struve opstillede Regler om Een- og Fleerstavelsesords Prosodie har jeg fundet aldeles bekræftede ved de Stykker, jeg har gjennemgaaet. Da Struve antager, at Trochæen ikke tør staae uden i første og femte Fod, saa undrer det mig, at han foruden Tostavelses-Præpositioner og Enklitiker ikkun erkjender Partikelen *οὐχί* for anceps; ved at udstrække dette til flere Partikler havde han kunnet undgaae mange Rettelser for at fjerne formeentlige metriske Feil. Blandt saadanne Partikler, der kunde betragtes som ancipites, kan fornemmelig nævnes: *πάλιν* Lexicon schedograph. 45, 617 (Boiss. Anecd. Vol. IV), Georg. Lapith. 1060, og hos Tzetzes paa 8 Steder, hvilke alle Struve har forandret; desuden *μέχρι* Struve III S. 286, IV S. 429, paa hvilke begge Steder denne Partikel staaer med Genitiv og altsaa godt kunde have været henregnet til Præpositioner; *οὕτω* Struve IV S. 374, 404, 409 (bis), 435; maaskee ogsaa *δίχα* Anonym. *π. γραμματικῆς* 1069, *ἔνθα* ibid. 1081 (Boiss. Anecd. Vol. II), *ὅταν* (naar dette Ord ikke skal henføres til de Sammensætninger, som ere omtalte i Slutningen af 3die Regel) Psellus *π. γραμματ.* 214 (Boiss. Anecd. Vol. III), Ptochoprodrom. I. 61, 71, og naar man holder fast ved Struves Paastand, vistnok mange flere (f. Ex. *ἄνω*, *ἐάν*, *σφόδρα*, *δῆθεν*, *ἄρα*). Jeg lægger ikke stor Vægt paa denne Ting, da jeg, som jeg i det Følgende nærmere skal udvikle, antager, at just Regelen om den udelukkende Brug af Jamber udenfor første og femte Fod er den usikkreste i Struves Theorie. Hos de correcteste af de af mig gjennemgaaede Forfattere har jeg ikke engang fundet *οὐχί* brugt som anceps.

At det politiske Vers er et jambisk katalektisk Tetrameter, er vistnok rigtigt, da i alle Tilfælde den jambiske Rhythmus er fremherskende i alle de Digte fra Middelalderen, som almindeligen erkjendes for politiske. Kun meget faa Lærde *) have erklæret sig for den trochæiske Læsning af disse Vers, og med Uret. Ogsaa Nygrækerne scandere disse Vers jambisk. Imidlertid er det mærkeligt, at Eustathios i det ovenanførte Sted (s. S. 10) synes at tale om trochæiske politiske Vers, og endnu mere tydelige ere Maximos Planudes's S. 24 Not. anførte Ord, da han udtrykkeligen nævner som de eneste politiske Vers *τὰ ἰαμβεῖά τε καὶ τροχαῖα τετράμετρα*. At disse Forfattere skulde have kaldt de samme Vers, vi nu erkjende for jambiske, trochæiske paa Grund af de i dem hyppigen forekommende Trochæer især i 1ste og 5te Fod, eller at de skulde have betragtet dem som trochæiske med en Anakrusis, er ikke rimeligt, det sidste saa meget mindre, som Eustathios sammenligner de Æschyleiske Tetrametre, hvilke ere trochæiske uden Optakt, og Planudes til Sammen-

*) Leo Allatius de Simeonum scriptis p. 166 og en Recensent af v. d. Hagens monumenta medii ævi inedita i Seebodes N. krit. Bibl. 1825, 1ste H. S. 101 f.

ligning anfører baade Tragikernes trochæiske og Comikernes jambiske Tetrametre. Snarere maa man vel antage, at der paa disse Forfatteres Tid ogsaa virkelig have existeret flere politiske Digte i det trochæiske Versemaal, hvilke nu ere tabte, og at Eustathios nærmest har taget Hensyn til disse, der syntes ham bedst at kunne sammenlignes med de Æschyleiske Vers. Eet trochæisk politisk Digt have vi dog endnu iblandt de Anakreontiske Sange, nemlig det før nævnede 18de i de fleste Udgaver, det 4de hos Mehlhorn, der først, saavidt jeg veed, rigtigen har seet, at dette Digt, hvilket man ved mange Kunster havde søgt at indtvinge i et anakreontisk Metrum (skjøndt Flere erkjendte det for et ganske ungt Arbeide), er aldeles politisk. Iøvrigt ere adskillige Vers i dette Digt ufuldstændige eller forvanskede.

Grundvolden for de politiske Verses Metrik er den constante Accent i Midten og Enden af Verset; paa Iagttagelsen af disse tvende Accenter beroer efter Max. Planudes, der rigtignok overdriver Tingen, ene disse Verses Technik: s. S. 24. De faa Vers altsaa, som forekomme uden Accent paa sidste eller tredietsidste Stavelse af første, og paa næstsidste Stavelse af det andet Hemistich, maae ansees for feilagtige, hvad enten nu Feilen skal skrives paa Forfatterens eller Afskriverens Regning. De fleste af saadanne Vers have de nyere Udgivere bemærket og som oftest rettet; især gjelder dette om dem med falsk Accent i Enden af andet Hemistich, af hvilke jeg kun har fundet tre, som ikke ere bemærkede af Boissonade, der ellers i sine Noter leilighedsviis endog gjør opmærksom paa slige Feil i mange af ældre Lærde udgivne Digte *). Disse 3 Vers ere alle af det samme Skrift, nemlig **Lexicon schedographicum:**

564 *Νίκαια, πόλις. Νικαεύς. Νιρεὺς, ὁ εὔμορφος.*
729 *Σιφλός τε, ὁ ἐπίψοφος. Σίντης, ὁ βλαπτικός.*
898 *Ὦλξ, καὶ ἡ αὖλαξ πέφυκεν. Ὤλετο, ἀπώλετο.*

I de to første Vers mangler desuden een Stavelse; ved Tilføielsen af *τέ* eller *δέ* (s. nedenfor) hæves begge Feilene; det tredie kan ligeledes helbredes ved Tilføielse af en saadan Partikel i Enden, naar i de 2 sidste Ord *το* og *ἀπ* sammentrækkes til een Stavelse, hvorom siden. Haandskriftet har *ὤλετο καὶ ἀπώλετο*, hvilket, naar Accenten ellers var rigtig, gjerne kunde beholdes, da *καὶ ἀπ* vilde danne een Stavelse. — Hyppigere har Boissonade overseet den falske Accent, som forekommer i Enden af det første Hemistich hos Georg. Lapithes, nemlig:

287 *Τῶν ἀκολάστων δὲ πλέον τοῖς ἔργοις ἢ τοῖς τρόποις.*
381 *Τὰ δ᾽εἰς τοὺς ἄλλους ἐκδίκως ἁμαρτήματα θέλε.*
447 *Τῆς φειδωλίας γὰρ τοῦτο καὶ ἀνελευθερίας.*
758 *Ἀπαλλαγήσῃ ῥαδίως ψυχικῶν νοσημάτων*
1074 *Τῇ ἀδίκῳ γὰρ θελήσει προστίθεται τὸ ψεῦδος.*
1381 *Οἱ κόλακες δὲ τοὺς ζῶντας δαρδάπτουσιν ὡς κύνες.*

---

*) F. Gr. Anecd. Vol. V p. 375, hvor han viser, at der i Manasses's Digt om Oppian 48 maa læses *προβάλλων* efter codd. ist. *προβαλών*.

De fleste af disse Feil kunne, hvis man skjøtter om det, rettes ved Omstilling af Ordene. Derimod skyldes de falske Accenter vs. **537**, **959**, **1119** Udgiveren selv, ikke Forfatteren eller Afskriveren, og vs. **1429**, i hvilket der mangler een Stavelse, er ligeledes Feilen i Accentens Plads først fremkommen ved Udgiverens Emendation. Hos Psellos *π. γραμμ.* **340** læses følgende Vers: *Ἐπίσιον, τὸ αἰδοῖον. Θαλάμας δὲ, τὰ κοῖλα*, hvor den falske Accent paa den næstsidste Stavelse af første Hemistich kunde forjages ved Omsætningen: *τὸ αἰδοῖον, ἐπίσιον*, som allerede Boissonade har foreslaaet: en Omsætning, hvorimod dog Struve vilde protestere, da derved fremkom en Trochæus i anden Fod. Men det fortjener at bemærkes, at ikke blot alle **3** Haandskrifter, hvorefter Boissonade har udgivet Psellos's Skrift, her stemme overeens i Accentfeilen, men de samme Ord gjentages paa samme Maade vs. **455** og findes desuden ganske saaledes i to andre Parisiske Codices, der indeholde enkelte Vers af Digtet (**Boisson. Anecd. Vol. III p. 218 not. 7 et 10**), samt endelig i et Dresdner Haandskrift, hvorefter Tittmann foran Zonaras's Lexicon har udgivet et Fragment af dette Skrift. Vilde man altsaa her give sig til at emendere, da er jeg bange for, at man vilde rette Forfatteren, idet man troede at rette Afskriverens Feil. — De Forfattere, som skrive i det Romaiske Sprog, gjøre sig rigtignok Tingen lettere, idet de undertiden selv i renere Græske Vers for Versemaalets Skyld flytte Accenten i Helleniske Ord imod Grammatikernes Regler, men i enkelte Tilfælde maaskee i Medhold af Talesproget: saaledes f. Ex. Ptochoprodromos **I. 49**:

Ἐν σοὶ γὰρ ἐγκατοίκησεν ἡ τοῦ θεοῦ προνοία

ist. *πρόνοια*; og i Analogie hermed har Korais i vs. **47**:

Εἰ γὰρ καὶ λέξων ἠρχόμην μυθοπλαστῶν τοὺς λόγους

i Texten optaget *ἤρχομην*, med den Bemærkning (*Ἄτακτα* **I p. 42**): *Οὕτως ἔγραψα κινηθεὶς ἀπὸ πολλὰ ἄλλα παραδείγματα τοῦ ποιητοῦ μας, ὅστις μετατοπίζει τοὺς τόνους διὰ τὸν ῥυθμὸν τοῦ στίχου.* Andre mærkelige Steder i denne Henseende hos samme Digter ere **I. 63**:

Αὐτὸς μικρὸς οὐδέν ἴδεν τοῦ λουτροῦ τὸ κατώφλιν,

hvor *ἴδεν* er behandlet som Enklitika (jfr. Schinas **grammaire élém. du Grec mod. p. 8**, Possart Neugr. Gramm. S. **14**); ligeledes **II. 193**:

Ὑπεραθνίζον ὀλιγὸν, καὶ πέμπον εὐωδίαν

og især: **276** *Καὶ κατ' ὀλίγον ὀλιγὸν συντρίβω τὰ ὀστᾶ μου.*

454 *Πάτερ, πετζὶν οὐδέν ἔχω, νἀνήβω νἀγοράσω,*

hvor atter *ἔχω* er enklineret;

455 *Καὶ μελανίτζιν ὀλιγὸν, καὶ τώρα γιά που φθάνω.*

457 *Ἄς εὔγω, ἄς ἴδω τί διδουν, καὶ τώρα γιά που φθάνω.*

480 *Καὶ ψυχικὸν ψωμίν τρωγεις, καὶ δίδουν σε καὶ ῥάσον,*

i hvilke to sidste Vers *δίδουν* og *τρώγεις* ere enklinerede.

Endnu et Spørgsmaal kommer under Overveielse med Hensyn til Accenten paa Versets næstsidste Stavelse. Struve har nemlig **III** S. **271** yttret den Paastand, "at naar et Eenstavelsesord ender Versets anden Halvdeel, da behøver der ikke at staae nogen Accent paa den næstsidste Stavelse, men at der foran det Verset sluttende Eenstavelsesord kan staae et Proparoxytonon, saa at Versets sande Accent kommer til at staae paa 4de, ikke paa 6te Stavelse af det andet Halvvers. Da det kun er foran Enklitiker og *δέ*, at saadanne Proparoxytona findes, saa følger deraf, at Enklitika's Accent vil staae paa den næstsidste Stavelse; dog er Stavelsen lang, ikke ved denne Accent, men ved sig selv som den anden fra den accentuerede; ender derimod *δέ* Verset, saa beholder denne Partikel sin Accent og den næstsidste har ingen Accent, men er lang ved sin Stilling f. Ex. *καὶ παραδείγματος δέ* (Tzetz. Chil. VII. 918); et Properispomenon kan aldrig gaae foran Eenstavelsesordet: intet Vers kan f. Ex. ende sig med *σῶμά τε*, fordi Enklitikens Accent ikke forlænger den korte Stavelse." — Alt dette er consequent med Struves Theorie, men dog er denne Paastand neppe rigtig. At Accenten selv paa næstsidste Stavelse i Verset er constant, fremgaaer ikke blot af Max. Planudes's ovenfor S. **24** anførte Ord, men sees ogsaa tydelig af, at med Undtagelse af Tilfældet med *δέ* ellers altid Accenttegnet staaer paa denne Plads enten som Ordets virkelige eller som Enklitika's tilbagekastede Accent. Jeg har kun seet *δέ* brugt saaledes hos Tzetzes; i ingen af de Forfattere, jeg har gjennemgaaet, findes det efter Proparoxytona i Enden af Verset: men det maa bemærkes, at de senere Forfattere overhovedet bruge Partiklerne *καί*, *δέ*, *τέ*, *γάρ* ganske vilkaarlig, og især udskeie de i Brugen af *δέ* og *γάρ*, saaledes at disse Partikler hyppigen staae i Enden af Sætninger eller Commata og ganske tabe deres egentlige Betydning, men bruges i Vers i Almindelighed for at udfylde en manglende Stavelse, dog i Enden af Halvversene blot hos dem, som skrive disse Vers slet. Jeg har kun fundet dem saaledes hos Forfatteren af Lexicon schedographicum og *δέ* eengang hos Psellos. Man har da vistnok ogsaa betragtet disse Partikler som encliticæ *);

*) For at give et Begreb om denne senere Brug af disse Partikler, vil jeg hidsætte nogle Vers: **Lex. schedogr.** 458

Λιμὸς ἡ πεῖνα λέγεται. Λιγαίνω, τὸ ὑμνῶ δέ.
639 *Πλὴν πλεῖστος καὶ πλεόνως δέ, ἀντὶ περισσοτέρως.*
35 *Ὡς ὕδωρ ζῶν ἀλλόμενον· ἅλλω, καὶ τὸ πηδῶ γάρ.*
185 *Ἔτης καὶ ὁ πολίτης γάρ, Ἄγγελος Κομνηνός τε.*

Psell. *π, γρ.* 417

Ξύρος ἐστὶν ὁ κίνδυνος, Ἐρεικτὰ, τὰ σχιστά δέ.

Om det udfyldende *γάρ* hos den senere Middelalders Grækere især hos Digterne s. Korais *Ἄτακτα* **Vol. I** p. 70 og 97. At *δέ* i Codices meget ofte af Afskriverne er behandlet som **enclitica**, bemærker Boissonade **Anecd. III** p. 192 not. 2. Boisf. har derfor maaskee med Ret selv paa de Steder, hvor den foregaaende Stavelse havde en Accent, enkliNeret disse Partikler i de af ham udgivne Digte (s. hans Anmærkn. til **Anecd. IV** p. 389 og 368), ligesom *δέ* allerede findes saaledes i Baseler Udgaven af Tzetzes; Kiesling har ikke været consequent heri.

i det mindste maa δέ behandles som saadan i de faa Steder hos Tzetzes (s. Struve l. c.), hvor Accenten ellers kommer til at mangle paa Verseʼs næstsidste Stavelse. I det omtalte Tilfælde med Proparoxytona er det iøvrigt ligegyldigt, om man siger, at Enklitikernes (δέ med iberegnet) Accent gjør Versets næstsidste Stavelse lang, eller, at denne Længde er en Følge af Stavelsens Plads i Fleerstavelsesordet, naar kun selve Accenttegnets Nødvendighed erkjendes. Hvor derimod den tredie-sidste Stavelse fra Enden havde Ordaccenten, altsaa hvor der gik et Properispomenon foran Enklitika, der vilde en Undtagelse indtræffe fra den ellers maaskee rigtige Regel, at Enklitikernes tilbagekastede Accent ikke har Indflydelse paa den foregaaende Stavelses Qvantitet; thi der maatte Stavelsen, som ifølge sin Stilling efter den accentuerede skulde være kort, just ved Enklitika's Accent blive lang. Efter Struves Theorie kan et saadant Tilfælde ikke indtræffe, da derved vilde fremkomme en Spondeus i 7de Fod, der, efter hans Mening, ikke kan findes i denne Versart. Men at Spondeer paa denne Plads virkelig findes i ikke ubetydelig Mængde, skal jeg paavise i det Følgende, og naar man ikke vil forandre alle slige Steder som corrupte (hvilket man vistnok ikke tør, uden at gjøre sig skyldig i stor Vilkaarlighed), vil man heller ikke kunne nægte Muligheden af, at et Vers kan endes paa σῶμά τε, eller, hvad der er det samme, paa en Enklitika med foregaaende Properispomenon. For Tiden kan jeg kun anføre tvende rigtignok noget tvivsomme Exempler, hvoraf det første findes hos Psellos π. γραμμ. 436: Ὁ πέπων δέ γε, σικνός. Ὁ δὲ βρυτὸς, πῶμά τι, hvor den Attiske Form πῶμα vel kun er en Emendation af Boissonade, men en meget sandsynlig, da 2 af hans Haandskrifter have πόμά τι og det tredie πομά τι, og de ligelydende Vocaler saa tidt forvexles af Afskriverne. Det andet er Manass. Chron. 704 Bekker (699): Ἔλεγον δὲ τὰ γράμματα μανῆ θεκὲλ φάρες τε, hvor man vel snarere med Codd. Regii maa læse φᾶρές τε end med Struve (III S. 275) emendere καὶ φάρες eller φαρές τε. I al Fald viser paa begge Steder Haandskrifternes Læsemaade, at selv Afskriverne have erkjendt Nødvendigheden af Accenten paa Versets næst-sidste Stavelse.

Ogsaa hvad Struve siger om Cæsuren, og at ved den Verset deles i tvende adskilte Halvvers, er sikkert. Deraf er det begribeligt, at naar et Eenstavelsesord ender det første Hemistich, dets Prosodie da maa bestemmes af det foregaaende Fleerstavelsesord, ikke af det efterfølgende, hvilket gjerne kan begynde med en accentueret Stavelse, uden at Eenstavelsesordet derfor er kort (s. 3die Regel). En Undtagelse fra Regelen om den nødvendige Cæsur i et særeget Tilfælde hos en enkelt Forfatter omtaler Struve III S. 301. Tzetzes bruger nemlig i sine Chiliader kunstige Sammensætninger af flere Talord, og af disse med andre Ord, og paa 4 Steder (Chiliad. I. 813, X. 553, XII. 130, 556) tillader han sig i saadanne lange Talord at overtræde Regelen, idet den 4de Fod i disse Vers falder midt i et saadant langt Ord. Det første af disse Vers lyder saaledes:

Ἦν σοῦσον, ἀλουργὲς, πεντεκαιδεκαπηχυαῖον.

De 6 andre Vers hos Tzetzes, hvor et Brud paa Cæsuren finder Sted, har Struve emenderet, og vistnok ere de urigtige; hos de andre af ham gjennemgaaede Forfattere er den aldrig forsømt, heller

ikke har jeg i de Forfattere, jeg har gjennemgaaet, truffet paa flere Steder, som stride imod Regelen, end Georg. Lapith. 190, hvor Boissonade har seet og rettet Feilen. I den nyere Tids Romaiske Poesie er Verset undertiden opløst og behandlet som 2 Dimetre f. Ex. i Ikens Eunomia I S. 117 og II S. 136:

> Ἐλεύθερος γεννήθηκα,
> Ἐλεύθερος θὰ ζήσω,
> Ἐλεύθερος καὶ νὰ χαρῶ,
> Ἕως νὰ ξεψυχήσω.

Jfr. Eunomia II S. 123 og 139; ligeledes S. 241 Not. Dog maa det bemærkes, at en saadan Versform i Almindelighed kun findes i Digte, som skrive sig fra nyere dannede Forfattere (λόγιοι). Rimet i Enden af hvert andet Dimeter synes at gjøre Opløsningen mindre tilraadelig. De Vers af et noget ældre Romaisk rimet Digt, Kyrillos Chios's Σαραντάρι, som oftere citeres i du Cange's glossarium (f. Ex. p. 1163, 1181 o. a. St.) efter en Pariser Udgave 1643, ere rigtignok ogsaa af samme Art, men Delingen har vel snarere sin Oprindelse fra den med det politiske Versemaal ubekjendte Udgiver, end fra Forfatteren.

Det svageste Punkt i Struves Theorie er Regelen om, at der ikke taales Trochæer uden i første og femte Fod. I at hævde denne Regel i al dens Strenghed er Struve gaaet saa vidt, at han har erklæret en Mængde Steder i de Digte, han har gjennemgaaet, for forvanskede og har især ved Omsætning af Ordene søgt at bortskaffe Trochæerne o. s. v. fra de Steder, hvor han ansaae dem for ulovlige. En saadan Omsætning lader sig i de politiske Vers som oftest foretage meget let (om end ikke altid uden Skade for Dictionen); et andet Spørgsmaal er, om man er berettiget dertil imod Haandskrifterne, tilmed naar Verset ikke ellers indeholder noget Mistænkeligt. Hvis Struve ikke havde opstillet sin Paastand som en nødvendig Lov, der aldrig overtraadtes af Forfatterne, men havde fremsat det som en almindelig Bemærkning, at i Regelen Jamben enten ene er herskende eller dog blot afvexler med Trochæen i 1ste og 5te Fod, da vilde der slet Intet have været at erindre herimod; thi virkelig er Fleertallet af de politiske Vers hos de allerfleste, om ikke hos alle Forfattere enten reent jambiske eller blandede paa omtalte Maade. Disse kunde da kaldes regelmæssige eller correcte politiske Vers. Men hvad der bruges hyppigst, behøver derfor ikke ene at turde bruges og endnu mindre ene at bruges: der kunde være flere Friheder og Afvexlinger i denne Versart, tilladelige eller utilladelige, som dog Forfatterne havde benyttet og maaskee undertiden endog ikke kunnet undgaae at betjene sig af, naar de skreve Hellenisk, et Sprog, der i sit Væsen var saa lidet skikket til accentuerede Rhythmer. Fandtes slige Uregelmæssigheder kun hist og her hos enkelte Forfattere, saa kunde man vel kalde dem ulovlige, og var der Grund til at antage alle de Digtere, som have skrevet politiske Vers, for meget omhyggelige eller kyndige i Versenes Technik, saa kunde man maaskee give Afskriverne Skylden for disse Feil. Men naar hverken den ene eller den anden af disse Betingelser finder Sted, er det allerede dristigt at kalde det, som ikke stemmer overeens med correcte

Verses Schema, ulovligt; men meget dristigere, ja vilkaarlig synes den Fremgangsmaade at være, at gjøre en saa streng Brug af Regelen, at man erklærer de Vers, som stride derimod, for corrumperede af Afskriverne og omformer dem efter Regelen. I en Undersøgelse som nærværende maa man dog vel snarere opstille Resultaterne af sine Jagttagelser historisk og lade de deraf uddragne Regler rette sig efter Forfatterne, end rette Forfatterne efter et Normalschema. Iblandt de Stykker, Struve har gjennemgaaet, ere Udtogene af Manasses's Roman (som dog kun udgjøre 610 Vers) næsten correcte, men allerede i Manasses's Krønike er Antallet af uregelmæssige Vers ikke ringe, og hos Tzetzes findes en stor Mængde Vers med Trochæer paa Steder, hvor de efter Regelen ikke kunde staae. Struve mener, at hans Rettelser eller dog Grundene dertil vist ville bestyrkes ved nærmere Undersøgelse af hidtil ikke benyttede gode Haandskrifter: men det fortjener at bemærkes, at det meget fortrinlige og correctskrevne Pariser Haandskrift af Tzetzes's Chiliader, som Dübner har undersøgt, efter denne Lærdes Forsikkring (N. Rhein. Museum f. Philol. B. IV, H. I Beg.) ikke bestyrker en eneste af de af Struve for Accentens Skyld foretagne Omstillinger af Ordene *). Og endda ere de to nævnede Forfattere ikke saa ucorrecte i denne Henseende, som de fleste andre, der skrive i det Helleniske Sprog. I de af ældre Lærde udgivne politiske Digte kunne de Uregelmæssigheder, hvoraf de vrimle, maaskee tildeels skrives paa Udgivernes Regning: til disse tager jeg derfor her ikke videre Hensyn. De Stykker, hvis metriske Beskaffenhed jeg nærmere har undersøgt, ere alle udgivne af omhyggelige nyere Lærde, navnlig af Boissonade, adskillige af dem endog efter flere Haandskrifter. De fleste af disse Stykker findes i Boissonades Anecdota, og ligesom de overhovedet ere af meget forskjelligt Værd, saaledes finder der og Forskjel Sted imellem dem, hvad den metriske Correcthed angaaer i Henseende til den af Struve forfægtede udelukkende Brug af Iamberne med Undtagelse af 1ste Fod i hvert Hemistich. De correcteste ere nogle Smaastykker; nemlig aldeles rene ere 3 Smaadigte af en Hofmand til Ære for den Keiserlige Familie (Boiss. Anecd. IV p. 446—49), ligeledes Manuel Holobolos's Digte af lignende Tendents (ibid. V p. 159 sqq.), og kun faa Afvigelser findes i 2 andre Smaadigte af en from Anonym (στίχοι κατανυκτικοί ibid. IV p. 442—45) og af Maximos Planudes (ibid. III p. 461). I de større Digte derimod ere de formeentlig ulovlige Fødder langt fra at være sjeldne. Allerede hos Anonymus de grammatica (ibid. II p. 340—93 efter 2 Haandskrifter) findes flere af disse, skjøndt dette Digt maaskee er det reneste større, som existerer. Hos Michael Psellos derimod (π. γραμματικῆς ibid. Vol. III p. 200—28), som er udgiven efter 3 Haandskrifter, og hos den anonyme Forfatter af Lexicon schedographicum (Vol. IV p. 366—412) er Antallet af de uregelmæssige Fødder saa stort, at det vilde være et frugtesløst Arbeide at tænke paa at skaffe dem bort; ikke faa Vers vilde aldeles trodse enhver Omsætning. Den samme Erfaring kan gjøres ved Georgios Lapithes's moralske Skrift (Notices des

*) Bekker har heller ikke i sin Udgave af Manasses's Krønike fundet sig foranlediget til at optage nogen af de Rettelser, Struve har gjort for Accentens Skyld, naar de ikke fandt Medhold i Haandskrifternes Læsemaade.

Mss. T. XII), ligesom den og vil kunne gjøres ved ethvert andet større Digt, man saaledes vil gjennemgaae. Beviserne for min Paastand, hentede fra de omtalte, af mig undersøgte Digte, vil jeg strax nedenfor angive; men forinden maa jeg gjøre en almindeligere Bemærkning. Struve har, som vi ovenfor (s. 2den Regel) have seet, antaget, at i Begyndelsen af et Hemistich den sidste Stavelse af et Trestavelses Proparoxytonon formedelst den strax paa den følgende lange Stavelse maatte ansees for kort, skjøndt den efter Hovedregelen for Fleerstavelsesords Prosodie egentlig skulde være lang. Paa samme Maade troer jeg, at ogsaa midt i Verset en Stavelse, der efter de anførte prosodiske Regler egentlig skulde være lang, naar Ordaccenten ikke falder paa den, eller i Ord, som regnes til ancipites, kan antages for kort, hvis der umiddelbar foran eller efter den staaer en accentueret Stavelse, f. Ex.

i anden Fod, Psell. 243:

Ἐνεργῶν ἐν τῇ μετοχῇ· τοῦτο γὰρ προσθετέον.

i tredie Fod, Lex. Schedogr. 206:

Ἐνιαύσιον πέφυκε τὸ χρονιαῖον ὄντως.

i sjette Fod, Psell. 14:

Ὡς δὲ τὸ Δημοσθένεος γενικὴ τῆς ἰάδος.

i syvende Fod, Psell. 323:

Κορύμβοις ἐνδιάζεσθαι, τὸ σκιάζεσθαι φύλλοις.

Forskjellen vilde være, at der efter denne Antagelse vilde fremkomme Trochæer eller Jamber paa mange Steder, hvor der efter den prosodiske Hovedregel vilde komme til at staae Spondeer, og at man især vilde slippe for mange Spondeer i 7de Fod; at Spondeer derved alligevel ikke blive ganske udelukkede fra disse Vers, vil det Følgende lære. Men uagtet jeg troer, at denne min Paastand er grundet, og uagtet jeg vil anføre Exemplerne i Overeensstemmelse med den, skal jeg dog stedse efter enhver Række af Exempler tillige angive dem, som efter Struves prosodiske Hovedregel maatte benævnes anderledes. Idet jeg nu skrider til nærmere at detaillere de mange Afvigelser fra Struves Regel om Fødderne i disse Vers, som de af mig gjennemgaaede Forfattere tilbyde, vil jeg blot endnu gjøre opmærksom paa, at jeg ikke nævner (i al Fald ikke uden videre Bemærkning) saadanne Steder, hvor Haandskrifterne variere betydeligt, eller de Steder, hvor der forekomme saadanne Partikler, som jeg ovenfor har angivet at kunne ligesaa vel som *οὐχί* regnes for ancipites, naar man vil forfægte Regelens Consequents til det Yderste, eller endelig de Steder, hvor der kan være Spørgsmaal om Ordaccentens Rigtighed, eller hvor Texten ellers kan synes at være corrumperet. For ethvert Tilfælde vil jeg, for at undgaae ufornøden Vidtløftighed, anføre enkelte hele Vers af hver Forfatter som Exempler, og derpaa blot citere Versetallet af de øvrige Steder. De Tilfælde altsaa, for hvilke jeg har fundet Exempler, ere følgende:

I. I anden Fod

A) Trochæer:

Anonym. π. γραμμ. 89 Ὀρθὴ πτῶσις ὀνόματος πρώτοις εἴτε δευτέροις.
832 Τὸ δὲ δεύτερον λάβε μοι τὸ τῆς Ἐξόδου ῥῆμα.

Psellus π. γραμμ. 51 Ἔχει πτῶσιν ὡς ὄνομα, πρὸς τούτοις δὲ καὶ γένη.
398 Κυρηβάσει, μαχήσεται. Κύρητα, ἡ Δημήτηρ.

desuden: **2, 80, 142, 155, 243, 262, 271, 299, 329, 380, 416, 425, 458.**

Lexicon schedogr. 96 Γεωμέτρης, καὶ ὁ μετρῶν τὴν γαίαν μετὰ τέχνης.
561 Νωλεμέως, ἐπίῤῥημα, ἀντὶ ἀδιαλείπτως.

desuden: **26, 32, 93, 127, 133, 135, 148, 187, 206, 235, 239, 242, 265, 266, 295, 374, 381, 383, 427, 428, 437, 448, 459, 466, 495, 496, 498, 507, 545, 581, 630, 635, 636, 656, 658, 700, 728, 791, 802, 803, 820, 863.**

Georgius Lapithes 39 Καὶ ζῇ βίον ἀσώματον ἐν ἄλλῃ καταστάσει.
134 Ταύτης μόνης ἐπιμελοῦ, τῶν ψυχῆς ἔργων χάριν.

desuden: **9, 262, 277, 335, 360, 376, 379, 450, 469, 471, 496, 699, 775, 776, 798, 818, 870, 878, 1071, 1088, 1089, 1119, 1177, 1227, 1253, 1290, 1344, 1385, 1417, 1438, 1474.**

Af disse maatte efter Struves prosodiske Regler følgende betragtes som Spondeer:

Psellus π. γραμμ. **80, 243, 271, 329, 380**; Lex. schedogr. **26, 32, 93, 133, 239, 242, 374, 383, 448, 495, 496, 498, 507, 545, 658, 700**; Georg. Lapith. **360, 1089.**

B) Spondeer:

Lexicon schedogr. 207 Ἐννὼ μάχη εἴρηται. Ἐνηὴς καὶ ὁ πρᾶος.
209 Ἐνεὸς πάλιν λέγεται ὁ ἔκθαμβος ὑπάρχων.

Rigtignok har jeg ovenfor nævnet πάλιν blandt de Ord, som man maaskee kunde regne til ancipites; men een af Stavelserne maa dog være betonet. Ifølge sin Stilling til det følgende Ord maa da πάλιν være en Trochæus: ved at læse det som Jambe vinder man desuden Intet; thi da fremkommer der en Spondee i 3die Fod. — Desuden findes Spondeer hos samme Forfatter **305, 436, 617,** om hvilket sidste Vers gjelder det samme, som jeg bemærkede om vs. **209.**

Georg. Lapithes 273 Παραινῶ φεύγειν εὐπρεπῶς, προφάσεσιν εὐλόγοις.
356 Καὶ λογχῶν εἴδη, καὶ πλαστὰς φυγὰς καὶ αὖ διώξεις.

C) Pyrrhichier:

Georg. Lapithes 295 Ἐν ἔργοις καλοῖς σπούδαζε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν.
501 Καὶ δύο λεπτὰ προτιμᾷ πολὺ ταλάντων δώρων.

desuden: **1150, 1301, 1461.**

II. I tredie Fod

A) Trochæer:

Psellus π. γραμμ. 121 Τὰ δὲ ψιλὰ, οἷα ψιλὰ, τρέπεται τῇ δασείᾳ.
459 Τηλαύγημα, λέπρας ἀρχή. Τευτάζειν, τὸ πλανᾶσθαι.

desuden **159, 397.**

Georg. Lapithes 135 Ὀργάνῳ γὰρ χρῆται αὐτῷ ψυχὴ πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν.
876 Μηδὲ κυνὸς χείρων ὀφθῇς περὶ τὸν σὸν δεσπότην.

desuden **501**, der efter Struves Regler vilde være en Spondeus.

B) Spondeer:

Georg. Lapithes 699 Κρατεῖν ἡδονῶν ἔθιζε καὶ θυμοῦ τε καὶ γλώττης.
1301 Τοσοῦτον αὐτοῖς σύνεσο, ὅσον πληροῦν τὴν χρείαν.

desuden: **295, 1150, 1253, 1438, 1461**; og, naar man ikke vil lade den ovenfor S. 37 omtalte Indskrænkning gjelde, Lexicon schedogr. **206, 295, 381, 581, 802**; ligeledes consequent med Struves Regler ibid. 820:

Καὶ φιλέταιρος ὁ φιλῶν ξύμπαντας τοὺς ἀνθρώπους.

III. I sjette Fod

A) Trochæer:

Anonym. π. γραμμ. 301 Τὸ σπῶ τῶν λόγων γενικῇ, ὕπνων, οἴνων καὶ πλούτου.

desuden: **788, 869, 926.**

Psellus π. γραμμ. 26 Ἡρώϊζε, ἰάμβιζε, ἐλεγεῖά μοι γράφε.
396 Κνώδαλα τὰ θαλάσσια ὀνομάζονται ζῶα.

desuden: **14, 21, 33, 73, 78, 91, 101, 107, 113, 115, 125, 131, 137, 141, 142, 156, 160, 167, 173, 178, 217, 228, 234, 237, 240, 252, 260, 269, 280, 287, 296, 301, 303, 306, 312, 313, 323, 332, 339, 349, 351, 359, 361, 370, 372, 380, 386, 388, 391, 393, 399, 400, 407, 411, 412, 414, 415, 417, 418, 421, 433, 434, 444, 454, 457, 462, 470.**

Basil. Megalom. ænigm. δ.' 3 Τὸ δ᾽ ὄνομά μου συμπληροῖ συλλαβῶν δυὰς δίς μοι.
(Boiss. Anecd. III p. 438).

Planudes α.' 2 Λῃστὴς γὰρ, ἄλλους ἀναιρῶν, αὐτοῦ φείδεται πάντως.

Lexicon schedogr. 25 Ἄντρον ἐστὶ τὸ σπήλαιον. Ἀραρότως, πρεπόντως.
378 Κόσμος. Κοσμᾶς. Καὶ κόπρος τε. Κόχλος. Κόκκοι. Κομίζω.

desuden: 23, 39, 44, 48, 53, 90, 97, 101, 113, 114, 115, 137, 153, 156, 162, 169, 186, 203, 207, 222, 231, 236, 237, 262, 286, 290, 333, 370, 386, 387, 390, 424, 437, 439, 446, 453, 477, 483, 490, 493, 495, 498, 503, 507, 515, 533, 537, 544, 549, 556, 575, 593, 598, 600, 602, 611, 624, 630, 633, 634, 638, 643, 644, 651, 656, 657, 659, 663, 664, 667, 670, 677, 698, 725, 740, 761, 764, 767, 774, 778, 784, 785, 794, 808, 827, 856, 865, 896, 900, 902.

Anonym. στίχοι κατανυκτ. 8 Τὸ συμπαθὲς οἷς πρόσεστιν, οἷς φιλάνθρωπος γνώμη.

(hvor en Omstilling: φιλ. οἷς vilde hæve Uregelmæssigheden; men om Tilladeligheden af en saadan Omstilling kan der just tvivles).

Iblandt de Hellenisfe Vers i Ptochoprodromos: II. 2, 389, 562, 602, 651, 652.

Georg. Lapithes 42 Καὶ σὺν αὐτῷ βιώσεται τὸν ἀπέραντον χρόνον.
50 Θεὸς γὰρ μόνος ἄναρχος, προαιώνιος φύσις.

desuden: 61, 75, 101, 126, 159, 227, 233, 247, 320, 390, 392, 441, 446, 464, 502, 509, 591, 624, 648, 691, 699, 705, 706, 712, 729, 735, 739, 759, 761, 764, 771, 783, 784, 785, 816, 826, 831, 838, 840, 849, 858, 864, 871, 874, 883, 958, 985, 994, 1020, 1053, 1070, 1072, 1126, 1131, 1136, 1140, 1141, 1142, 1150, 1172, 1181, 1190, 1199, 1207, 1208, 1223, 1230, 1244, 1250, 1259, 1278, 1280, 1283, 1288, 1293, 1296, 1303, 1306, 1316, 1332, 1333, 1334, 1336, 1349, 1351, 1354, 1372, 1377, 1398, 1400, 1401, 1403, 1408, 1434, 1435, 1499, 1500.

Af de anførte Vers vilde efter Struve følgende have Spondeer i 6te Fod:

Anonym. π. γραμμ. 926; Psell. 14, 73, 78, 113, 115, 131, 178, 217, 234, 240, 260, 269, 287, 296, 312, 370, 380, 400, 412, 414, 417, 418, 433; Lex. schedogr. 90, 97, 101, 114, 186, 203, 207, 237, 286, 333, 386, 390, 424, 439, 490, 495, 498, 507, 556, 575, 593, 600, 624, 630, 651, 657, 659, 664, 670, 677, 725, 740, 761, 774, 778, 794, 827, 900; Georg. Lapith. 101, 159, 227, 233, 699, 706, 759, 761, 764, 785, 838, 840, 858, 994, 1020, 1070, 1142, 1150, 1172, 1181, 1190, 1207, 1223, 1259, 1278, 1288, 1293, 1303, 1306, 1316, 1332, 1334, 1336, 1354, 1377, 1398, 1499.

B) Spondeer:

Psellus π. γραμμ. 70 Ὁ μέλλων ὡς οὐκ ἐνεστὼς, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο μέλλων.
325 Ἐπαύκλια τραγήματα, Ἐλεὸν τράπεζά τε.

desuden: 127, 155, 211.

Lex. schedogr. 505 Μῖμος ἐστὶν ὁ γελοιαστής. Μιχαὴλ, ὄνομά τε.
(om Synizesis i dette Vers senere)

Georg. Lapith. 410 Ἐχθροῖς καταφρονούμενος, καὶ διπλοῦν ὄφλων γέλων.
748 Ὡς δύναμις ἐκτίννυε, καὶ θεῷ πράξεις φίλα.

desuden: 134, 723, 1028, 1211, 1341.

C) Pyrrhichier:

Anonym. π. γραμμ. 430 Ὑπερφωνῶ τὸν Στέντορα· πρὸς λόγους φωνῶ δέ σε.

Psellus π. γραμμ. 305 Βριμαίνειν, τὸ ὀργίζεσθαι. Βουκάπη, βοῶν φάτνη.
356 Ἠλέματος, ὁ μάταιος. Ἠλέκτραι, Θηβῶν πύλαι.
371 Θαμάλωπες, ἡμίφλεκτοι. Θεόφιν, θεοῖς, ἴσος.

Georg. Lapith. 105 Ἀστράπτον καὶ κρυπτόμενον, καὶ θέλγον σοφῶν φρένας.
432 Ἀλλὰ σχολὴν τῷ λογισμῷ πορίζειν σπουδὴν ἔχε.

desuden: 40, 440, 613, 738, 798, 1135, 1225, 1312.

IV. I syvende Fod

Spondeer:

Anonym. π. γραμμ. 430 s. III. C.

Psellus π. γραμμ. 252 Πληθυντικὸν οὐ πέφυκε πρόσωπον ποιεῖν τρίτον.
388 Κίμβιξ, ὁ φιλοχρήματος. Κνησμὸς, ὁ τραχὺς τόπος.

desuden: 305, 313, 349, 356, 371, 393, 436.

Basil. Ænigm. δ'. 3 s. III. A.

Lexicon schedogr. 115 Ἀφ' οὗ καὶ δολιχόσκιον, τὸ μακρὰν σκιὰν ἔχον.
162 Ἔλαφος, τὸ ἐλάφιον, παρὰ τὸ ἑλεῖν ὄφεις.
896 Ὤιμην, καὶ τὸ ὑπέλαβον. Ὠμηστὴς ὠμὰ τρώγων.

Georg. Lapith. 40 Πῶς αὖθις ἀπολήψεται τὸ πάλαι κτηθὲν σῶμα.
390 Μὴ τὸ οἰκεῖον θέλημα πληρῶν ἐκ παντὸς τρόπου.

desuden: 105, 432, 440, 509, 613, 738, 798, 816, 1041, 1070, 1135, 1225, 1230, 1312, 1351, 1434.

Desuden maae efter Struves prosodiske Regler regnes til denne Classe følgende Steder:

Anonym. π. γϱ. 869; Psell. π. γϱ. **33, 91, 107, 160, 167, 173, 228, 237, 306, 323, 332, 351, 359, 361, 372, 391, 396, 407, 411, 415, 421, 434, 454, 470**; Planudes α', **2**; Lex. schedogr. **23, 39, 44, 53, 113, 137, 169, 231, 387, 446, 477, 493, 515, 537, 633, 634, 663, 667, 784, 808, 865, 902**; *Στίχοι κατανυκτ.* 8; Georg. Lapith. **42, 50, 75, 126, 320, 392, 441, 446, 464, 502, 591, 712, 771, 783, 849, 858, 864, 871, 985, 1053, 1136, 1141, 1400, 1401.**

Vi see da, at Trochæen i 2den og 6te Fod er meget hyppig, sjeldnere derimod i 3die Fod; Pyrrhichier findes i ringe Antal og kun i 2den og 6te Fod, Spondeen derimod i 2den, 3die, 6te og 7de, men ikke hyppigen, dog oftere i 7de end i de andre Fødder. Iøvrigt træffer man Trochæen og Spondeen i 2den og 6te Fod almindeligere, naar 1ste og 5te Fod er en Trochæus, end naar den er en Jambe. Fjerde Fod kan paa Grund af den faste Accent kun have Jamben, og 7de Fod af samme Grund kun Jamben eller Spondeen. Den hyppige Brug af Trochæen i 2den og 6te Fod giver Grund til at antage, at den ikke er bleven anseet for utilladelig; hvorvidt de andre Uregelmæssigheder ere blevne betragtede som ulovlige, kan der vel disputeres meget om. Men vil man endog kalde alle de anførte Friheder ulovlige, da kan man vel dadle denne Ucorrecthed, hvor den findes, men man maa lade den staae som Factum.

Hvad jeg i det Foregaaende har bemærket om de metriske Friheder, var nærmest foranlediget ved Struves Undersøgelser, der kun angaae Digte, som ere skrevne i det Helleniske Sprog. Jeg har derfor hidtil heller ikke taget Hensyn til andre end Hellenisk skrivende Forfattere, og selv de af Ptochoprodromos tagne Vers, som ovenfor ere anførte i Anledning af Trochæen i 6te Fod, høre til de Stykker af hans Digte, i hvilke det Helleniske er fremherskende (see Afdelingen om Litteratur). Vi ville derfor her endnu tilføie nogle faa dette Punkt vedkommende Oplysninger om den Romaiske Poesie. I de ældre Romaiske Digte forekommer, ligesom i de Helleniske, Trochæen i 1ste og 5te Fod meget hyppigen, hvorimod den er sjelden i de andre Fødder, og endnu sjeldnere er Spondeen paa de forhen omtalte Pladse: i det mindste gjelder dette om de Forfattere eller Brudstykker af Digte, jeg hidtil har havt Leilighed til at undersøge nøiere. Dette vil heller ikke undre Nogen, naar han betænker, at de Romaiske Digtere skreve i et Sprog, for hvilket Accentuationsprincipet var naturligt og ligesom medfødt, og som tillige tillod, ved Aphæresis, Synkope, Apokope, Elision o. s. v. efter Versemaalets Tarv at forkorte en Mængde Ord, og paa den anden Side ved Tilsætning at forlænge Ordene *). At imidlertid selv de Romaiske Digtere stundom indblande andre Fødder imellem Jam-

*) Det vilde føre for vidt her at detaillere alle disse Friheder nøiere; mange didhørende Notitser findes i de 2 første Bind af Korais's *Ἄτακτα*. For dog at give et Begreb om disse Forandringers Beskaffenhed, vil jeg her blot anføre nogle Exempler: *ϱεύγεται* ist. *ἐϱεύγεται*; *μπαίνω* ist.

derne paa de Steder, hvor de formeentlig ikke maae staae, ville følgende Exempler vise, hvilke ere tagne af Ptochoprodromos's tvende Digte i 1ste Bind af Korais's Ἄτακτα og af de Brudstykker af ældre Romaiske Forfattere, som ere anførte i Korais's grammatikalske og lexicographiske Bemærkninger i 1ste og de 100 første Sider af 2det Bind af Ἄτακτα.

I. Trochæer eller Spondeer i anden Fod:

Ptochoprodr. I. 227 *Ἀπ' αὐτοὺς ὁποῦ μπήγουσιν κατὰ κάμπον ματζοῦκαν.*

Desuden: I. 91 (med forskjell. Læsemaade i 2det Hskft.), 363, II. 90 (med forskjell. Læsemaade), 514.

Georgillas Klage over Konstantinopel Ἄτακτα I. p. 67 *Τὸ ὁποῖον ποῦ ξεύρετε, καὶ οὐδὲν τὸ ἀναφέρνω.*

Historien om Belthandr. ibid. II p. 54 *Καὶ εἰς μέγα τὸ ἄπειρον ἐφόνευσε τοὺς δέκα.*

II. Trochæus i tredie Fod:

Georgillas om Pesten paa Rhodos ibid. II p. 20 *Τίτιες ταῖς δὲν θέλουν ναδοῦν ἀλλ' οὐδὲ νὰ γευθοῦσιν.*

III. Spondeer i tredie Fod:

Ptochoprodr. II. 149 *Νὰ εὔγω νὰ ἰδῶ φίλον μου, μικρὸν νὰ τζαντζαρίσω.*

Georg. om Pesten paa Rhodos ibid. II p. 92 *Καὶ φεύγουν καὶ αὐτὴν σκιάσιν σου, νὰ γλυσουν ἂν μπορέσουν.*

IV. Trochæer eller Spondeer i sjette Fod:

Ptochoprodr. I. 246 *Σὺ δὲ πρὸς τοῦτο, Βασιλεῦ, τί με λέγεις νὰ ποίσω;*

Desuden: I. 63 (med forskjell. Læsem.), 104, 227, 244 (efter Struve).

Alex. Com. til Spaneas ibid. II p. 32 *Τίέ μου, ἴδε ἂν ἔφαγες ξένον τίποτις πρᾶγμα.*

Hist. om Belthandr. ibid. I p. 66 *Πλὴν τὴν καρδιοφλόγησιν, ἣν ὁ Φίλαρμος εἶχε.*

Desuden II p. 44 vs. 2, p. 75 (voc. *ἀφ' οὗ καιροῦ*) vs. 1.

ἐμβαίνω; *ἐκβάζω* og *βγάζω* ist. *ἐκβιβάζω*, *φελοῦν* ist. *ὀφελοῦν* eller *ὠφελοῦν* og det igjen ist. *ὠφελοῦσι*; *πάγῃς* og *πᾶς* ist. *ὑπάγῃς*; Βαγγέλιον ist. Εὐαγγέλιον; *ἀκοῦ*, *θέ*, *λέ* ist. *ἀκούει*, *θέλει*, *λέγει*; *περσός* ist. *περισσός*; *κτά* ist. *κατά* (Anonym. de nuptiis Thesei hos du Cange Gloss. p. 1757); *ψάλτρα* ist. *ψάλτρια*; *παιδί* eller *παίδιν* ist. *παίδιον*, *κῦρις* ist. *κύριος*, *ποῖσε* ist. *ποίησε* (Hellen. *ποίησον*); *σπίτιν* ist. *ὀσπίτιον*, *δόντια* ist. *ὀδόντια*, *ἐμένα* eller *ἐμέναν* ved Siden af *μέναν* og *μέν* ist. *ἐμέ*; *ἐσέ*, *ἐσέν*, *ἐσένα*, *σένα*, *ἐσέναν* ist. *σέ*; *ἕνα* ist. *ἕν*; den pleonastiske Brug af Artikelen (Korais I p. 84, 222); *πόσονε* ist. *πόσον*, *ὀλωνῶν* ist. *ὅλων*: jfr. Ikens Eunomia II S. 241. Om den vidtudstrakte Brug af Synizesis kommer jeg nedenfor til at tale.

Georg. om Pesten ibid. II p. 20 *Καὶ ἔπιον, πίνω καὶ νὰ πιῶ ὀλωνῶν ταῖς πικράδες.* Desuden ibid. vs. 5, p. 86 vs. 2 og samme Forfatters Klage over Konst. p. 40 vs. 2, p. 74 vs. 1.

Hvad nu endelig de nyere Romaiske Folkesange angaaer, da vilde det være urimeligt at vente eller forlange metrisk Correcthed i Digte, som ere aldeles kunstløse og bestemte til at synges. Imidlertid har baade **Friedemann** i Ikens Eunomia B. II og **Fauriel** i Indledningen til de af ham udgivne Folkesange (S. LVIII i W. Müllers Overs.) paastaaet, at Accenten paa 3die og 11te Stavelse (altsaa en Trochæus eller Spondeus i 2den og 6te Fod) gjelder for utaalelig. Om Accenterne i de trykte Samlinger altid ere rigtigen satte, kan jeg ikke afgjøre; men da Friedemanns og Fauriels Paastand just grunder sig paa de i disse Samlinger indeholdte Sange, skulde man formode, at de omtalte Tilfælde ikke forekom i disse Sange, som de have havt for Øie. At de dog forekomme, vil sees af følgende Exempler, som ere tagne af Kinds neugriechische Volkslieder, Eunomia B. 3 og 1ste Deel af Fauriels Nygræske Folkesange efter Müllers Udgave. Da disse Samlinger ere lette at overkomme, anfører jeg ikke Ordene selv, men blot Stederne:

I. Accenten paa 3die Stavelse (ↄ: Trochæer eller Spondeer i 2den Fod):

Kind I. 4; II. 8; III. 14; V. 14; VII. 9; VIII. 11. 15. 19; X. 5. 9. 11. 12; XI. 12. 13; XII. 2. 29; XIV. 2. 11; XV. 10; XX. 14; XXI. 8. — **Fauriel** XXV. 18; XXVIII. 27; XXX. 2; XXXI. 2; XXXIV. 4.

II. Accenten paa 11te Stavelse (ↄ: Trochæer eller Spondeer i 6te Fod):

Kind II. 3; X. 11; XI. 10. 26; XIV. 11; XXI. 17. — **Fauriel** XI. 1; XXVIII. 3; XXXIII. 7.

Endnu maa jeg tilføie Adskilligt om Stavelsernes Antal i denne Versart og om Synizesis. Vi have nemlig hidtil kun omtalt Fødder af to Stavelser; men der kan opstaae det Spørgsmaal, om ikke ogsaa Fødder af 3 Stavelser ere tilladte eller findes, og om det overhovedet er nødvendigt, at der ikke er færre eller flere end 15 Stavelser. Disse Spørgsmaal synes tildeels at gaae ud paa det Samme; imidlertid vil det Følgende vise, at de maae besvares forskjelligt. Af færre end 15 Stavelser tør det politiske Vers efter det til Grund for det liggende Schema, som følges i alle Digte, ikke bestaae. Det nævnes ogsaa udtrykkelig af Eustathios og Andre som et Femtenstavelses-Vers *).

---

*) Eustath. ad Il. p. 11 Rom. *Μέτρον γὰρ αὐτοῖς (τοῖς πολιτικοῖς στίχοις) πεντεκαίδεκα συλλαβαί.* Lex. schedogr. 19 sqq.

Οὐ μὴν δὲ γράφομεν ἁπλῶς τὰς λέξεις δίχα στίχων,
Ἀλλὰ καὶ ἐναρμόνιον σαφῶς ὀρθογραφήσω,
Εἰς δεκαπέντε συλλαβὰς τὸν στίχον περιπλέξω.

Gyrardus hos du Cange Gloss. Gr. Appendix p. 156:

Ὀσφραίνομαι τὰς λέξεις σου τὰς τρεῖς πεντασυλλάβων.

De enkelte Vers altsaa, som hist og her hos Forfatterne findes med færre end **15** Stavelser, maae ansees for urigtige, og Skylden for disse Feil er vel i Almindelighed at tillægge Afskriverne. De fleste af slige Vers ere paapegede og tildeels emenderede af Udgiverne; ogsaa Struve har anmærket og rettet flere saadanne Feil i de Forfattere, han har gjennemgaaet. Jeg har fornemmelig i tvende af de af mig undersøgte Forfattere truffet adskillige saadanne mangelfulde Vers, som enten ikke ere bemærkede eller ikke heldigen emenderede af Boissonade. Af dem, som findes i **Lexicon schedographicum**, har jeg allerede ovenfor S. **31** nævnet et Par; de øvrige ere følgende:

713 *Πλὴν τοῦ σωρεύω· σώρευσις. Σωλὴν, τὸ σωλῆνιν:*

vilde man her læse *σωλήνιον*, saa vilde derved Accenten komme til at staae paa urigtigt Sted; man maa da vel, naar man vil have Verset fuldstændigt, indskyde en Hjelpepartikel *δέ* efter *Σωλήν*, ligesom man Vs. **722**

Σίδηρον. Σίδη, ῥοιᾶς ὁ φλοιὸς καὶ ἡ πόλις

vel ligeledes maa indskyde en saadan Hjelpepartikel efter *Σίδη*, med mindre man vil læse *ῥοΐας* som et Trestavelsesord. I Georgios Lapithes's moralske Digt:

543 *Τοὺς φαύλους δὲ μηδέποτε κατ' ὄνομα ψέξῃς.*

560 *Εἰ γὰρ ὀρθῶς καταφρονεῖ, σὸν πταῖσμα καὶ τούτου:*

Boissonade har sat *τὸ* foran *πταῖσμα*, men Meningen fordrer snarere: *σὸν πταῖσμα καὶ οὐ τούτου.*

564 *Γεννᾷ γὰρ φίλτρον αἰδὼς, ὁ δέ γε φόβος μῖσος:*

maaskee: *ἡ αἰδώς.*

1043 *Εἴδη πέφυκεν ὀρθῶς τοῦ ψεύδους εἶναι δύο:*

efter *εἴδη* mangler vel en Partikel.

1044 *Τὸ μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν γίνεται τῶν πραγμάτων:*

istedetfor *γὰρ* maaskee *εἶδος;*

endelig det allerede før omtalte Vs. **1429**:

Μᾶλλον γὰρ δεῖ τῆς δόξης φροντίζειν τῆς τῶν φίλων:

hvor det af Boissonade efter *δεῖ* indskudte *σε* snarere ogsaa for Accentens Skyld maa sættes efter *δόξης*.

Heller ikke flere end **15** Stavelser tør det politiske Vers indeholde i **metrisk** Henseende, og ethvert Vers, som har et Overmaal af den Beskaffenhed, at derved vilde fremkomme enten flere Fødder, end der tør være i et katalektisk Tetrameter, eller Fødder af **3** Stavelser, maa ansees for feilfuldt, hvad enten nu Feilen hidrører fra Forfatteren eller Afskriveren. Kun i det Tilfælde kan et politisk Vers bestaae af flere end **15** Stavelser, naar der forekomme tvende sammenstødende Vocaler, der ved **Synizesis** eller Synekphonesis kunne læses som een Stavelse. Dette bemærker Eustathios

l. c. udtrykkelig, idet han tilføier, at Fleerheden af Digterne paa denne Maade udstrække Verset til 17 Stavelser og derover. Eustathios's Ord ere anførte ovenfor S. 10. Den i mange Dele forandrede Udtale tilled Middelalderens Digtere at udstrække denne Frihed langt videre, end den findes anvendt i Oldtiden. Dog forekommer denne Synizesis kun sparsomt i Hellenisk strevne Digte, og er derfor næsten ikke bleven bemærket af Udgiverne, der i Almindelighed, naar de stødte paa længere Vers, uden videre have skaaret dem over een Kam og formodet Feil i dem. Imidlertid kunne adskillige Vers af dem, Struve har søgt at helbrede ved Emendation, befries fra den formeentlige Feil ved at man antager Synizesis i dem, navnlig Constant. Manass. Chron. 2763 Bekker. (2753)

Ἤδη δὲ χρέος τὸ κοινὸν τοῦ Θεοδοσίου δόντος,

hvor Struve (III S. 283) foreslaaer at udslette τοῦ, men hvor vel snarere Θεοδοσίου maa læses som et Fiirstavelsesord; og Tzetz. Chiliad. IX. 677

Καὶ τὸ οὐαί σοι, ὦ ἑπτάλοφε, ὅτι οὐ χιλιάσεις,

hvor der maaskee maa antages en dobbelt Synizesis: οὐαί (væ) og σοι ὦ eller ὦ ἑπ. Struves Forslag (IV S. 420), at udslette σοι ὦ, er uheldigt, fordi disse Ord høre nødvendigen med til det Orakelsvar, som Tzetzes idelig anfører paa samme Maade, og hvis enkelte Dele han forklarer. Snarere kunde, naar man ikke vil erkjende Synizesis hos denne Forfatter, de to første Ord καὶ τὸ betragtes, som blot indledende, fatte uden Forbindelse med Verset i metrisk Henseende. I Navnene *Μαξιμιανός* og *Νεπωτιανός* hos Konst. Manasses har dog selv Struve (III S. 281 f.) maattet tage sin Tilflugt til Synizesis, hvorved disse Ord læses som Fiirstavelsesord. En dobbelt Sammensmeltning af Vocalerne i Udtalen er jeg tilbøielig til at antage i det sidste Vers af Psellos's Skrift om Grammatiken:

Καταίτυξ, περικεφαλαία δὲ μὴ ἔχουσα τὸν λόφον:

Boissonade bemærker, at det første Hemistich er for langt og ikke let kan forbedres uden ved at udslette δέ og ved at skrive περικεφαλαιά og læse det som Femstavelsesord. Han antager da i al Fald een Synizesis, men forandrer aldeles vilkaarlig et gammelt Ords Accent og udsletter δέ imod alle de af ham benyttede Haandskrifters Auctoritet, hvortil endnu kommer en Dresdner Codex hos Tittmann foran Zonaras p. CXVII og den Bøhmiske Codex, hvorefter Titze har udgivet Moschopuli opuscula (s. disse opusc. p. 57), hvilke have Verset ganske paa samme Maade, som det ovenfor er citeret. Man maa da vel uden Forandring af Texten læse μὴ ἔχουσα og — φαλαία (maaskee udtalt phalja, som det nu udtales s. Schinas S. 2 Not. 2), hvorved Accenten rigtignok staaer skreven paa den Stavelse, hvorpaa den efter gammel Auctoritet skal staae, men ved Sammentrækningen i Udtalen kommer til at falde paa sidste Stavelse. Dette er i al Fald saare hyppigt i Romaiske Digte, hvorpaa vi nedenfor skulle anføre flere Exempler. Ogsaa i et Slutningsvers hos en anden Forfatter kunne 17 Stavelser ved Synizesis reduceres til 15. I Matthæos Blastares's For-

tegnelse paa de verdslige Hofværdigheder i Konstantinopel (foran Goars Udgave af Kodinos) lyder det sidste Vers saaledes:

Τὸν Νομοδότην τε ὁμοῦ, Πριμμικήριον Νοταρίων.

Endelig forekomme der ogsaa hos Georgios Lapithes nogle Vers paa 16 Stavelser, hvori maaskee Synizesis finder Sted, nemlig:

189 *Βέλτιόν τι στέργειν σιωπὴν ὡς ἱερόν τι χρῆμα,*

hvor *βέλτιον* kan læses som to Stavelser. Boissonade har sat *σιγὴν* i Texten ist. *σιωπήν;* snarere maa vel det første *τι* udelades, naar der endelig skal emenderes.

704 *Καὶ ὃ σπουδὴ προσέλαβεν, ἔφθειρεν ἡ ῥαθυμία:*

Boissonade bemærker Intet; enten maa *μια* ansees for een Stavelse eller *ἡ* udslettes.

1235 *Καὶ δὸς καὶ λάβε δεξιᾶς φιλίας καὶ κοινωνίας:*

Boissonade bemærker Intet: enten *φιλίας* eller *κοινωνίας*.

1260 *Ἀρίστη τοίνυν πέφυκε τῶν ἀγαθῶν ἡ φιλία:*

Boissonade bemærker Intet: enten maa læses *φιλία* eller *ἡ* udslettes.

1438 *Εἰ μὴ γὰρ ἀλγεῖ ὁ πεπραχώς, καὶ διορθοῦσθαι σπεύδει:*

saaledes Haandskriftet, altsaa: *ἀλγεῖ ὁ*. Boissonade har bortkastet Artikelen.

Men vil man end paa Grund af Sjeldenheden ikke lade Synizesis gjelde i de anførte Steder af ovennævnede Forfattere, saa vil man dog ikke kunne nægte dens Tilværelse i eet Skrift, i hvilket der vel hist og her forekomme Romaiske Former, men som dog er stræbet i det Helleniske Sprog. Dette Skrift er Lexicon schedographicum, i hvilket Synizesis forekommer langt oftere, end den er bemærket eller erkjendt af Boissonade, der i adskillige Vers endog imod Haandskriftet har optaget sine formeentlige Forbedringer, hvorved de reglementerede 15 Stavelser fremkom i Texten. Jeg vil anføre alle de Steder af dette Digt, i hvilke jeg har bemærket Synizesis, og hvor Boissonade har nogen Bemærkning, skal jeg tilføie den.

98 *Γενειάς τε καὶ τὸ γένειον, κλίνεται γενειάδος:*

naar man ikke kjendte denne Forfatters Misbrug af Partiklerne, vilde man vel falde paa at udslette *καί;* men snarere bør man læse *γενειάς* som Tostavelsesord.

101 *Γεώργιος ἔστιν ὄνομα· ὁ καρπὸς ἑρμηνεία:*

Synizesis i Navnet *Γεώργιος* og lignende er saare hyppig i de Romaiske Digte.

135 *Διωλύγιον, θρηνητικόν. Δίοξον, τὸ ὀξῶδες:*

enten *διω* eller *λυγιον*

140 *Ἐξ ἧς· Δημήτριος ὄνομα· καρπὸς ἡ ἑρμηνεία.*

166 *Ἐλλόβια, κόσμος γυναικός. Ἕλω, καὶ τὸ προκρίνω:*

Boissonade: "Longius est prius hemistichium. An habuit βια pro una syllaba, ut recentiores sæpius?"

208 Ἐνήεια τοίνυν εἴρηται, φίλε μου, ἡ πραότης:

Boissonade foreslaaer at læse ἐνήεια οὖν, men tilføier dog: "vel fiat ἐνήεια trisyllabum."

332 Κύβελις, ὁ πελέκυος. Κυδώνιον, ἡ ὀπώρα:

at πελέκυος er en senere Nominativform, er rigtigen bemærket af Boissonade, der tilføier: "κυδώνιον est trisyllabum, ut ποτήριον vs. 336, ni delendum sit ἡ." Snarere funde man, naar man endelig vilde gjøre Forandringer, skrive κυδῶνιν, efter den hyppigen hos de Senere og navnligen hos denne Forfatter forekommende Skrivemaade af Ordene paa ιος og ιον.

336 Κύλιξ, ποτήριον, κλίνεται ἀλλὰ καὶ κύλικός τε.
379 Κομῶ, τὸ θάλλω. Κομιδὴ τὴν ἐπιμέλειαν λέγει.
426 Κηλὶς ὁ ῥύπος λέγεται. Κηώδης, εὐώδης οἶκος.
457 Λιβάνιος, Λικίνιος. Λιλαίω, ἐπιθυμῶ γάρ.

Boissonade: "Posterius hemistichium est longius. Poteritne λιλαίω dissyllabice proferri?"

475 Λειβήθριοι, ἄνδρες τε μωροί. Λεαίνω, ὁμαλίζω.

Boissonade: "Forsan del. τε." Nei, ιοι maa sammentrækkes til een Stavelse.

505 Μῖμος ἐστὶν ὁ γελοιαστής. Μιχαὴλ, ὄνομά τε.

Boissonade: "Cod. γελιαστής. Fors. γελαστὴς: ni sit γελοιαστὴς trisyllabum *)."

580 Νείκεια, φιλονεικία τε. Τὸ ξῖ καλῶς σαφήσω:

Boissonade: "Erit φιλονεικία quadrisyllabice efferendum." For Accentens Skyld maa vel snarere det første Ord læses som Tostavelsesord.

586 Καὶ ὑποζύγιον λέγεται, μάλιστα δὲ καὶ ὄνος:

Boissonade: "Pronuntietur ὑποζύγιον ut quadrisyllabum."

618 Πλὴν πέτρος τε καὶ πελαργός. Πεδίον, τὸ πεδιάδιν:

enten πεδίον eller πεδιάδιν maa sammentrækkes.

648 Πρωΐ. Πρωΐα. Πρωϊνός. Πρωτόλεια, λαιμαργία:

enten λεια eller για udgjør een Stavelse.

---

*) Haandskriftets Læsemaade skriver sig fra Udtalen af οι som i, og denne Forvexling af eenslydende Vocaler og overhovedet Bogstaver forekommer ofte, f. Ex. ovenfor 208 har Haandskriftet ἐνύεια ist. ἐνήεια, vs. 6 Cod. ἐτοιμολογεῖν ist. ἐτυμολογεῖν, 11 λογικοηδέστατος ist. λογικοειδ., 128 Δίδημος ist. Δίδυμος, 289 τυγάνου ist. τηγάνου, 357 κιθῶ ist. Κισσῶ, 523 τοῖς ist. τίς, 744 ὑπάρχειεν ist. ὑπάρχοιεν. Jfr. Boissonade til Georg. Lapith. vs. 440.

650 *Πρῴϊζα ἔστιν προυχθές. Προπηλακίζω, ὑβρίζω:*

da det første Hemistich mangler een Stavelse, foreslaaer Boissonade enten at læse *προὔχθές* eller *τὸ προχθές* (Det samme gjelder om vs. 653 *προταινὶ ἔστι προυχθές*). Med Hensyn til det andet Hemistich bemærker Boissonade i Addenda p. 479: "Quum sit posterius hemistichium longius, facienda videtur in syllabis *ζω ὑ* synizesis; quod significavisse librarium puto, qui syllabæ *υ* spiritum non imposuit."

680 *Ποτνιῶ δὲ, τὸ παρακαλῶ. Πολλὸν ὅ τι πολὺν γαρ.*

Boissonade "*Ποτνιῶ* pronuntietur dissyllabice."

684 *Πῶϋ, τὸ ποίμνιον ἐστίν. Πώγων καὶ ὁ πωγωνίας:*

enten *καὶ ὁ* eller *νιας*.

707 *Ῥήτρα, ἡ ῥητορεία μοι. Γράφε δὲ διὰ διφθόγγον.*

735 *Σήθω, τὸ κοσκινίζω τε, ἀφ' οὗ σητάνιος ἄρτος.*

793 *Τοπάζιον, λίθος ἔντιμος. Τομὶς, ἡ μάχαιρά τε.*

880 *Χωόμενος, ὀργιζόμενος. Χωράφιον καὶ χώρα.*

Boissonade "Hemistichium est longius." *Χωό* udgjør een Stavelse. — Desuden maae herhen regnes 4 Steder, i hvilke Boissonade uden Grund har forandret Texten, nemlig:

139 *Δημόσιος, Δημιουργός. Δήμητρα καὶ ἡ γαῖα:*

"Cod. *ὁ δημιουργός*." Enten *σιος* eller *μιουρ* danne een Stavelse.

197 *Πλὴν αἴτις ἐστὶν ἡ πτωχή. Αἴτει, ἀντὶ τοῦ ζήτει:*

"Cod. *ἐστὶ καὶ ἡ πτ.*" Sammentrækkes maa *καὶ ἡ*.

550 *Πλὴν ναὶ, ναίχι, ἐπίῤῥημα. Ναίω, καὶ τὸ οἰκῶ γαρ:*

"Cod. *ναὶ καὶ ναίχι*"; altsaa *ναίχι ἐπίῤῥ.*

647 *Πρῶτος, πρωτεύω. Καὶ Πρωτεὺς, καὶ ὅσα ἀπὸ πρώτου:*

"Cod. *τοῦ πρώτου*." *Ὅσα ἀπὸ* udgjør 3 Stavelser.

Af de hidtil anførte Steder sees, at Synizesis rigtignok findes i Helleniske Digte, baade midt i Ordet og i 2 paa hinanden følgende Ord, men dog anvendes med Sparsomhed, og at den fornemmelig finder Sted med *ι* eller en dermed ligelydende Vocal eller Diphthong ved Siden af en anden Vocal. Langt videre strækker Synizesis sig i de Romaiske Digte (til hvilke maaskee Eustathios nærmest har sigtet), i hvilke den forekommer næsten i hvert Vers, oftere endog flere Gange i samme Vers, ved Siden af de andre Midler til at forhindre Sammenstød af Vocaler, uden at dog Digterne bryde sig om at undgaae Hiatus, naar Verset trænger til en Stavelse, og saaledes, at de samme Vocaler inde i Ordet snart sammendrages, snart ikke, alt efter Versemaalets Tarv: undertiden bruges endog i samme Vers det samme Ord paa det ene Sted med, paa det andet uden

Synizesis. Hvor hyppig den er og med hvor megen Frihed den anvendes, ville de i det Følgende forekommende Vers noksom vise: her være det nok, at anføre et Par Steder i Sammenhæng:

Ptochoprodrom. I. 153—159

Καὶ τέως ὀκάπου ηὗρηκα κἂν τορνεσάκιν κάπου,
Καὶ δίδω τὸ καὶ ἀγόρασα σουβλὶν ἀπὸ τζαγγάρην.
Καὶ ὡς ἦσαν τὰ καλίγια μου πλήρις ἐξεσχισμένα,
Ἐπιάσα τάχα τε μικρὸν νὰ τὰ περισουφρόσω·
Καὶ κρούω σουβλέαν τὸ χέριν μου, καὶ διέβην ἀπεκεῖθε·
Καὶ πρίσμαν ἐκ τοῦ κρούσματος γέγονεν τῇ χειρί μου·
Καὶ ὁλόκληρον ἐδιέβασα μῆναν εἰς τὸ κρεβάτιν.

Endnu hyppigere er Synizesis i de nyere Romaiske Folkesange ved Siden af andre Sammentrækninger og Elisioner, som 'ν' ist. εἶναι, 'π' ist. ἀπὸ o. s. v.

Fauriels Nygr. Folkesange II p. 178 Müllers Udg.

Τρία πουλάκια κάθουνταν 'σ τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι,
Τὸ 'να τηράει τὰ Ἰάννινα, τ' ἄλλο κατὰ τὸ Σοῦλι,
Τὸ τρίτον, τὸ καλήτερον, μυριολογάει καὶ λέγει·
Ὁ Μπότσαρης ἐκίνησε 'σ τὰ Ἰάννινα νὰ πάγῃ,
Γιὰ νὰ βουλλώσῃ μπουγιορτὶ, 'σ τὸ Βουργαρὲλ νὰ πάγῃ,
Γιὰ νὰ μαζώξῃ τ' ἄσπρα τοῦ ὁποῦ εἶχε δανεισμένα κ. τ. λ.

Flere, iblandt Andre Fauriel i Indledningen p. LVIII og W. Müller i Hallische Litt. Zeitung 1825 No. 7. S. 54, sige, at i de nyere Folkesange Jamberne vel ere fremherskende, men at Spondeer, Trochæer, Dactyler og Anapæster frit ere indblandede. Om Spondeerne og Trochæerne have vi allerede talt; om de 2 andre Fødder af 3 Stavelser fandtes, var dette ikke forunderligt i saadanne kunstløse Sangvers: men de findes virkelig ikke. Fauriel og Müller have nemlig uddraget deres Paastand af saadanne Steder, hvor 3 Stavelser ved Synizesis høre til een Fod, og just disse Steder bevise Intet, hvorimod jeg ikke har fundet et eneste Sted i disse Sange, hvor virkelig 3 Stavelser med Consonanter høre til een Fod. Dog ikke blot oprindelige Dactyler og Anapæster, men ogsaa andre trisyllabiske ja endog qvadrisyllabiske Fødder blive ved Synizesis til Fødder af 2 Stavelser; og naar man ikke agtede paa Synizesis, maatte man ogsaa antage, at der kunde staae baade en **Amphibrachys** f. Ex. Fauriel I, XXXIII. 2 (p. 66) *Τὸ 'να | τηράει | τὸν Ὄλυμπον κ. τ. λ.*, og en **Bacchius** f. Ex. ibid. XXXII. 4 (p. 64) *Χιόν' ἔ | τρωγαν | χιόν' ἔ | πιναν*, og en **Creticus** f. Ex. ibid. p. 102 vs. 6 *Τό 'να ἦ | ταν τοῦ Μουχτὰρ πασᾶ*, og en **Dijambus** eller **Choriambus** f. Ex. ibid. XXVI. 6 p. 52 *Κι' ὁ Διά | κος τὴν ἀγνάντευεν ἀπὸ ψηλὴν ῥαχοῦλαν* og IV. 9 p. 100 *Ποῦ πᾶς, Μουχτὰρ τ' Ἀλῆ πασᾶ; ποῦ πάγεις πα | λαιολιά | πῃ;* — Derimod forekomme i Udgaverne af de ældre Romaiske Digte virkelig af og til Fødder af

3 Stavelser, hvorved Verset tilsyneladende faaer flere end 15 Stavelser i metrisk Henseende; hvilket efter Eusthatios's udtrykkelige Erklæring bliver at betragte som Feil (*αἱ πλείονες τῶν πεντεκαίδεκα, εἰ μὲν μετὰ συμφώνων λαλοῦνται, γελῶνται ὡς ἄῤῥυθμοι καὶ σκώπτονται ὡς πολύποδες*). Naar man imidlertid betænker, hvor mange Midler de Romaiske Digtere i Sproget selv og Udtalen havde, ved Elision, Synkope og andre Arter af Forkortninger at forebygge denne Feil, er det vel rimeligere at antage, at disse feilfulde Vers hidrøre fra Afskrivernes eller Udgivernes Uagtsomhed. Virkelig kunne de allerfleste Steder meget let helbredes ved at antage en ellers hyppigen forekommende Elision af Vocaler og Consonanter i Ordene, især af Vocaler i Begyndelsen af Ordene *). De for lange Vers, jeg har truffet paa, ere følgende:

Ptochopr. I. 204 *Καὶ ὡς εἶναι καλοκοδέσποινες ὀκάποσες κυράδες:*

men *'ναι* eller *εἶν'*?

370 *Τὸ σπίτιν τὸ παλαιόσπιτον, τὸ καινουργιοχαλασμένον:*

Maaskee er det sidste *τὸ* en Tilsætning, eller der bør læses *τὸ καινουργιοχλασμένον*: jfr. nedenfor.

II. 42 *Τὸ ποῦ ἦτον εἰς τὸν ἐξάψαλμον, ψωμὶν μηδὲν τὸν δώσουν:*

men *'ξάψαλμον*? eller snarere *στὸν* ist. *εἰς τὸν*, hvilken Sammentrækning er meget hyppig; see Korais *Ἄτακτα* I. p. 114, 150, 164.

227 *Καὶ λέγουν ἡμᾶς, Σπαστρέβεσθε, πατέρες, μὴ βλαβῆτε:*

her maa vel læses *μᾶς*, som vs. 224, 237 og hyppigen, hvis man ikke vil optage Korais's Conjectur *σπαστρεύετε*.

265 *Καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν αὔριον εὑρίσκω ἔμπροσθέν μου:*

maaskee *'πὶ*, naar man ikke vil trække *ιον* sammen til een Stavelse, hvorved dog fremkommer en Frihed med Accenten, hvorpaa jeg ellers ikke har fundet Exempler i de ældre Romaiske Digte, med mindre man hertil vil regne det foregaaende Vers efter Korais's Emendation.

Steph. Sachlikis hos Korais I p. 78 *Καὶ οὐδὲν ἀνοίγουν κανενὸς, ἀμ' ὅλους ἀπηλογιάζουν:*

her kan læses *'πηλογιάζουν*; jfr. Korais I p. 51, 164, 248.

d. s. ibid. II p. 32 *Καὶ ὅσαις τὴν ἐκολουθήσασιν, ἀλλήλως ἐμιλοῦσαν:*

enten *'κολουθήσασιν* (jfr. Korais I p. 113 og 319), eller *ἐκλουθήσασιν* jfr. du Cange Gloss. p. 40.

d. s. ibid. II p. 90 *Λέγουν, ἡ αὐθεντία παρήγγειλε νὰ στέκῃ σφαλισμένος:*

jeg veed ingen anden Redning, end at der skrives eller udtales *λὲν* ist. *λέγουν*, om hvilken Synkope s. Korais I p. 133 sq.

---

*) Jfr. Korais Ἄτακτα I p. 164: Ἡ κοινὴ γλῶσσα ἀγαπᾷ πολὺ τὰς ἀφαιρέσεις τῶν ἀρχικῶν στοιχείων, εἰς τὰς συνθέτους μάλιστα μὲ προθέσεις λέξεις κ. τ. λ.

Georgillas hos Korais II p. 55 *Θέλει γινῆν ἀπέραντο ποτάμιν αἱματωμένον:*
læs: *ποτάμι‿αἱματ.*

d. s. ibid. p. 56 *Ἀπὴν ἡ πόλις ἐχάθηκεν, ὁ κόσμος ἂς προσέχει:*
maa vel læses *χάθηκεν.*

d. s. ibid. p. 74 *Ἐξ Ἀνατολῶν ἐπήδησεν καὶ κάτζεν κ' εἰς τὴν Δύσιν:*
her maa vel læses *'ξ* eller *'νατολῶν.*

Erotokritos ibid. I p. 179 *Δὲν εἶμαι τόσον ἀφορμαρὰ, μάχω δαμάκι γνῶσι:*
læs: *'φορμαρὰ,* naar man ikke vil forkorte *εἶμαι.*

d. s. ibid. p. 222 *Πεζοὶ μὲ ζάλα μετρητὰ, καὶ διῶμαν ἐπορπατοῦσαν:*
læs: *'πορπατοῦσαν.*

Jeg har allerede ovenfor berørt den Forandring, som Synizesis gjør i Versets Hovedaccenters Plads. Om og hvorvidt en slig Forandring finder Sted i de Hellenisk skrevne Digte, er formedelst saadanne Tilfældes Sjeldenhed ikke sikkert at bestemme; i de Romaiske Digte derimod forekomme slige Friheder ofte, fordi man endog i dem, som blot vare bestemte til at læses, ikke at synges, her som overhovedet ved Synizesis tog mere Hensyn til, hvorledes Ordene ved Recitation kom til at lyde for Øret, end hvorledes de kom til at see ud for Øiet. Dog stemme de ældre Digte i denne Henseende ikke aldeles overeens med de nyere Folkesange. I den ældre Romaiske Poesie iagttages den Regel, at i Slutningen af begge Halvvers Accenten ikke regnes efter den Stavelse, paa hvilken den staaer, men efter den Stavelse, hvorpaa den efter den metriske Recitation af Verset falder. Som en Følge heraf kan den i første Hemistich staae paa næstsidste Stavelse, hvis denne tilligemed den sidste udgjør een metrisk Stavelse; gaaer der foran et Eenstavelsesord, som ender Halvverset, et Tre- eller Fleerstavelses Proparoxytonon, hvis sidste og næstsidste Stavelse danne Synizesis, da ophører dette Ords sidste Stavelse at betragtes som lang, hvad den oprindelig skulde være, og Ordets tre sidste Stavelser udgjøre altsaa ikke en Spondeus, men en Trochæus, saa at Halvversets Hovedaccent i dette Tilfælde kommer til at staae paa den fjerde Stavelse fra Enden. Ligeledes kan i 2det Hemistich Hovedaccenten staae paa Versets trediesidste Stavelse, naar de 2 sidste eller tredie og næstsidste ved Synizesis smelte sammen. Ethvert Romaisk Digt tilbyder Exempler i Mængde: her ville nogle faa være tilstrækkelige for at tydeliggjøre forskjellige Tilfældes Beskaffenhed:

I. a) Ptochopr. II. 355 *Ἀλλὰ γλυκὺν Μιτυληναῖον || καὶ Κρητικὸν ἀθύρην.*

Georgill. hos Korais II p. 86 *Ἀνάκατα μὲ τὰ μαλία || νάχουν βρύλλες χρυσάφη.*

b) Steph. Sachlikis ibid. p. 63 *Καὶ πιάνει σε στὰ δίκτυά της || σὰν ψάριν μὲ τ' ἀπόχι.*

II. Ptochopr. I. 209 *Συκίτζια καὶ ῥοδάκινα, ῥοδίτζια, μυγδαλίτζια.*

II. 384 *Ἐκεῖ νὰ ἴδες τὸν Χονδρὸν μετὰ τοῦ Καλολέωντος* (eller efter en anden Læsem. *Παντολέοντος*).

Georgill. hos Korais II p. 34 Ἀλύμονον, Ῥοδίτες μου, καλὰ παλικαράκια
Καὶ ξένοι, ὅσοι ἐχάθητε Ῥωμαῖοι καὶ Φραγκάκια.

Begge Tilfælde forekomme i følgende Vers:

Georgill. hos Korais II p. 68 Ποῦ ἦν τἀρχοντολόγιά σας, || ποῦνεν ἡ παῤῥησία σας.

Hvad nu den nyere Romaiske Folke- og Sang-Poesie angaaer, da er det interessant at see, at, ligesom den i de øvrige prosodiske og metriske Punkter i det Hele stemmer overeens med Læsepoesien, saaledes er ogsaa Versets næstsidste Stavelse altid betonet, og Accenten staaer altid paa den, med mindre ved Synizesis den tredieſidste falder sammen med den næstsidste eller den næstsidste med den sidste, ganske ligesom i de ældre Romaiske Læsedigte. Ved at gjennemgaae nogle Sange i de trykte Samlinger, vil man overbevises om, at dette forholder sig saa: nogle Exempler vil det Følgende give. Derimod hersker der større Frihed med Hensyn til Endeaccenten i 1ste Hemistich. I Almindelighed har rigtignok ogsaa i disse Sange enten sidste eller tredieſidste Stavelse fra Enden Accenten, med mindre Synizesis forener 2 Stavelser til een, i hvilket Tilfælde da Hovedaccenten staaer paa anden eller fjerde Stavelse fra Enden f. Ex. i Kinds Neugr. Volksl.

I. 8. Πῆγε, νὰ 'μάσ' Ἀρβανιτίαν, || ν'ἔλθη νὰ σὲ βαρέση.

IX. 16. Θὰ πιάσω τὰ ῥιτζάλιά σου || κ'ὅλα σου τὰ χαρέμια.

jfr. III. 6, 18; VI. 7; IX. 1; X. 5, 6; XI. 12; XII. 2; men man finder dog i den samme Samling af Folkesange ogsaa Exempler paa, at tredieſidste Stavelse har Accenten, uagtet tredieſidste og næstsidste eller sidste og næstsidste ved Synizesis ere forenede til een Stavelse:

I. 10 f. Ἦλθε μὲ παλαιογραβάνια, || τὸν ἔκαμα καινούργια,
Ἦλθε μὲ παλαιοτζαρούχια, || τὸν ἔκαμα πλεγμένα.

III. 12. Πὸ δύο 'πὸ δύο 'κοβεντίασαν, || 'πὸ δύο τὸ κοβεντιάζουν.

jfr. IV. 9; XII. 8; ja selv uden Synizesis finder man undertiden Accenten paa anden Stavelse fra Enden, f. Ex.

II. 8. Νὰ τὰ 'ξεύρῃς, νὰ 'μαζόνῃς || ποτὲ νὰ μὴ 'ποθάνῃς.

V. 1. Περνᾷ τὸ Νίκος περνᾷ τὸ || αὐτὸ τὸ μονοπάτι.

jfr. VII. 16; X. 8; XI. 4; XX. 5. 6; XXI. 5.

Til Slutning et Par historiske Bemærkninger om Rimet. Dette er ikke opstaaet hos Romaikerne, men kommet til dem fra de Romanske Folk, hvilket allerede Navnet viser: det kaldes nemlig **Rima** (ῥῆμα); deraf **rimáda** (ῥημάδα) rimet, et rimet Digt, og **rimáro** (ῥημάρω ogsaa ῥηματίζω og ῥημαρίζω) jeg rimer (s. du Cange Gl. p. 1292, J. M. Langii introductio ad poesin Barb. Gr. p. 32 og Korais Ἄτακτα II p. 318). Det er meget sildig blevet anvendt; det findes aldeles ikke i de Helleniske og i intet af de tidligere Romaiske Digte, selv ikke i de ældre

Ridderromaner. Vanskeligere er det ganske nøie at bestemme, paa hvad Tid det først er kommet i Brug. **Thiersch** yttrer sig forvirret og ubestemt herom i sin Afhandling om den Nygr. Poesie S. 15 og 16, idet han siger, at det ældste heelt igjennem rimede Værk i endnu gammelt, skjøndt allerede fordærvet Græsk er en Paraphrase af det gamle Testament af Georgios (siden kalder han ham Gregorios) Chymnos fra Kreta, hvoraf Lambecius har meddeelt Prøver i Comment. de bibl. Cæsar. lib. V Cod. 297 p. 259; men derpaa bemærker han, "at man i det nye Græske har Riim siden det 16de Aarhundrede først i Demetrios Zenos's Paraphrase af Batrachomyomachien." Hvad han kalder nyt Græsk, er det Romaiske, i hvilket ogsaa Georgios Chumnos's (ikke Chymnos) Værk, efter hvad man kan see af Lambecius, er skrevet, og i dette Sprog er Rimet i al Fald ældre end det 16de Aarhundrede. Naar denne Chumnos har levet, har Thiersch ikke angivet, og af Lambecius's Notitser seer man blot, at det Haandskrift, som iblandt andre Skrifter indeholder hans Værk, er blevet medbragt af Busbec fra Konstantinopel; skjøndt Lambecius siger, at dette Haandskrift er gammelt, er det dog af dets Indhold (s. p. 261, 264) tydeligt, at det ikke kan være ældre end Begyndelsen af det 16de Aarhundrede: om Chumnos selv har skrevet før eller efter Konstantinopels Indtagelse, er uvist. **Korais** sætter Optagelsen af Rimet i det 15de Aarhundrede (i al Fald findes det ikke i beviisligen ældre Digte), og af den Omstændighed, at Georgillas's første Digt, Historien om Belisarios, er urimet, hans andet Digt om Konstantinopels Indtagelse deels er rimet, deels ikke, og hans sidste om Pesten paa Rhodos 1498 heelt igjennem er rimet, slutter han, at Rimet først har faaet Indpas i Midten af det 15de Aarh. og ikke før henimod Slutningen af det samme Aarhundrede er blevet almindeligt: s. hans *Προλεγόμενα* til *Ἄτακτα* II p. IV. I de følgende Aarhundreder blev det almindeligen brugt, hvorimod det er meget sjeldent i de nyere Romaiske Folkesange, som ere i politiske Vers, navnlig i de egentlige krigerske Sange (*Κλέφτικα τραγούδια*, Palikarsange). Efter Fauriels (Indledn. p. LIX) og Thiersch's (p. 16) Bemærkning ere Øernes og de store Stæders Sange i Almindelighed rimede, Fastlandets (Bjergfolkenes) derimod ikke; men af de første ere kun faa i politiske Vers. At de nyere lærde, tildeels i Udlandet dannede Grækere anvende Rimet, ligesom de overhovedet ogsaa have optaget mange før ikke brugte Versformer, vedkommer os ikke her. Rimet maa iøvrigt nødvendigen være qvindeligt; dette har Friedemann bemærket i sin Afhandling i Eunomia 2det B. S. 240, og Thiersch, som i sin Afhandling S. 16 Not. siger, at der ikke er Grund til denne Paastand og at Brugen er derimod, har ikke lagt Mærke til, at Friedemann l. c. ikke taler om Versene i de nye Romaiske Folkesange i Almindelighed, men blot om de faa rimede Sange, som ere i politiske Vers.

III.

Litteratur.

Saa rig end Middelalderens Helleniske Litteratur er paa versificerede Skrifter, er den dog yderst fattig paa sande Digterværker; den har ikke et eneste Digt at opvise, som har betydeligt poetisk Værd, og kun meget faa, som bære Spor af nogen digterisk Begeistring. Hvor hurtigen Digteraanden tabte sig i Grækenland efter Tabet af den politiske Frihed, er nokspm bekjendt. Allerede i den Alexandrinske Periode høre reent videnskabelige Gjenstande med til Poesiens Gebeet; men man gjorde sig dog Umage for ved en poetisk Indklædning at hæve det prosaiske Stof og ved Behandlingen at gjøre Gjenstanden mere tillokkende. Dog efterhaanden tabte sig ogsaa denne Omhu for Formen. I Middelalderen blev det Mode at versificere Alting, selv det mest Trivielle og Tørre; i Versificationen bestod den hele Kunst, iøvrigt behandledes Gjenstanden i en aldeles prosaisk og systematisk Form. Især gjelder dette om de Helleniske Skrifter, som ere forfattede i politiske Vers, af hvilke knap nogle enkelte mest af religiøst Indhold, navnlig Hymner og Bønner, fortjene Navn af Digte; de andre digteriske Frembringelser ere yderst maadelige og matte, Lovsangene over Keiserne fulde af Svulst og væmmelig Smiger. Med en vis Forkjærlighed anvendtes det politiske Vers til Behandling af videnskabelige Gjenstande, til Compendier og tørre Fortegnelser; de fleste Helleniske Skrifter i denne Versart dreie sig om Theologie, Jurisprudents, Historie og Antiqvitetskram, Rhetorik, Grammatik og lignende Indhold. Om slige Skrifters poetiske Værd kan der slet ikke være Tale: selv det videnskabelige Værd, som de allerfleste af dem have, er kun underordnet; enkelte ere af Vigtighed som lærde Samlinger, hvori flere Levninger fra Oldtiden ere bevarede.

Af ikke ringe Interesse derimod er den populære Romaiske Poesie i Middelalderen ikke blot fra Sprogets, men ogsaa fra Stoffets og Behandlingens Side. Hvad der her især tildrager sig Opmærksomhed, er den Række af Ridderromaner, som denne Litteratur har frembragt i Slutningen af Middelalderen og de nærmest paa den følgende Aarhundreder. I disse Ridderromaner gjenfinde vi Occidentens Riddervæsen og romantiske Kjærlighed, i flere endog de i de vestlige Lande saa ofte besungne Personer og Eventyr. Det Paafaldende, som dette Phænomen kunde have ved første Øiekast, forsvinder, naar man betænker, hvor stort Samqvem der har været imellem det vestlige Europa og det Byzantinske Rige lige fra Korstogenes Begyndelse. Dog er det vel fornemmelig fra den Tid, da Frankerne vare komne i Besiddelse af det Byzantinske Rige, at Smagen for Riddervæsen og Fortællinger om Riddernes Fart og Kjærlighed har forplantet sig til Grækenland. Selv af de Byzantinske Keisere, som regjerede efter det Frankiske Keiserdømmes Undergang, optoges flere occidentalske ridderlige Skikke (f. Ex. Turneringer, Ridderslag), der stak besynderlig af mod det øvrige Romersk-Byzantinske Hofvæsen; men den Romaiske Ridderroman-Litteratur fremblomstrede vel ikke

saa meget i Konstantinopel selv, som i de mange Frankiske Besiddelser, hvilke vare adspredte rundt omkring i Grækenland, og i disse Frankiske Besiddelser vedligeholdt Smagen for denne Litteratur sig endog rum Tid efter det Byzantinske Riges Undergang. Iblandt de Venetianske Besiddelser bør især Kreta nævnes som det Sted, hvor Ridderpoesien blomstrede efter Konstantinopels Erobring. Skjøndt nu denne Litteratur ikke har sit oprindelige Hjem i Grækenland, men er forplantet dertil fra det vestlige Europa, er der dog ingen Tvivl om, at Meget i de Græske Bearbeidelser af occidentalske Sujetter er localiseret; neppe tilhøre vel heller alle i de Romaiske Romaner behandlede Sujetter Occidenten, men det er rimeligt, at, efterat Smagen for Riddereventyr først var udbredt i Grækenland, ogsaa enkelte Digtere der have behandlet originale Stoffer i samme Maneer; ja det kunde være muligt, at et og andet Sujet af dem, som ere behandlede af Franske og Italienske Digtere, oprindeligen tilhører Grækenland. Her er ikke Stedet til en vidtløftigere Undersøgelse af Forholdet imellem de Romaiske og occidentalske Ridderromaner, hvortil jeg heller ikke besidder de fornødne Kundskaber og Data. De fleste af de Græske Ridderromaner henligge endnu uudgivne i Bibliothekerne; især bevare Bibliothekerne i Paris og Wien Haandskrifter af mange af dem. Det er at haabe, at nu, da Interessen for Nygrækerne, deres Sprog og Litteratur, er mere levende, disse ældste Mindesmærker af den Romaiske Litteratur efterhaanden ville blive dragne frem for Lyset. Men det vilde allerede være et fortjenstligt Arbeide, om Nogen af dem, som ere nøie bekjendte med de Franske, Spanske og Italienske Romanlitteraturer, og tillige have Adgang til de store Bibliotheker, hvori trykte og utrykte Romaiske Romaner findes, vilde undersøge disse sidste nøiere, meddele Indholdet og Prøver deraf og angive deres Forhold til de occidentalske Værker af samme Art. Hidtil er kun meget Lidet gjort for at oplyse denne Green af Litteraturen. Selv **Sinner**, som dog har Adgang til det rige Pariser Bibliothek, har i Fortalen til sin Udgave af Couriers Longos (Paris 1829), hvori han har givet nogle Notitser om Middelalderens og nyere Græske Romaner, indskrænket sig til en tør Opregning af Titlerne af 9 Ridderromaner efter Index auctorum til du Cange's Glossarium og Leake's Researches; og **Struve** har i sin Afhandling: Ueber die Romanen- und Novellen-Litteratur der Mittelgriechen (i Historische u. litterärische Abhandlungen der Königl. Deutschen Gesellschaft zu Königsberg, herausgeg. v. Schubert, 3te Sammlung, Königsb. 1834) kun givet udførligere Beretning om Brudstykkerne af een Roman, men ellers været indskrænket til de samme fattige Kilder. Nogle flere Notitser end i de nævnede Skrifter vil man i de følgende litterær-historiske Bemærkninger finde om de Digte, som ere skrevne i politiske Vers, deels efter selve Fragmenterne i du Cange's Glossarium, deels efter Manuscriptcataloger og andre adspredte Angivelser; og jeg indskrænker mig ikke til Ridderromanerne, men medtager hvad Andet jeg har fundet henhørende til Folkelitteraturen i samme Versart. Især for Folkebogernes Litteraturs Skyld, der vedligeholdt sig i samme Maneer længe efter det Byzantinske Riges Undergang, vil jeg som Anhang meddele Underretning om de mig bekjendte Skrifter i politiske Vers, som ere forfattede i den sidste Halvdeel af det 15de, i det 16de og 17de Aarhundrede. Mindst gjør denne sidste Deel Fordring paa Fuldstændighed: selv i de andre Dele af den følgende Litteraturhistorie, ihvorvel de ere betydelig fuldstændigere og, som jeg troer,

ogsaa endeel nøiagtigere, end de findes hos mine Forgængere, kan jeg ikke haabe at have opregnet Alt hvad der er skrevet i politiske Vers. Disse Partier ville vistnok kunne beriges og i enkelte Punkter vel ogsaa berigtiges af dem, som have Leilighed til at gjennemgaae store Haandskriftsamlinger. Jeg giver, hvad jeg efter de indskrænkede Hjelpemidler er i Stand til at give. Jeg selv vilde have kunnet berige den følgende Fortegnelse med flere Værker, hvis jeg uden videre havde villet følge Haandskriftcatalogernes Udsagn, at dette eller hiint Skrift er forfattet i politiske Vers; men jeg er ved Erfaring bleven altfor meget overbeviist om det Vage i dette Udtryk hos ældre Lærde, til at jeg har turdet stole paa Rigtigheden af saadanne Angivelser. Jeg har derfor fulgt den Regel, ikke at anføre som politisk noget Skrift, hvorom jeg ikke vidste med Sikkerhed, at det hørte herhid. Saa godt som alle de trykte Helleniske Skrifter har jeg været saa heldig at overkomme og kunne eftersee; af de utrykte har jeg seet enkelte Brudstykker, af hvilke jeg har kunnet bedømme, i hvad Versemaal de ere skrevne; enkelte, hvorom jeg har Tvivl, anføres i det Følgende med mindre Tryk, og i samme Form vil jeg ogsaa tilføie adskillige berigtigende Notitser. Alle de i den første Deel anførte Skrifter ere forfattede i det Helleniske Sprog med Undtagelse af de faa, hvorom det Modsatte udtrykkeligen er bemærket; de i Anhanget nævnede Digte ere paa et Par nær alle skrevne i det Romaiske Sprog.

Kosmas fra Jerusalem, med Tilnavn **Melodos**, levede i det 8de Aarhundrede og var en Ven af Joannes fra Damaskos. Ham tillægger Lambecius den **Forklaring af Davids Psalmer** i politiske Vers, hvoraf trende Haandskrifter findes i Bibliotheket i Wien (cod. theol. LX No. 6 og CXCVII), og Fabricius bibl. Gr. X p. 218 (XI p. 181 Harl.) henfører dette Skrift til den samme Kosmas, dog, som det synes, med nogen Tvivl. Lambecius, som commentar. de bibl. Cæsarea lib. III p. 103 og IV p. 216 sq. giver Efterretning om og anfører nogle Brudstykker af disse Haandskrifter, angiver paa sidste Sted Titlen saaledes: *Ἔκφρασις ὡραιοτάτη εἰς τὸν θεῖον καὶ προφητικώτατον Δαυὶδ Κοσμᾶ ποιητοῦ;* efter *προοίμιον* følger Spørgsmaalet, hvad Psalterion er, og Svar, og derpaa Forklaringen af de enkelte Psalmer. Dog er dette Skrift uden Tvivl langt fra at være saa gammelt, som det udgives for at være. Af et Navn, som er saa almindeligt, som Kosmas, hvilket Navn flere geistlige Skribenter have havt (s. Fabric. l. c.), tør man ikke slutte Noget med Hensyn til et Skrifts Alder. Kollarius benægter i sin Udgave af Lambecius's Catalog III p. 271 og IV p. 477 not. vistnok med Grund aldeles, at dette Skrift er af den omtalte Kosmas fra Jerusalem, saa meget mere som det ene Haandskrift (LX) mangler Titel og Begyndelse, og det andet (CXCVII) slet ikke har Tillæget **fra Jerusalem** til Navnet, men derimod efter *ποιητοῦ* de Ord: *ὡς οἶμαι Ἀπολιναρίου.*

Simeon med Tilnavn **Metaphrastes**, fordi han metaphraserede eller omarbeidede ældre Helgenlegender, født i Konstantinopel. Han beklædte flere høie Embeder (**Magister**, **Logothetes**), og brugtes ogsaa til vigtige Gesandtskaber. Han synes ikke at hare været Geistlig. Om hans Levetid

herske meget ulige Meninger. Leo Allatius de Simeonum scriptis p. 38 sqq. sætter ham i Begyndelsen af det 10de Aarhundrede; Andre mene, at han først har levet i det 11te Aarhundrede, og dette synes at være rimeligere, da man af adskillige Yttringer i Psellos's Lovtale over ham seer, at han ikke har levet meget tidligere end Psellos selv. Under hans Navn har Leo Allatius l. c. p. 132 sqq. udgivet tvende religiøse Digte i politiske Vers; begge disse findes ligeledes under hans Navn i Haandskrift i Bibliotheket i Wien; s. Lambec. III p. 149, V p. 44. Det første af disse Digte bestaaer af 48 Vers, hvoraf hvert andets Begyndelse følger Alphabetets Orden; det andet indeholder 24 alphabetiske Vers. De høre begge til de saakaldte *κατανυκτικὰ στιχηρά* eller kirkelige Sange ved Skriftemaal (hvorom s. du Cange Gloss. v. *καταν.*), og især i det første hersker megen Inderlighed.

Desuden haves under hans Navn i samme Versart et Synaxarion in crucifixionem Christi i Wiener Bibliotheket cod. theol. CCX. 1, hvoraf Titelen og Begyndelsen anføres af Lambec. lib. V p. 20; af Leo Allatius omtales dette Digt ikke. Om *Συναξάρια* s. Leo Allat. de libr. ecclesiasticis Græcor. dissert. 1 p. 91 sqq. (bagved Fabr. bibl. Gr. V p. 68 sqq. ed. 1) og du Cange u. d. O.

En Anonyms *στίχοι κατὰ ἀλφάβητον πολιτικοὶ κατανυκτικοὶ ἀπὸ ἐμπαθοῦς ψυχῆς εἰς τὸν Σωτῆρα* i 52 Vers, anføres her, fordi de baade i Indhold og Tone og tildeels ogsaa i Udtryk meget ligne Simeon Magisters Digte, og synes at høre til de ældste i denne Versart. I de første 48 Vers følge Begyndelsesbogstaverne af hvert andet Vers Alphabetets Orden. Digtet indeholder et sønderknust og angergivet Hjertes inderlige Bøn til Frelseren om ikke at forstøde Synderen, men være ham naadig. Det tilligemed Simeon Magisters Digte høre til de faa Helleniske Skrifter i politiske Vers, som have poetisk Værd. Det er udgivet efter et Pariser Haandskrift af Boissonade i Anecdota Græca Vol. IV p. 442 sqq.

Michael Psellos født i Konstantinopel af patricisk Familie, blomstrede i Midten af det 11te Aarhundrede, var Michael Dukas's Lærer, og blev fra Hofmand tilsidst Munk. (Jfr. Leonis Allatii de Psellis et eorum scriptis diatriba, Romæ 1634. 4, ogsaa bagved 5te Bind af 1ste Udgave af Fabr. bibl. Gr.). Blandt denne Polyhistors og Polygraphs Skrifter vedkomme os her:

1) Forklaring af Høisangen, *Ἑρμηνεία τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Μιχαήλου τοῦ Ψελλοῦ εἰς τὸ ᾆσμα τῶν ᾀσμάτων διὰ στίχων πολιτικῶν πρὸς τὸν βασιλέα Κύριον Νικηφόρον τὸν Βοτανειάτην*, oftere udgiven paa Latin efter Zinus's og Schottus's Oversættelse; den Græske Text er først udgiven af Meursius Lugd. Batav. 1617. 4. (Opp. T. VIII p. 290 sqq.) tilligemed Prokopios's og Andres Commentarer til Høisangen. Om Haandskrifterne s. Harl. i Fabr. bibl. Gr. X p. 54. Sinner omtaler i Catalog. codd. Mss. bibl. Bernensis p. 175 en Berner Codex fra det 16de Aarh., som er fuldstændigere end den, Meursius har benyttet.

2) **Tvende Digte om Psalmernes** Overskrifter, deres Composition og Brug samt deres Oversættelse ved de LXX Fortolkere, dedicerede til Keiser Konstantinos Monomachos, i Haandskrift i Wiener Bibl. s. Lambec. lib. V p. 238; jfr. Leo Allat. p. 58 Fabr.

3) **Om Dogmaet,** *Περὶ δόγματος πρὸς τὸν βασιλέα Κύριον Μιχαὴλ τὸν Δοῦκαν*, i 163 Vers, udg. af *Franc. Bosquet* tilligemed synopsis legum, Paris. 1632. 8 og gjentaget i *Meermani* novus thesaurus iuris civ. et canon. Hagæ Comit. 1751 fol. Vol. I p. 75 sqq. Om Haandskrifter s. Harl. l. c. I et Wiener Haandskrift siges det at være dediceret til Konst. Monomachos: Lambec. VI p. 163.

4) **Om de syv hellige Synoder,** *Εἰς τὰς ἁγίας ἑπτὰ συνόδους ἐπιγράμματα*, i 71 Vers, findes under **Joannes Psellos's** Navn i Baseler Udgaven af Theodoros Prodromos 1536. 8, men i tvende Wienske Codices tillægges det udtrykkelig Michael Psellos og angives at være dediceret til Konst. Monomachos: Lambec. V p. 239, VI p. 163.

5) **Udtog af Photios's Nomokanon,** *Εἰς τὴν Νομοκανόνου ὑπόθεσιν* eller *περὶ τῶν ἐν τῷ Νομοκανόνῳ*, 75 Vers, tillægges af Nogle en anden **Konstantinos** Psellos, (Leo Allat. p. 33), men er af vor Psellos, under hvis Navn det ogsaa findes i tvende Wienske Haandskrifter: s. Lambec. V p. 238 og VI p. 163. Det er udgivet af **Bosquet** bagved synopsis legum og thesaur. Meerm. I p. 77.

6) **Et Compendium af den Romerske Ret,** *Σύνοψις τῶν νόμων* eller *εἰς τοὺς νόμους* eller *σύνοψις ἐπίτομος τῶν νομικῶν κεφαλαίων*, bestaaer af 1406 Vers, hvoraf 55 (1072—1126) ere Senarier, de øvrige 1351 politiske. Ligesom Titelen angives forskjelligen i Haandskrifterne, saaledes variere disse ogsaa i den Keisers Navn, hvem Bogen er dediceret eller til hvis Brug den er skreven, idet nogle nævne Michael Dukas, andre Nikephoros (Botoniates), atter andre Alexios (Komnenos): jfr. Leo Allat. p. 31 sq., Lambec. VI p. 46. Om Haandskrifterne s. Fabr. og Harl. i Bibl. Græc. X p. 56 sq. Udgaver: *Franc. Bosquet* Paris 1632. 8. — Med Anmærkninger af Corn. a Sieben i *Meermani* thesaur. I p. 43 sqq. — *L. H. Teucher* Lips. 1789. 8, og samme Udgave blot med forandret Titelblad og Aarstallet 1796 i **Kuinoel's** auctores Græci minores Vol. II.

7) **Rhetorisk Compendium efter Hermogenes,** *Περὶ ῥητορικῆς*, til Keiseren (sandsynligviis hans Discipel Michael Dukas), bestaaer af 535 Vers: udgivet efter et Wiensk Haandskrift af **Walz** i Rhetores Græci Vol. III p. 687 sqq. Det er ikke nævnet af Leo Allatius.

8) **Et grammatisk Skrift,** *Στίχοι πολιτικοὶ πρὸς τὸν βασιλέα Κύριον Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον περὶ τῆς γραμματικῆς*, i 483 Vers, hvoraf den første Deel indtil V. 265 indeholder et grammatisk Compendium, i hvilket Forfatteren for det meste har fulgt Dionysios Thrax, der ogsaa citeres under Navnet *ὁ Τεχνικός* vs. 98 og 260. Den anden Deel fra V. 266 til Enden indeholder en Forklaring af sjeldne eller for den Tids Grækere vanskeligere Ord, ordnet nogenledes alphabetisk. Denne Deel af Værket (som ogsaa i flere Haandskrifter findes som et særskilt Skrift under Titelen: *στίχοι ἑρμηνεύοντες λέξεις* eller *περὶ ἀντιστοίχων*) har havt betydelig Auctoritet hos

de senere Grammatikere og Lexicographer, der hyppigen citere Vers deraf under Psellos's Navn f. Ex. Suidas, Grammatikeren i Matthæi lectiones Mosq. II p. 76 og især Forfatteren af det under Zonaras's Navn bekjendte Lexicon. Baade af hele Skriftet og af den anden Deel deraf haves endeel Haandskrifter (Leo Allat. p. 40 sq., Sinner catalog. bibl. Bern. p. 586, Bandini catalog. codd. Gr. bibl. Laurent. II p. 373, Tittmann prolegg. ad Zonaram, Bekker. Anecd. III p. 1169 not.). Hele Skriftet er udgivet under ovenfor i Begyndelsen anførte Titel efter 3 Parisiske Haandskrifter af **Boissonade** i Anecdota Græca Vol. III p. 200—228. Michael Dukas nævnes som den Keiser, til hvem dette Skrift er dediceret, i et Florentiner Haandskrift (Bandini l. c.), der ogsaa ellers betydeligen afviger i Titelen (jfr. nedenfor). — Noget over hundrede Vers af den anden Deel har **Tittmann** udgivet efter en meget beskadiget og maadelig Dresdner Codex, foran Zonaras's Lexicon p. CXIV, under den selvgjorte Titel: *περὶ ὀνομάτων;* dog indeholder dette Brudstykke to Vers, som ikke staae i Boissonades Udgave. Enkelte Vers findes under Overskriften: *Στίχοι τοῦ Ψελλοῦ πολιτικοί* i **Titze's** Udgave af den grammatiske farrago, som af ham er kaldt Moschopuli opuscula.

9) **Gaader**, *Αἰνίγματα πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ τὸν Δοῦκαν*: i det Haandskrift, som Leo Allatius havde, 41, i et Pariser Haandskrift derimod kun 18 Gaader i forskjellige Versarter. Kun de 3 første af dem, som det Parisiske Haandskrift indeholder, **Engelen**, **Maanen** og **Aaret**, tilsammen 21 Vers, ere i politisk Versemaal. De ere udgivne i Fabricii bibl. Gr. X p. 539 sq. (Vol. XI p. 699 Harl.) og i **Boissonade's** Anecd. Vol. III p. 429 sq.

10) **Tvende satiriske Digte til en indbildsk Munk**, *Στίχοι πρὸς ἀσκητὴν τινὰ γράψαντα πρὸς αὐτὸν μεθ' ὑπερηφανίας καὶ δοκοῦντα εἶναι τινὰ τῶν σοφῶν*, og, *Πρὸς τὸν αὐτὸν πολυπιπτικοὶ καὶ κονδικοί* (sic), i et Haandskrift i Wiener Bibl., hvorom s. Lambec. V p. 18. De ere ikke nævnede af Leo Allatius.

Om nogle andre Skrifter i politiske Vers, som i enkelte Haandskrifter bære hans Navn, jfr. Art. **Niketas Serr.** og **Theodoros Prodrom.** — "Pselli synopsis omnium doctrinarum versibus politicis" omtales efter Catalog. codd. Paris. af Harles til Fabr. bibl. Gr. VI p. 349 not., og af du Cange Index auctorum p. 29 bagved Gloss. Gr. nævnes blandt hans Kilder: "Σύνοψις διὰ στίχων πολιτικῶν περὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν etc. ad Michaelem Ducam, ex cod. regio 1837;" men de Brudstykker, han citerer deraf foran sit Glossarium og p. 1554, staae i det under No. 8 omtalte Skrift *περὶ γραμματικῆς*, og at denne Synopsis virkelig ikke er andet end Grammatiken under en mere pralende Titel, sees af de Vers, Bandini II p. 373 anfører af en Florentiner Codex XXVI. 6, foran hvilken samme pralende Titel findes. Muligen har denne Titel oprindeligen tilhørt et encyclopædisk Værk, hvori flere af de i det Foregaaende omtalte Skrifter vare forenede og hvoraf Grammatiken udgjorde Begyndelsen. (Man vogte sig iøvrigt for hermed at forvexle Psellos's *Διδασκαλία παντοδαπή*, der er et prosaisk Værk og findes udgivet, dog ikke ganske fuldstændigt, af Fabricius i 5te Bind af Bibl. Gr. bagved Leo Allatius's Afhandling de Psellis). — Desuden nævnes i Fabr. bibl. Gr. I p. 406 Harl. og af Andre Psellos's **Paraphrase af Iliaden i politiske Vers**; men dette er vistnok en Vildfarelse, opstaaet af, at de Par Ord, hvilke Leo Allatius p. 48 anfører som Begyndelsen deraf, ligne et politisk Vers; Leo Allatius siger udtrykkelig, at den er skreven *soluto sermone*,

ita tamen, ut singuli versus seorsim redditi sint, og der er vel ikke Grund til med **Bandini II p. 202** at antage, at den af Leo Allat. omtalte Paraphrase er forskjellig fra den, som under Psellos's Navn findes i det Florentinske og, som man seer af Villoisons **Prolegg. ad Homeri Iliad. p. XVI not.** og **p. XLII not.**, ogsaa i andre Bibliotheker. — Endnu et Par andre Skrifter af Psellos, efter Foregivende i politiske Vers, nævnes efter Manuscript-Cataloger af Harles til **Fabr. bibl. Gr. X p. 93 not.** Af disse er i al Fald det, som omtales paa følgende Maade: "**Oxon. in cod. Barocc. CXXXI versus politici, inc.** *Καιρὸς μὲν ὕπνου*" ikke i politiske Vers, men i Senarier, og maaskee heller ikke af Psellos, men af Niketas *τοῦ Σεῤῥῶν*, under hvis Navn det findes i et Pariser og et Dresdner Haandskrift (**Tittm. prolegg. ad. Zonar. p. XVI**), og er udgivet som dennes Skrift *περὶ γραμματικῆς* efter et Parisisk Haandskrift af Boissonade **Anecdota Vol. III p. 323 sqq.**

Niketas, først Biskop i Serræ i Makedonien (deraf *τοῦ Σεῤῥῶν*, Serrarum), siden Metropolit i Heraklea i Thrakien, levede omtrent 1080. At han ikke blot har sysselsat sig med Theologie, men ogsaa med Grammatik, er vist; men ikke saa vist er det, at de grammatiske Skrifter i politiske Vers, som tillægges ham i enkelte Haandskrifter, virkeligen tilhøre ham. Under hans Navn findes nemlig bagved et Dresdner Haandskrift af Zonaras's Lexicon **tre grammatiske Afhandlinger**, *Περὶ αὐθυποτάκτων, περὶ συντάξεως* og et tredie med den ubestemte Overskrift: *Τοῦ αὐτοῦ ἕτεροι στίχοι εἰς τὸ αὐτὸ πόνημα.* Begyndelsen af hvert er anført af Tittmann l. c. p. XVI. Af det første Skrift omtaler Bekker Anecd. Gr. III p. 1088 sq. tvende Haandskrifter, det ene i Paris, det andet i Vaticanets Bibl., af hvilke i al Fald det sidste bærer **Tzetzes's** Navn og har følgende Titel: *Τοῦ φιλοσοφωτάτου κυρίου Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου περὶ ῥημάτων αὐθυποτάκτων στίχοι πολιτικοί.* **Bekker** har l. c. p. 1090 udgivet de **17** første og **2** sidste Vers deraf. I en Cod. Medic. (XXVI. 12), som indeholder flere Stykker af forskjellige Forfattere, udgjør det **100** Vers og synes at være tillagt Psellos, da det følger efter andre Skrifter af ham med den rigtignok upaalidelige Overskrift: *Τοῦ αὐτοῦ στίχοι πολ.* etc.; i en anden Florentiner Codex (XXIV. 24) udgjør det **124** Vers og er anonymt. Det andet Skrift *Περὶ συντάξεως* bestaaer af **140** Vers og er i den ene Cod. Med. (XXVI. 14) paa samme Maade tillagt Psellos ved *τοῦ αὐτοῦ* og i den anden (XXIV. 25) anonymt; og det samme gjelder ligeledes om det tredie, der i Cod. Med. XXVI. 13 har Titelen *Περὶ τῶν διὰ τοῦ ῑα θηλυκῶν ὀνομάτων* og udgjør **35** Vers, i Cod. XXIV. 26 derimod **40** Vers: s. Bandini II p. 374.

Simeon, kaldet *ὁ νέος Θεόλογος* (til Adskillelse fra Gregorios Nazianzenos, der *κατ' ἐξοχὴν* kaldtes *ὁ Θεόλογος*), ogsaa undertiden **Metaphrastes**, Abbed for St. Mamas's Kloster i Konstantinopel, levede i Slutningen af det **11**te og Begyndelsen af det **12**te Aarhundrede under Alexios Komnenos. Han har iblandt Andet skrevet en Mængde (58) **Psalmer** (*θεῖοι ὕμνοι*) i forskjellige Versemaal, af hvilke Indholdet og Begyndelsen anføres af Leo Allatius **de Simeonum scriptis p. 161 sqq.** og efter ham af Fabricius **bibl. Gr. X p. 312 sqq.** (**XI p. 314 sqq. Harl.**). Af disse Hymner ere, saavidt man kan slutte af de af Allatius anførte Fragmenter, **34** skrevne i politiske Vers. Endeel af dem ere udgivne i Latinsk Oversættelse af **Jacob Pontanus** tilligemed flere andre Stykker **Ingolstadii 1603. 4.**

Nikolaos Grammatikos, Patriarch i Konstantinopel fra **1084** til **1111**. Ham tillægges et Skrift til Anastasios, Abbed for Klosteret paa Bjerget Sinai, **om hele Aarets Faste- og Festdage**, hvilket findes i det eftere udgivne Typicum eller den Græske Kirkes Ritualbog s. Leo Allat. de libris eccles. Græcor. Paris 1644. 4. diss. I p. 5 (ogsaa bagved Fabr. bibl. Gr. Vol. V ed. 1). Det citeres oftere af du Cange i Gloss., og et Haandskrift deraf findes i Wiener Bibliotheket med Overskriften: *Νικολάου Πατριάρχου ἁγίου ποίημα*: s. Lambec. VI p. 60. Fabricius bibl. Gr. X p. 291 (XI p. 285 Harl.) mener, at det er uvist, om Forfatteren er denne Nikol. Grammatikos eller en af de tre andre Konstantinopolitanske Patriarcher, som havde Navnet Nikolaos.

Philippos, en Munk *(Solitarius)* i Slutningen af det **11te** og Begyndelsen af det **12te** Aarh. har skrevet *Δίοπτρα* eller **Rettesnor for Troen og det christelige Liv, i fem Bøger** til Munken Kallinikos, i Form af en Samtale imellem Sjælen og Legemet. Flere Haandskrifter deraf i Wiener Bibl. omtaler Lambecius lib. V p. 34 sqq., hvor han giver endeel ikke uvigtige Notitser om Skriftet og enkelte Brudstykker deraf. Andre Brudstykker meddeler Martin Crusius i sin Turcogræcia p. **198** og **200** efter et Haandskrift, der af Gerlach var kjøbt i Konstantinopel; nogle andre Haandskrifter deraf nævner efter andre Manuscript-Cataloger Harles til Fabr. bibl. Gr. X p. 62 sq. Af et Brudstykke af Skriftet, som Leo Allatius anfører i sin Afh. de Psellis §. 78 p. 61 Fabr., sees, at det er skrevet i Aaret **1105**, hvorimod det efter en Beregning, som Lambecius l. c. p. 37 gjør efter et andet Sted i Skriftet, er forfattet i Aaret **1095**. Hele Værket er hidtil ikke udgivet paa Græsk, men efter et mutileret Haandskrift, hvori hele den første Bog manglede, har Jesuiten **Jacob Pontanus** oversat det paa Latin i Prosa og udgivet det med Noter af Jacob Gretser Ingolstadii 1604. 4., hvorefter det igjen er aftrykt i Maxima bibliotheca veterum patrum T. XXI p. 553 sqq.

Alexios Komnenos, Byzantinsk Keiser fra **1081** til **1118**. Ham tillægges et Digt i det **Romaiske Sprog: Formaninger til Spaneas**, der af Lambecius V p. 262 angives som udgivet af Christophorus Zanetus Venetiis s. a. under Titelen: *Διδασκαλία παραινετικὴ κυροῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τοῦ λεγομένου Σπανέα.* Du Cange Ind. auctt. p. 23, Fabr. bibl. Gr. X p. 474 = VII p. 728 sq. Harl. og Andre, som senere have nævnet denne Udgave, beraabe sig paa Lambecius's Auctoritet, men hverken Ebert eller Hoffmann eller Korais kjende den. Derimod anføre du Cange i sit Glossarium og Korais i *Ἄτακτα* især i **2det** B. mange betydelige Fragmenter af dette Digt efter et Parisisk Haandskrift, hvis versificerede Titel er: *Ἐξ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, τοῦ μακαρίτου κείνου || Λόγοι χρηστοὶ, βουλευτικοὶ, πάνυ ὡραιομένοι || Πρὸς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, Σπανέας τὸ ἐπίκλην.* I et Wiener Haandskrift lyder Titelen: *Γραφαὶ καὶ στίχοι διδαχῆς καὶ παραινέσεως λόγοι Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τοῦ μακαριωτάτου*: s. Lambec. V p. 262. Om iøvrigt just Alexios Komnenos den **1ste** eller overhovedet en af Keiserne af dette Navn er For-

fatter til Digtet, er et Spørgsmaal; imidlertid er dette Skrift vistnok et af de ældste i det Romaiske Sprog: jfr. Korais i *Προλεγόμενα* til *Ἄτακτα* 2det B. p. 12 sq.

Theodoros Prodromos (eller **Ptochoprodromos**) levede i det 12te Aarhundrede under de 3 første Komneners Regjering. Han gjaldt for en stor Philosoph og Digter, og var en frugtbar Skribent. At han, som det hedder i Litteraturhistorierne, har havt Tilnavnet **Kyros**, er en Vildfarelse, der har sin Oprindelse af, at der hyppigen foran hans Navn i Overskrifterne af hans Bøger staaer *κυρός*, hvilket (ligesom ellers *κύρης*, *κύρις*, *κύρ*) ikke er andet end en Romaisk Form eller Sammentrækning af *κύριος* Herre, ligesom domnus af dominus, og sættes ikke mere foran hans end foran andre bekjendte Skribenters eller anseete Mænds Navne. Om **Ptochoprodromos** ere Meningerne deelte, idet du Cange, Fabricius, Schöll, Boissonade (Anecd. IV p. 440), Bekker (Anecd. III p. 1137 not.), Korais i Fortalen til 1ste B. af *Ἄτακτα* o. A. ansee ham for den samme som Theodoros Prodromos, hvorimod iblandt Andre Iken i Eunomia 1ste B. S. 248 Not. og Petersen Gr. Litteraturh. S. 482 holde ham for yngre. Jeg slutter mig til den første Mening, ikke blot fordi Ptochoprodromos i eet af Haandskrifterne af hans Romaiske Digte har Fornavnet **Theodoros**, men og fordi de Byzantinske Grammatikere og Rhetorer iblandt de yngre Mønstre i Jambographien nævne **Ptochoprodromos** (s. 1ste Afdel. S. 19 Not.), hvorved ikke kan forstaaes nogen anden end den ved sine mange jambiske Digte bekjendte Theodoros Prodromos. **Ptochoprodromos** har han vel kaldt sig, da han var bleven Munk. At Theodoros Prodromos som Munk antog Navnet **Hilarion** (Fabr. bibl. Gr. VI p. 815 = VIII p. 137 Harl., Schöll III S. 81, Petersen S. 481), er en Paastand, som just grunder sig paa nogle Steder i **Ptochoprodromos**'s Digte, og falder, naar disse Forfattere ikke antages for identiske: og selv under Forudsætning af Identiteten er dette Munkenavn noget problematisk (s. Korais *Ἄτακτα* B. I p. 229, 307 og 330). Hvis de omtalte Navne end betegne forskjellige Forfattere, saa er dog Ptochoprodromos ubetydeligt yngre end Theodoros Prodromos, da hans Digte ere skrevne til Keiser Manuel Komnenos (1143—1180).

A. Af **Theodoros Prodromos**'s mange Skrifter vedkomme os her følgende:

1) **En billedlig Fremstilling af det menneskelige Liv**, *Εἰς εἰκονισμένον τὸν βίον* i 19 Vers, staaer i Baseler Udgaven af hans Smaadigte 1536 p. 211, i **Erard**'s Udg. Lips. 1598 p. 44 sq., og er aftrykt igjen i en correctere Skikkelse i Notices et extraits des Mss. T. VIII P. II p. 191 efter et Vaticansk Haandskrift (CCCV), der under Napoleon var indlemmet i det Keiserlige Bibliothek i Paris. I det samme Bind af Notices har la Porte-du-Theil ogsaa givet Underretning om følgende politiske Digte, som iblandt flere Skrifter af Theodoros Prodr. findes i samme Vaticanske Haandskrift:

2) **Fem Smaadigte i Anledning af Alexios's**, Panhypersebasten Nikephoros's Søns, **Bryllup**: *Ἐπὶ τῷ γάμῳ τοῦ υἱοῦ τοῦ Πανυπερσεβάστου κυροῦ Νικηφόρου, τοῦ Φορ-*

βηνοῦ, κυροῦ Ἀλεξίου. De fire af disse Digte bestaae hvert af **24** Vers, det femte kun af **22** Vers. **Du Theil** anfører p. **188** kun nogle Vers af **1**ste, **2**det og **5**te Epithalamium for at oplyse Alexios's Familie. Denne Alexios synes at have været en Søn af Nikephoros Katakalon og Maria Komnena, Keiser Alexios den **1**stes Datter.

3) **Politiske Dekastichen i Anledning af Keiser Joannes Komnenos's Indtog** i Konstantinopel efter Indtagelsen af **Kastamon** (i Aaret **1125**): *Εἰς τὴν ἐπὶ τῇ ἁλώσει τῆς Κασταμόνος ἐπινίκιον πρόοδον τοῦ Αὐτοκράτορος κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, δεκάστιχα πολιτικά* bestaaer af **29** Dekader eller **290** Vers; Forfatteren nævner sig selv i Begyndelsen af første Dekade og opregner derpaa Keiserens Seire i Europa og Asien. **Du Theil** angiver p. **190** blot Indholdet og bemærker tillige, at dette Stykke ogsaa findes i et Haandskrift i Pariserbibliotheket Nr. **2831** fol. **134** verso, men mutileret, da dette Haandskrift kun indeholder **108** Vers.

4) **Andre Dekastichen**, skrevne i samme Anledning i Staden Konstantinopels Navn og indeholdende en **Opfordring til Keiseren at sætte sig paa den Triumphvogn, Staden havde foræret ham:** *Τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀπὸ τῆς πόλεως δεκάστιχα παρακλητικὰ τῷ Αὐτοκράτορι, πρὸς τὸ καθίσαι ἐφ' ἅρματος.* Bestaaer af **10** Dekader eller **100** Vers.

5) **Hymner til Keiser Joannes Komnenos i Anledning af forskjellige Festdage:** *Ὕμνοι τῷ βασιλεῖ κυρῷ Ἰωάννῃ τῷ Κομνηνῷ ἐπὶ τῇ Χριστοῦ γεννήσει καὶ τῇ βαπτίσει,* sex Hymner, hver paa **24** Vers. Brudstykker deraf anføres af **du Theil p. 201 sq.** — Saavidt om det Vaticanske Haandskrifts Indhold efter **du Theil.**

6) **Et astronomisk Digt** til Prindsesse Irene, i Haandskrift i Bibl. i Wien med følgende Titel: *Στίχοι συντεθέντες παρὰ τοῦ Προδρόμου τῇ Σεβαστοκρατορίσσῃ κυρίᾳ Εἰρήνῃ*: s. **Lambec. VII p. 83**, der ogsaa anfører Begyndelsen deraf.

7) **Et grammatisk Skrift** i en Berner Codex, bagved Psellos's Digt om Grammatiken, med denne Titel: *Ἕτερα κυρίου Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου περὶ πνεύματος*: s. **Sinner catalog. bibl. Bernens. p. 612 sqq.** Det følger den alphabetiske Orden, nogle Stykker ere skrevne i Vers, andre i Prosa.

Desuden citeres **"Theodorus Prodromus in Lexico"** og **"Theodorus Prodr. de accentibus"** nogle Gange i **du Cange's Glossarium** efter Meursius's **glossar. Græcobarbarum.** At disse Skrifter ere i politiske Vers, sees af de Brudstykker, som anføres af Meursius, men om ikke begge disse Titler tilhøre eet og samme Skrift, saa synes dog det sidste, efter de af Meursius citerede Steder (s. Ex. p. 97, 388) at domme, snarere at indeholde en Forklaring af vanskeligere eller Romaiske Ord, og begge at ligne den anden Deel af Psellos's Grammatik eller Lexicon **schedographicum** (hvorom nedenfor).

B. Under **Ptochoprodromos's** Navn haves tvende Digte i det **Romaiske** Sprog, hvilke **du Cange** hyppigen har benyttet i sit Glossarium og **Korais** har udgivet efter tvende Parisiske Haandskrifter, der temmelig betydeligen afvige fra hinanden, i **1**ste Bind af *Ἄτακτα* **Paris 1828,** med en meget udførlig Commentar. Disse Digte ere:

1) *Στίχοι Θεοδώρου τοῦ Πτωχοπροδρόμου πρὸς τὸν βασιλέα κύριον Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν* (saaledes i det ene Haandskrift; i det andet findes blot det ene Ord *Πτωχοπρόδρομος*). Han skildrer deri i de stærkeste Udtryk med megen Detail sin store Fattigdom, og beder Keiseren om Understøttelse. Digtet bestaaer af 396 Vers, og i hvorvel det er forfattet i Vulgærsproget, ere dog de første 55 Vers, som udgjøre Indledningen, og de sidste 19, hvoraf Epilogen bestaaer, skrevne i det Helleniske Sprog, saaledes som det efter Korais's Bemærkning p. 226 endnu hyppigen skeer i Breve, at Overskriften og Slutningen have et Hellenisk Præg, men Midten er i Vulgærsproget: ἤγουν — lægger Korais til med Hensyn til vor Forfatter — *ἐκατασκεύασεν ἀνδριάντα πήλινον μὲ χρυσῆν κεφαλὴν καὶ πόδας χρυσοῦς*.

2) *Πτωχοπροδρόμου βιβλίον δεύτερον πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα, κατὰ ἡγουμένων*, efter Korais; paa samme Maade, dog med Undtagelse af Ordene *πρὸς τ. α. βασιλ.*, som han udelader, og af at han har *ἡγούμενον*, anfører ogsaa du Cange Titelen efter en Cod. reg., hvorimod det andet Haandskrift, som Korais har benyttet (hos du Cange cod. Pithoeanus) har til Overskrift: *Ἕτεροι στίχοι* [*τοῦ* du Cange] *Ἱλαρίωνος μοναχοῦ, τοῦ Πτωχοπροδρόμου, πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα κύριον μεγαλοπορφυρογέννητον τὸν Κομνηνόν* [*κύρ. Μανουὴλ τὸν πορφ. τὸν Κομν.* du Cange]. Digtet bestaaer af 655 Vers, og er ligeledes skrevet i det Romaiske Sprog, med Undtagelse af de 41 første og 36 sidste Vers samt enkelte Smaastykker hist og her inde i Digtet (f. Ex. 285—313), i hvilke der kun ere faa Romaiske Former. Det indeholder Klager over den Nød og Undertrykkelse, han, ligesom andre fattige Munke, maatte lide i Klosteret, imedens de mægtige Abbeder levede overdaadigt, og Bøn til Keiseren, at befrie ham fra hans geistlige Herrers Overmod og Tyrannie. Igjennem begge Digtene gaaer en vis Humor og Vittighed, som rigtignok hyppigen falder noget plat; de ere mærkelige ikke blot i sproglig Henseende som nogle af de ældste Levninger af den Romaiske Litteratur, vi have, men ogsaa fordi de give interessante Bidrag til Kundskab om hine Tiders Sæder og Livet i Klostrene.

Endnu maa nævnes: "Ænigmata seu dicta vulgaria cum eorum interpretatione, hoc titulo: *Ἐξήγησις διὰ στίχων πολιτικῶν εἰς τινὰ δημώδη αἰνίγματα· τινὲς μὲν λέγουσι τοῦ Ψελλοῦ, τινὲς δὲ τοῦ Πτωχοπροδρόμου, ὃ καὶ πέπεισμαι*: ex Joniis Michaelis Apostolii in cod. Reg. 2809 fol. 39" du Cange Index auctt. p. 34. Af Fragmenterne i du Cange's Glossarium (p. 1749, Append. p. 86, 153, 159) sees, at denne Forklaring er skreven i det Helleniske Sprog.

Joannes Tzetzes fra Konstantinopel, en meget lærd, men smagløs og pralesyg Grammatiker, omtrent i Midten af det 12te Aarhundrede (Chiliad. XI. 719 sq.). Af hans mange Skrifter høre herhid:

1) *Βίβλος ἱστορική*, en Samling af mythologiske, historiske og grammatiske Notitser, bekjendt under Navnet Chiliades, hvilket Navn dog ikke hidrører fra Forfatteren, men skyldes Nicolaus Gerbelius, der i den første Udgave har inddeelt Værket i 13 Chiliader. Tzetzes selv synes at

have kaldt sit Værk *Ἄλφα* (s. Begyndelsen af Jamberne bagved Chiliaderne), og har inddeelt det i tre *πίνακες* og hver af disse igjen i *ἱστορίαι*. Om denne Bogs Integritet og oprindelige Inddeling s. foruden **Fabr. bibl. Gr. X p. 253** 1ste Udg. og **Bandini catalog. cod. Gr. bibl. Laurent. T. II p. 636**, især Hamakers Recension af Kiesslings Udgave i **bibliotheca critica nova Vol. IV p. 372 sqq.** Bogen ender med disse Ord, som maaskee hidrøre fra Forfatteren selv: *Τέλος βίβλου ἱστορικῆς Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου, τῆς διὰ στίχων πολιτικῶν, Ἄλφα δὲ καλουμένης, ὧν στίχων πολιτικῶν τὸ ποσὸν μυριὰς μία καὶ δισχίλιοι ἑπτακόσιοι πεντήκοντα ἐννέα.* Efter dette Vidnesbyrd har altsaa Værket oprindeligen indeholdt **12759** Vers; men i Udgaverne findes **12674** eller, rettere sagt, kun **12661** Vers, da endnu i den nyeste Udgave tvende prosaiske Anmærkninger (efter **IV. 467** og **VI. 223**), der i de ældre Udgaver vare afdeelte som Vers, ere talte med som udgjørende **13** Vers. Der er altsaa tabt **98** Vers; en tydelig Lacune, som ogsaa er betegnet i Udgaverne, findes efter **VI. 844**, hvor en heel Historie er udfalden paa eet Vers nær: af **3** Vers (**IX. 663—65**) ere kun enkelte Ord levnede. Tzetzes har citeret mange Fragmenter af ældre Forfattere; af de poetiske Brudstykker ere de fleste anførte uforandrede i Originalens Metrum, og saaledes finder man en Mængde episke, elegiske, jambiske og lyriske Stykker indflettede; desuden har Tzetzes selv af og til indstrøet egne Jamber. Disse Stykker i andre Versarter udgjøre, hvis jeg har talt rigtigt, **624** Vers, og saaledes blive kun **12037** politiske Vers tilbage. — **Haandskrifter**: tvende i München, hvoraf det ene er det, efter hvilket **editio princeps** er aftrykket, begge beskrevne af Kiesling i Fortalen til hans Udgave; en Florentinercodex, omtalt af **Bandini l. c.**; men allervigtigst for disse Bøgers Kritik er det ypperlige Pariser Haandskrift, hvis mærkeligste Varianter Dübner har meddeelt i N. Rheinisches Museum für Philol. **IV** H. **1** S. **1** ff. — Ikke uvigtige **Scholier** til dette Skrift, hvilke for den største Deel vistnok ere af Tzetzes selv og tildeels ogsaa ere **skrevne i politiske Vers**, ere udgivne af Dübner **l. c.** og fuldstændigere af Cramer i **Anecdota Græca Vol. III p. 350 sqq.** — **Udgaver af Chiliaderne**: **Editio princeps** tilligemed Scholierne til Lykophron med **Pauli Lacisii Veronensis** Latinske Oversættelse og **Nicolai Gerbelii** Fortale, **Basileæ ex officina Joannis Oporini 1546 fol.** Et simpelt Aftryk deraf findes i *Jac. Lectii* **corpus poetar. Græcor. Colon. Allobr. 1614 fol. T. II p. 275 sqq.** Nyeste Udg. af **Th. Kiessling Lips. 1826. 8.**

2) **Homeriske Allegorier eller Metaphrase af Homer** til Keiserinde Irene, forhen kaldet Bertha, en Datter af Berengar af Sulzbach og gift med Manuel Komnenos. I **Chiliad. IX. 280 sqq.** siger han: *Ἐγὼ δ' εἰρήκειν τοῦτο || Ἀνθ' οὗ γράφων ἐξήγησιν Ὁμήρου τῇ Αὐγούστῃ || Ἔχουσαν καὶ μετάφρασιν ἠμαξευμένοις στίχοις*, og paa andre Steder i Chiliaderne alluderer han til dette Værk, eller, rettere sagt, til **2** Værker, hvoraf det ene er *Ἐξήγησις Ἰλιάδος* i **Prosa** (hvoraf Begyndelsen er udgiven efter et Leipziger Haandskrift af Hermann tilligemed Drako **Lips. 1812**), det andet en Metaphrasis i simple Vers, hvorved han vist ikke, som Fabricius (**bibl. Gr. I p. 293, X p. 251 ed. 1**) og Andre mene, har sigtet til sine **Antehomerica, Homerica** og **Posthomerica** (thi disse ere, som bekjendt, skrevne i heroiske Vers), men til et ganske andet Skrift, der endnu existerer i Haandskrift i forskjellige Bibliotheker (s. **Harl.** til **Fabr. bibl. Gr. I**

p. 404 og XI p. 215, 217 ɔ: 235, 237), og hvis Titel efter en Cod. Baroccianus af Küster til Suidas II p. 683 anføres saaledes: *Ὑπόθεσις τοῦ Ὁμήρου ἀλληγορηθεῖσα παρὰ Ἰωάννου γραμματικοῦ τοῦ Τζέτζου τῇ κραταιοτάτῃ Βασιλίσσῃ καὶ Ὁμηρικωτάτῃ κυρίᾳ Εἰρήνῃ τῇ ἐξ Ἀλαμανῶν;* Küster meddeler ogsaa Begyndelsen og et andet Brudstykke deraf. Tychsen, som har undersøgt et Haandskrift deraf i Escorial, siger (Bibliothek d. alt. Litt. u. Kunst St. 4 S. 6), at det er et vidtløftigt Værk, som han antager at udgjøre over 8000 Vers, og at det indeholder Forklaringer af de Homeriske Myther efter Sangenes Orden, samt at Forfatteren paa en smagløs Maade stræber at give de enkelte Myther en physisk eller moralsk Betydning; tillige tilføier han, at han ikke kan sige med Vished, om de 51 Vers, som **Fr. Morell** har bekjendtgjort "i jambisk eller politisk Versemaal" under Titelen Allegoriæ mythologicæ, physicæ et morales Paris. 1616. 8, ere tagne af dette Værk. Til at supplere og berigtige dette tjener, hvad La Porte-du-Theil beretter i Millins Magasin encyclopédique VIme année T. VI p. 29 sq., nemlig: "at de 3 Parisiske Haandskrifter, som indeholde dette Værk, differere betydeligen i Versenes Antal; i cod. 2644 er Antallet kun omtrent 5168, i cod. 2705 over 6000, i cod. 2707 er det 5800 Vers, og at de af Morell udgivne Allegoriæ mythologicæ ere i Jamber (Senarier) og have slet Intet tilfælles med den Homeriske Metaphrase eller Allegoriæ Homericæ," som dette Værk kaldes i Pariser-Bibliothekets Manuscriptcatalog. Det ene af de ovennævnede Pariser Haandskrifter cod. 2644, det samme, som er saa vigtigt til Chiliadernes Emendation, indeholder ogsaa Scholier til disse Allegoriæ Homericæ af Tzetzes selv. Disse **Scholier** ere efter denne og en Bodleiansk Codex udgivne af **Cramer** i Anecd. Gr. III p. 376 sqq., og ere for en Deel ogsaa i politiske Vers. Efter disse udgivne Scholier at dømme, omfatte Allegoriæ Homericæ hele Iliaden.

3) **En Epitome af Hermogenes's Rhetorik**, *Ἐπιτομὴ ῥητορικῆς*, et vidtløftigt Skrift, hvilket Gregorios Korinthios (Rhet. Gr. T. VII p. 1098 Walz) kalder *φλυαροστιχίδια*. Brudstykker deraf findes efter en Leydensk Codex i flere af Ruhnkens Skrifter; ligeledes har **Näke** givet en Prøve deraf efter et Dresdensk Haandskrift i sin Udgave af Choerilos's Fragmenter p. 189 og 271 sqq.; efter samme Codex har **Walz** optaget 499 Vers af denne Epitome i sine Rhetores Græci Vol. III p. 670 sqq.

Forskjellig derfra er en *Ἐπιτομὴ ῥητορικῆς*, som er bevaret i et Wiensk Haandskrift og der tilskrives Tzetzes; men den er meget kortere end Tzetzes's Epitome og Indholdet er fremsat med andre Ord, skjøndt Forfatteren oftere beraaber sig paa Tzetzes. Denne Epitome, hvori der findes flere prosaiske Stykker blandede imellem Versene, er udgiven heel af **Walz** Rhetores Græci Vol. III p. 617—669.

4) **Metrik**, *Περὶ μέτρων*, udgiven efter 4 Haandskrifter af **Cramer** i Anecdota Græca Vol. III p. 302—333, hvor Overskriften lyder saaledes: *Ἰωάννου γραμματικοῦ τοῦ Τζέτζου διδασκαλία σαφεστάτη περὶ τῶν ἐν τοῖς στίχοις μέτρων ἁπάντων· διὰ στίχων πολιτικῶν· τὰ δὲ προοίμια μόνα συντέθειται διὰ στίχων ἡρωϊκῶν ὁμοίως καὶ ὁ ἐπίλογος.* (Om Haandskrifterne jfr. Harl. til Fabr. bibl. Gr. XI p. 241). Indledningen, hvori han begræder sin Broder

Isaaks Død og lover at ville sætte ham et evigt Mindesmærke ved et Digt over ham i forskjellige Versemaal, bestaaer af **62** heroiske Vers. Derpaa følger det metriske Compendium i **867** politiske Vers; Epilogen bestaaer af **7** Hexametre. I de faa Scholier til dette Skrift, hvilke vel skrive sig fra Tzetzes selv, findes adskillige interessante Fragmenter fornemmelig af Hipponax og Kritias fra Chios.

Om et andet ham af Nogle tillagt grammatisk Skrift er talt ovenfor under Niketas Serr. — Tychsen l. c. p. 6 nævner et Skrift af ham de Belisario i cod. Reg. Paris. 3025, hvorom der ikke findes Andet i Catalog. Mss. bibl. Reg. T. II p. 398 end: "Joannis Tzetzæ versus politici de Belisario." Ligeledes nævner Tychsen efter Lambec. VII p. 63 hans Expositio Isagoges seu libri de quinque vocibus, Porphyrii, *versibus politicis*; ogsaa La Porte-du-Theil l. c. p. 28 og Harl. til Fabr. bibl. Gr. XI p. 216 have omtalt dette Digt som politisk: men af Begyndelsen af denne expositio, som Lambec. har anført l. c., sees, at den ikke er i politiske Vers, men i Jamber. Om andre ikke udgivne Skrifter af Tzetzes i Pariser Bibliotheket, der foregives at være skrevne i politiske Vers s. Fabr. bibl. Gr. X p. 255 (XI p. 220 o. 240 Harl.). Blandt disse nævnes lamentatio de imperatore occiso, og i Catalog. codd. Mss. bibl. Reg. T. II p. 333 cod. 2644 anføres: "Monodia de Imperatore occiso versibus politicis;" men dersom dette Digt er det samme som *μονωδία δραματικὴ ἐπὶ θανόντι τῷ βασίλεως υἱῷ τῷ δεσπότῃ κυρίῳ* Ἰωάννῃ Τζέτζου, hvilket beskrives af Kollarius i Supplem. ad Lamb. lib. I p. 706, da er det skrevet i Jamber.

Konstantinos Manasses levede under Manuel Komnenos's Regjering, som man seer af hans historiske Compendium vs. 2546 sqq. Hans Skrifter ere:

1) **Historisk Compendium**, *Σύνοψις ἱστορικὴ* eller *χρονικὴ* til Irene, Sebastokratoren Andronikos Komnenos's, Manuels Broders Gemalinde. Denne Krønike bestaaer (i Bekkers Udgave) af **6733** Vers, og gaaer fra Verdens Skabelse indtil Alexios Komnenos's Thronbestigelse. Om Haandskrifterne s. Fabr. bibl. Gr. VI p. 157 (VII p. 469 Harl.); jfr. Sinner catalog. Mss. bibl. Bernens. p. 353, 356. — **Udgaver**: Først i Latinsk Oversættelse af **Joannes Leunclavius** Basil. **1573**. 8; derefter paa Græsk efter en cod. bibl. Palatinæ af **J. Meursius** Lugd. Bat. **1616**. **4** (ogsaa i Florentiner Udgaven af Meursii opera T. VII p. 350 sqq.); af **C. A. Fabrotus** i Corpus Byz. Paris. 1655 fol. og Venet. 1729 fol. Fabrotus har ikke gjort Andet end ladet aftrykke Meursius's Text og dertil føiet Varianter af **3** Codices. Disse Varianter ere benyttede til Textens Forbedring i **Immanuel Bekkers** Udgave (som hører til det nye Corpus scriptorum historiæ Byz.) Bonnæ 1837.

2) **Oppianos's Levnet**, *Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ γένος Ὀππιανοῦ διὰ στίχων πολιτικῶν ἐμμέτρων*: saaledes lyder Titelen i *Belin de Ballu*'s Udgave af Oppian, Prolegomena p. XI, hvor denne Biographie af Oppian, som bestaaer af **52** Vers, er udgivet efter en Pariser Codex.

3) **En Roman om Aristandros og Kallithea** i **9** Bøger, hvoraf man kun har tilbage et Udtog i Makarios Chrysokephalos's *Ῥοδωνιά*, under Titelen: *Ἐκ τῶν ἐρωτικῶν ἐννέα λόγων τοῦ σοφοῦ Μανασσῆ τῶν κατὰ Ἀρίστανδρον καὶ Καλλιθέαν*: hvilket Udtog dog ikke giver

Noget af selve Fortællingen, men er kun en Samling af Sententser uden indbyrdes Sammenhæng; derfor er ofte det første eller sidste Vers af de enkelte Stykker ufuldstændigt. Denne Samling af Sententser udgjør tilsammen **612** Vers og er bevaret i et Venetiansk Haandskrift, hvorom **Villoison** først har givet Underretning i sine Anecdota II p. 75 sq. Efter en Afskrift af samme Codex har **Boissonade** udgivet denne Chrestomathie tilligemed Niketas Eugenianos Paris. 1819. 8 Vol. I p. 322 sqq.

Hos Ebert Bibliogr. Lex. No. 5209 finder jeg anført: Corippus de laudibus Justini minoris libr. IV, Th. Demsterus recensuit etc. acc. *Const. Manassis* carmen politicum in Justinum minorem Imp. Græce cum versione F. Morelli. Paris. 1610. 8. Jeg har forgjeves søgt dette Skrift paa vore Bibliotheker, og maa overlade til Andre at afgjøre, om det er forskjelligt fra hvad der findes om Justin II i Manasses's Krønike vs. 3297 sqq. Bekker.

Lukas Chrysoberges, Patriarch i Konstantinopel fra **1148** til **1166**. Af ham findes iblandt Haandskrifterne i Bibliotheket i Wien et diætetisk Skrift med Hensyn til hele Aarets Fest- og Fastedage, forfattet efter en Dames Anmodning, før han blev Patriarch, med følgende Titel: *Τοῦ μακαριωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ τοῦ Χρυσοβέργου περὶ διαίτης κοσμίας* (v. *κοσμίων*) *τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, ἐξ αἰτήσεως τινὸς γυναικὸς προσγενοῦς αὐτοῦ· ταῦτα δὲ ἐξέθετο πρὸ τοῦ εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνελθεῖν.* Titelen og Begyndelsen anføres af Lambec. VIII p. 460.

Af en **anonym** Forfatter har man en **Ordbog**, til Brug ved den elementære grammatiske **Analysering** (*σχέδος*, *σχεδογραφία*, hvorom jfr. **Wilken** rerum ab Alexio gestarum lib. IV, Heidelb. **1811** p. 487), maaskee endog med Hensyn til et bestemt Thema, der i Trivialskolen skulde analyseres. **Boissonade**, som har udgivet dette Skrift i Anecd. Gr. Vol. IV p. **366—412** efter en Pariser af du Cange i Gloss. ofte benyttet Codex, har kaldt det *Λεξικὸν σχεδογραφικόν*, men anfører i en Note Haandskriftets fuldstændige Overskrift paa samme Maade som du Cange Index auctt. p. 37, saaledes: *Ἀρχὴ σὺν θεῷ τοῦ λεξικοῦ καὶ τῶν ἀντιστοίχων τοῦ πρώτου σχέδους εἰς μέτρον στίχων πολιτικῶν, εἰς νόησιν γραμμάτων καὶ τέχνης ἀντιστοίχων καὶ νόησιν λέξεων.* Det bestaaer af **907** Vers, og er et alphabetisk ordnet Glossarium, der indeholder mange Glosser fra Middelalderen. Ordene blive ikke alle forklarede og flere anføres blot for Orthographiens Skyld, naar der efter Udtalen kunde være Tvivl om, med hvilke Vocaler de skulde skrives. **Boissonade** troer, at Forfatteren har levet paa Anna Komnena's Tid, fordi der vs. **55** findes *ἄνασσα Ἄννα, σκόπει*, og vs. **185** Talen henvendes til en Angelos Komnenos, der vs. **188** hædres med Prædicatet *θεῖος*. Men af Byzantinske Prindsesser med Navnet Anna vare der flere end Alexios den Førstes lærde Datter, der vel neppe har havt en saa barbarisk Lærer, som Forfatteren viser sig at være; af Navnet Angelos Komnenos skulde man snarere formode, at Forfatteren har levet i Slutningen end i Begyndelsen af det **12**te Aarhundrede. Skriftet viser, hvorledes det Helleniske Sprog var udartet selv i Skolen; det er forfattet i et meget maadeligt Sprog med mange Romaiske Former og Ord f. Ex. *ἄς*, *νά* ofte; **176** *ἔξη* ist. *ἔξ* (jfr. Ptochopr. II. **242**); **404** *κόπτειν* ist. *λαλεῖν* og *πρὸς ἐμένα* ist. *ἐμέ* (jfr. Korais Ἄτ. II p. **201** sq.); **160** *ὁ μέτρος* (jfr.

Korais l. c. p. 245); 381, 777 *ἡ τρίχα* ist. *θρίξ*; 268 *τοῖς ῥητόροις*; 296, 748, 861 *ὁ κόλακας, ῥύακας*; 391, 408, 428, 480 og a. St. *ποτῆριν* ist. *—ριον* og lignende Endelser; ogsaa Accenten paa usædvanligt Sted f. Ex. 291, 835, 842 *δενδροῦ, δενδρόν*; 601 *ὁδοίπορος*; 625 *περιστέρα* (paa alle disse Steder er Accentens Plads nødvendig). Forfatteren er desuden en høist maadelig Versemager og bruger en Mængde Flikord, hvor de slet ikke passe.

Joannes fra Damaskos med Tilnavn Mesue, en Syrisk Læge, levede i Slutningen af det 12te eller Begyndelsen af det 13de Aarh. Flere af hans Skrifter bleve oversatte af det Arabiske paa Græsk og Latin. Ham eller hans Oversætter tilhøre vel de 15 politiske Vers af et alchymistisk Skrift, hvilke Fabricius bibl. Gr. Vol. XII p. 774 ed. 1 har udgivet efter en Afskrift af en Pariser Codex, han havde faaet af P. Winding, under Titel: *Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐκ τῆς διόπτρας.*

Germanos, Patriarch i Konstantinopel (Nicæa) fra 1226 til 1240. Af ham nævner Harl. til Fabr. bibl. Gr. XI p. 158 not. et Skrift: dioptra animi et carnis versibus politicis og andre Skrifter efter Parisiske Manuscriptcataloger, samt Hymner i en cod. Barocc. i Oxford. I Catalog. Mss. bibl. Paris. Vol. II p. 547 staaer: "Germani decimo tertio seculo Patriarchæ Const. de compunctione versus politici" ɔ: *στίχοι κατανυκτικοί.*

Arsenios, en Munk, har efter en Prindsesses eller Keiserindes Opfordring oversat den Persiske Philosoph Zanates's Geomantie paa Græsk i politiske Vers. Af dette Skrift findes tvende Haandskrifter i Wiener Bibliotheket s. Lambec. VII p. 260, 261; af den vidtløftige Overskrift, som tilligemed Begyndelsen anføres af Lambecius l. c., sees, at denne Oversættelse er forfattet i Aaret 1266. Kollarius mener i en Anmærkning i sin Udgave af Lambecius's Catalog p. 554, at dette Skrift er det samme som Astrampsychos's *ψαμμομαντεία*, hvoraf et Haandskrift findes i Pariserbibliotheket.

Manuel Holobolos, øverste Rhetor ved St. Sophia-Kirken, levede i den sidste Halvdeel af det 13de Aarhundrede under Michael Palæologos's Regjering. Om hans Liv og Lidelser s. Hase i Notices et extr. des Mss. T. IX P. II p. 139. Under Titelen: *Τοῦ ῥήτορος τῶν ῥητόρων κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Ὁλοβόλου στίχοι* har Boissonade efter 2 Parisiske Haandskrifter i Anecdota Gr. Vol. V p. 159—182 udgivet nitten Smaadigte af ham, af hvilke kun det sidste udgjør over 20 Vers; tilsammen udgjøre de 344 Vers. De ere skrevne i Anledning af forskjellige Festdage, og indeholde Ønsker og Complimenter til Keiser Michael, Medregenten Andronikos og det keiserlige Huus.

"Manuelis rhetoris versus politici XXV de vanitate omnium rerum huius vitæ, Oxon. in bibl. Bodl. cod. Barocc. CXXV" nævnes af Harles til Fabr. bibl. Gr. XI p. 669.

Til Begyndelsen af det 14de Aarhundrede maa vel henføres den meget interessante **Krønike om Frankernes Tog til Konstantinopel og deres Erobringer paa Morea:** *Χρονικὰ τῶν ἐν Ῥωμανίᾳ καὶ μάλιστα ἐν τῷ Μωρέᾳ πολέμων τῶν Φράγκων*, i 2 Bøger, skreven i det **Romaiske** Sprog af en ubekjendt Forfatter. Efter Schöll III S. 278 Not. bestaaer første Bog af 1189 Vers og angaaer fornemmelig Konstantinopels Erobring af Frankerne, anden Bog bestaaer af 7002 Vers og fortæller Morea's Historie fra dets Erobring 1205 ved Wilhelm af Champlitte og Gottfred af Ville-Harduin indtil Isabella af Ville-Harduins Regjering i de første Aar af det 14de Aarhundrede. Efter Fallmerayer Gesch. d. Halbinsel Morea II S. 153 ender den med Aaret 1281. Denne Krønike er den vigtigste Kilde til Grækenlands Historie i det 13de Aarh. og er først bleven benyttet som saadan af Fallmerayer, ligesom ogsaa Zinkeisen har erklæret at ville lægge den til Grund for sin Fortælling om Begivenhederne i det Frankiske Grækenland i det 13de Aarh. Fra Sprogets Side er den bleven flittigen benyttet af Meursius i Gloss. Græcobarb. under Titelen: de bello sacro og af du Cange under Titelen: de bellis Francorum in Morea. **Buchon** har i sin Krønikesamling udgivet den Græske Text af 1ste Bog af denne Krønike og en Fransk Oversættelse af begge Bøger under Titelen: Chronique de la conquête de Constantinople et de l'établissement des Français en Morée, Paris 1825. 8; den vil ogsaa blive optagen i den Bonnske Samling af Byzantinske Historieskrivere. Paa Universitetsbibliotheket i Kjøbenhavn findes et noget mutileret Haandskrift af denne Krønike.

Af en **ubenævnet Hofmand** (*ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων*, a supplicibus libellis) haves tre Digte, som indeholde smigrende **Lovtaler over den keiserlige Familie**, hvilke under Titel af *Στίχοι τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων εἰς τὸν κραταιὸν καὶ ἅγιον ἡμῶν αὐθέντην καὶ βασιλέα* ere udgivne efter et Pariser Haandskrift af Boissonade i Anecdota Gr. Vol. IV p. 446—449. Det første udgjør 24, det andet ligeledes 24, det tredie 12 Vers. Boissonade formoder ikke uden Grund, at de ere skrevne til Ære for Andronikos den Ældre og dennes Medregent Andronikos den Yngre (1283—1328).

Manuel Philes skal være født i Ephesos, men fik sin Dannelse i Konstantinopel, hvor han ogsaa synes at have tilbragt den største Deel af sit Liv. Han levede i Begyndelsen af det 14de Aarh. under Keiserne Andronikos den Ældre og Yngre. **Det eneste trykte** Digt af ham i politiske Vers er en Panegyricus over Keiseren: *Εἰς τὸν αὐτοκράτορα βασιλέα*, rimeligviis Andronikos den Ældre, hvori han i de mest smigrende Udtryk priser hans Viisdom, Veltalenhed, Tapperhed, Statsklogskab og Skjønhed. Digtet bestaaer af 100 Vers, og er udgivet af **G. Wernsdorf** i Samlingen af Philes's Digte, Lips. 1768. 8 p. 74 sqq. Ved Bogbinderens Skjødesløshed ere i Haandskriftet fra vs. 72 de sidste Bogstaver, undertiden hele Ord af hvert andet Vers bortskaarne.

Af Montfaucon i bibl. Coisl. p. 245 omtales en cod. 192 bibliothecæ Coisl., hvori: "Philæ versus monodici in Imperatorem Palæologum, qui nomen mutavit in

Antonium. Af den der anførte Begyndelse: *Τίς ἡ τοσαύτη σύγχυσις, τίς ἡ τοσαύτη ζάλη* sees, at dette Digt er i politiske Vers.

Blandt flere Feil i Schölls Artikel om Philes er ogsaa den, at han III S. 92 siger, at hans *Ἠθοποιΐα δραματική* er skrevet i politiske Vers og hans Panegyricus over Keiseren ikke i politiske Vers, men i jambiske Tetrametre. Just det sidste Digt er i politiske Vers, det første derimod i de sædvanlige qvantiterede Jamber eller Senarier.

Maximos Planudes, en lærd Munk i den første Halvdeel af det 14de Aarhundrede, har, skjøndt han taler med saa megen Foragt om de politiske Vers, dog ogsaa nedladt sig til at skrive i denne Versart. Under Titelen: *Μαξίμου τοῦ Πλανούδη στίχοι* har Boissonade i Anecdota Gr. Vol. III p. 461 sqq. udgivet nogle Smaadigte af ham af religiøst Indhold i forskjellige Versemaal, af hvilke Smaadigte de tre første ere i politiske Vers og udgjøre tilsammen 32 Vers.

Matthæos Blastares, en Munk, levede i den første Halvdeel af det 14de Aarhundrede. Af ham haves tvende Fortegnelser paa Embederne ved det Byzantinske Hof: *Ματθαίου Μονάχου περὶ τῶν ὀφφικίων τοῦ παλατίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἰατροῦ μονάχου ταυτὶ Ματθαίου θύτου;* den ene, som indeholder 22 Vers, opregner de geistlige, den anden, som udgjør 69 Vers, opregner de verdslige Hofembeder. De ere udgivne af Goar efter et Haandskrift i det Mazarinske Bibliothek, foran hans Udgave af Kodinos p. 8 og 38 sq. Jeg har anført Titelen saaledes, som den findes hos Goar, og hvorefter Forfatteren, foruden Munk og Præst, ogsaa kaldes Læge. Blastares nævnes vel som Jurist, men ikke som Læge. Anderledes lyder baade Forfatterens og Skriftets Titel i et Haandskrift, som du Cange omtaler i Index auctt. p. 55, nemlig: *Ματθαίου ἱερομονάχου τοῦ Βλαστάρεως αἱ τῆς βασιλείας τιμαὶ καὶ τὰ ὀφφίκια κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τάξιν ἔχουσιν οὕτως* Paa Feilen i Titelen *ἰατροῦ* hos Goar har allerede Lambecius gjort opmærksom VIII p. 469, og bemærket, at der i et Wiener Haandskrift staaer rigtigen *οἰκτροῦ* i Stedet derfor, samt at i det samme Haandskrift det andet Digt har 30 Vers flere end det trykte hos Goar. Begge Fortegnelser findes endnu i et andet Wiener Haandskrift, som omtales af Lambec. VI p. 43.

Georgios Lapithes fra Kypros levede i den første Halvdeel af det 14de Aarhundrede, og roses af Samtidige for sine mange Kundskaber og herlige Charakteer (s. Leo Allat. de Georgiis p. 342 sqq. ed. Paris. 1651; ogsaa i Fabr. bibl. Gr. X p. 665 sqq. = XII p. 42 Harl.). En ikke ringe Læsning røber hans Digt: *Στίχοι πολιτικοὶ αὐτοσχέδιοι εἰς κοινὴν ἀκοήν*, som efter et Parisisk Haandskrift er udgivet af Boissonade i Notices et extraits des Mss. de la bibl. du Roi T. XII P. II p. 3 sqq. Digtet bestaaer af 1491 Vers (Boissonade angiver urigtigen 1501), og indeholder moralske Leveregler for Livets forskjellige Forhold, i et ret godt Sprog med endeel Allusioner til profane og hellige Skrifter. I Haandskriftet findes hyppigen prosaiske Overskrifter over de enkelte Dele af Digtet; disse Overskrifter ere anførte i Noterne af

Boissonade, der har afdeelt Digtet paa en anden Maade, mere overeensstemmende med de forskjellige Gjenstande, som afhandles deri.

Perdikkas, Protonotarios i Ephesos, som skal have levet i det 14de Aarhundrede, har givet en **Beskrivelse af de hellige**, især de i Christi Historie navnkundige, **Steder i Jerusalem**, i 258 Vers. Dette Skrift er først udgivet uden Forfatterens Navn af *F. Morellus* bagved Epiphanii Monachi expositio thematum Dominicorum et memorabilium, quæ Hierosolymis sunt, Lutetiæ 1620. 4 efter en Vaticansk Codex, og siden under Titelen: *Περδίκου πρωτονοταρίου τῆς Ἐφέσου ἔκφρασις περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κυριακῶν θεμάτων* af **Leo Allatius** i *Σύμμικτα*, Colon. Agrip. 1653. 8, lib. prior. p. 65 sqq., paa ny aftrykt i det 23de Bind af den Venetianske Udgave af Corpus Byzant. I et Wiensk Haandskrift, som Lambecius beskriver lib. I p. 105, lyder Titelen: *Ἔκφρασις διὰ στίχων πρωτονοταρίου τῆς Ἐφέσου τοῦ Περδίκου περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κυριακῶν θαυμάτων καὶ θεαμάτων.*

Joannes, Oekonomos og Diakonos ved Kirken i Adrianopel, levede i den første Halvdeel af det 15de Aarhundrede. Han har skrevet en Lovtale over Keiser Joannes Palæologos II, der efter Opfordring af Pave Eugen den 4de kom til Italien for at virke til at bilægge Stridighederne imellem den orientalske og occidentalske Kirke. Dette meget svulstige Digt findes i en Florentinsk Codex, som beskrives af **Bandini** T. I p. 373 sqq. Bandini har l. c. ikke blot udførligen angivet Indholdet, men ogsaa ladet aftrykke hele Digtet, der bestaaer af 414 Vers, foruden en metrisk Titel paa 8 Vers.

Endnu staaer tilbage at omtale nogle Helleniske Skrifter i politiske Vers, hvis Forfatteres Levetid ikke vides.

Af **Basilios Megalomites** haves 43 Gaader, af hvilke den 3die, 4de, 21de, 29de og 39te ere i politiske Vers; de ere udgivne efter tvende Parisiske Haandskrifter af **Boissonade** i Anecdota Gr. III p. 438, 444, 446, 450 og udgjøre tilsammen 28 Vers. Den 21de Gaade bestaaer kun af 2 Vers, af hvilke det første seer ud som en Senarius, men vel snarere er et politisk Vers, i hvis første Hemistich mangle 3 Stavelser.

Et grammatisk Skrift af en **Anonym**, om Nomina's, Verbernes, Præpositionernes og Adverbiernes Syntaxis, til Brug for en fornem, men doven og letsindig Discipel, udgjør 1079 Vers. **Boissonade**, som har udgivet det efter to Parisiske Codices i Anecdota Gr. Vol. II p. 340—393, har givet det Overskriften: *Ἀνωνύμου στίχοι περὶ γραμματικῆς.* Foran staaer et Slags Dedication eller Fortale, bestaaende af 8 Senarier, hvilke ere talte med af Boissonade, og deraf kommer det, at Osann i N. Jahrb. f. Philologie IX. 3 S. 247 urigtigen har angivet, at

(10)

Skriftet bestaaer af 1087 politiske Vers. Forfatterens Læsning synes at have været temmelig indskrænket; de Skribenter, af hvilke han har taget sine Exempler, ere opregnede af Osann l. c.

En Anonyms politiske Vers om den hellige Liturgie i Haandskrift paa Pariser Bibliotheket, efter du Cange Index Auctt. p. 39; Brudstykker deraf ere citerede af du Cange i Glossariet.

En Anonyms Digt i Anledning af Julen: *Στίχοι πολιτικοὶ σχεδιασθέντες εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν* i et Wiensk Haandskrift s. Lambec. IV p. 205 sq., der ogsaa anfører Begyndelsen deraf.

En Anonyms alphabetiske Digt om Dommedag i en Wiensk Codex, der er skreven i Aaret 1431: Lambec. VII p. 246 jfr. p. 250.

"*Gyrardi* Acrostichis in Stauratium Sebastum ex cod. Reg. 2566" du Cange Index auctt. p. 27 og paa samme Maade i Catalog. codd. Mss. bibl. Reg. T. II p. 533; et Brudstykke deraf er citeret af du Cange Append. ad Gloss. p. 156.

Et grammatisk Skrift *περὶ τῶν ἑπτὰ φωνηέντων καὶ περὶ τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων* af Georgios Zegabenos (der dog maaskee har levet efter Konstantinopels Indtagelse) omtaler Leo Allatius de Georgiis p. 350 (Fabr. bibl. Gr. X p. 680 = XII p. 48 Harl.) og anfører et Brudstykke deraf; du Cange Index auctt. p. 49 nævner det iblandt de udgivne Skrifter.

Ridderromaner og andre Folkebøger i det Romaiske Sprog af ubekjendte Forfattere imellem det trettende og Begyndelsen af det sextende Aarhundrede:

Historien om Bertrand den Romer og Chrysatza, Kongen af Antiochiens Datter, med følgende Græske Titel: *Διήγησις ἐξαίρετος Βελθάνδρου τοῦ Ῥωμαίου, ὅς διὰ θλίψιν ἣν εἶχεν ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεξενώθη, ἔφυγεν, ἐκ τῆς γονικῆς του χώρας, καὶ πάλιν ἐπανέστρεψεν. Ἔλαβε δὲ Χρυσάντζα, θυγατέρα Ῥηγὸς τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, πλὴν κρυφίως πατρὸς καὶ μητρὸς αὐτῆς.* Denne Roman hører vistnok til de ældste, hvilket ogsaa er Korais's Mening *Ἄτακτα* II *Προλεγ.* p. 7, hvor flere Notitser findes om dette Digt. Brudstykker efter et Parisisk Haandskrift hos du Cange i Gloss. og Korais *Ἄτακτα* 1ste og 2det Bind.

Historien om den Latinske Ridder Lybistros's og Prindsessen af Armeniens, Rhodamne's Kjærlighed: saaledes anfører Fauriel i Indledningen til de Nygr. Folkesange p. LXIX W. Müllers Overs. Titelen paa denne Ridderroman, der synes at være fra det 14de Aarhundrede. Martin Crusius, som var i Besiddelse af et gammelt mutileret Haandskrift deraf med Tegninger (ikke Træsnit, som det hedder i Ikens Eunomia I S. 249), har givet Indholdet af denne Roman og nogle Brudstykker i Turcogræcia p. 489 sq.; jfr. ogsaa Fabr. bibl. Gr. VIII

p. 154 sqq. Harl. og Leake i Ikens Eunomia l. c. Meursius har benyttet dette Digt i sit Glossarium, og du Cange har meddeelt mange Fragmenter deraf efter et Parisisk Haandskrift.

Historien om Kallimachos's og Chrysorrhoe's Kjærlighed, hyppigen citeret efter Meursius af du Cange.

Historien om Flores og Blantseflore, den næsten i alle Europæiske Folks gamle Litteratur bekjendte Roman, hvoraf en Romaisk Bearbeidelse findes i Wiener Bibliotheket med følgende Titel: *Διήγησις ἐξαίρετος ἐρωτικὴ καὶ ξένη Φλωρίου τοῦ πανευτυχοῦς καὶ κόρης Πλαζία Φλώρης*: s. Lambec. V p. 264, hvor ogsaa Begyndelsen anføres. Sinner, som i Fortalen til sin Udgave af Couriers Longos p. XXXIV nævner denne Bearbeidelse af den Provenzalske Roman om Herr Flores og Dame Blanche-Fleur, citerer Fauriel disc. prél. p. XVII—XIX (i Indledningen til Müllers Overs. af Fauriels Nygr. Folkesange findes Intet derom).

Historien om Iberios eller Imperios, *Διήγησις ἐξαίρετος ἐρωτικὴ καὶ ξένη τοῦ Ἡμπερίου θαυμαστοῦ*, i et Wiensk Haandskrift: s. Lambec. V p. 262. Sinner l. c. nævner dette Digt som trykt, og siger, at det er flydt af en Provenzalsk Original, hvilket ogsaa bestyrkes ved Begyndelsen, der anføres af Lambecius l. c.

Et Brudstykke af et Græsk Digt om **Kong Arthus, Tristan, Lancelot** og **andre Riddere af det runde Bord og deres Bedrifter** har v. d. Hagen udgivet efter en Vaticansk Codex i Monumenta medii ævi, specimen I Vratisl. 1821. 8. Dette lille Skrift, som er udkommet som Universitetsprogram, har det ikke været mig muligt at overkomme; dersom Sproget i hele Digtet ligner de Par Vers, som anføres i den iøvrigt ubetydelige Recension af v. d. Hagens Skrift i Seebodes N. krit. Bibl. 1825 H. 1 S. 101 ff., da er det skrevet i et næsten Hellenisk Sprog, hvilket igjen vilde lade formode en lærdere Forfatter. Struve über die Romanen- und Novellen-Litteratur der Mittelgriechen S. 73 har angivet Indholdet af dette udgivne Brudstykke, hvilket han siger aabenbart er beslægtet med den gamle Franske Ridderbog le Roman de Gyron le courtois; ogsaa har han oversat Slutningen deraf. Jeg veed ikke, om dette Stykke er det samme som det Brudstykke af en Græsk Roman, der er udgivet som Anhang til: Tristran. Recueil de ce qui reste des poëmes relatifs à ses aventures par *F. Michel.* Londre et Paris 1836, 2 Voll., anført med Engelsk Titel: The poetical Romances of Tristan, in French, in Anglo-Norman and in Greek i Tidsskriftet das Ausland April 1836 S. 472, hvor tillige siges, at det Græske Brudstykke vel hører til den almindelige Sagnkreds om Arthus, dog ikke til Sagnet om Tristan og Isolt; dets Gjenstand er kun nogle af Arthus's Ridderes Eventyr.

Om Theseus's og Emilia's Bryllup, *Θησέος καὶ Ἐμηλίας γάμος*, en Roman i 12 Bøger, udgiven i Venedig 1529. 4 (efter Krebs Handb. d. philol. Bücherkunde I p. 548 i Aaret 1527). Du Cange, som bemærker, at dette Digt ogsaa haves i et Haandskrift i Pariser Bibliotheket, har anført mange Brudstykker deraf i sit Glossarium: efter disse Brudstykker at dømme

er en Deel af Digtet rimet; mange Italienske Ord forekomme i det. Er dette Digt det samme, som det, Sinner l. c. nævner under Titelen: "Theseis Boccacii Græce versa Cod. reg. Paris. 2898"?

Historien om den Trojanske Krig efter Dares, med følgende Titel: *Ἱστορικὴ ἐξήγησις πάντα καλῶς δηλοῦσα, || Τὰ τῶν Ἑλλήνων στράτευμα, καὶ τὰς Ἀρρίστου πράξεις || Παρὰ Τρωάδος ἐκ πάλαι καλῶς πολεμηθεῖσα. || Διήγησις Δαρίου* i Cod. Coisl. 344 s. Montfaucon bibl. Coisliniana p. 457. Det samme Digt indeholder vel det Haandskrift i Wiener Bibliotheket, som omtales af Lambecius V p. 264.

Om Apollonios i Tyros, Belisarios, Alexander den Store og nogle andre Romaner fra en senere Tid see nedenfor i Anhanget. En Fortælling om den Antiochiske Dexelerer Andronikos og hans Kone Athanasia i Cod Colb. 670 nævnes af du Cange Index auctt. p. 38 og efter ham af Struve l. c. S. 66; men af du Cange's Angivelse sees ikke, om denne Fortælling er en Roman eller en Legende, om den er i Prosa eller Vers.

Historien om Sultan Bajazids Krig med Tamerlan, omtalt af Korais *Ἄτακτα* 2det B. *Προλεγ.* p. 13 og benyttet af ham i dette Bind af *Ἄτακτα*.

Salomons Formaninger til hans Søn Rhoboam med Titelen: *Διδαχὴ Σολομῶντος περὶ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ Ῥοβοάμ*, i Haandskrift i Pariser Bibliotheket: du Cange Index Auctt. p. 32. Du Cange har oftere anført Brudstykker deraf i sit Glossarium, og efter disse at dømme ligner dette Digt endeel Alexios's Formaninger til Spaneas.

En Klagesang over Syndefaldet, *Στίχοι θρηνητικοὶ Ἀδὰμ καὶ Παραδείσου* "ex cod. Colberteo 5104" hos du Cange Index auctt. p. 39.

Historien om en brav og viis Oldings Liv og strenge Levemaade, *Βίος καὶ πολιτεία δοκιμωτάτου καὶ σοφωτάτου γέροντος*, i et Haandskrift i Wiener Bibliotheket: s. Lambec. V p. 261, der anfører Begyndelsen deraf.

Synaxarion eller kort Fortælling om en from Mand Gadaros, *Συναξάριον τοῦ τιμίου Γαδάρου*, i samme Haandskrift i Wien: s. Lambec. V p. 262.

To Apologer om Fuglene og de fiirføddede Dyr, hvoraf den første kaldes *Πουλολογος*, i samme Wienske Haandskrift: s. Lambec. V p. 261; den første, Apologen om Fuglene, findes ogsaa i Pariser Bibliotheket, efter du Cange Index auctt. p. 38.

Om Ræven og Ulven anføres af du Cange i Index auctt. p. 65 iblandt de udgivne Skrifter; undertiden citerer han i selve Glossariet: de mulo, lupo et vulpe, hvilket vel er det samme Digt. Det er rimet.

Om Valfarter (?), *περὶ τῆς ξενιτείας*, i et Haandskrift i Wiener Bibliotheket: s. Lambec. V p. 264, som anfører Begyndelsen.

Fortælling om den berømte Stad Venedig, *Διήγησις τῆς φουμιστῆς Βενετίας*, i samme Haandskrift i Wien: s. Lambec. V p. 262, hvor Begyndelsen anføres.

Fortællingen om Slaget ved Warna af et Øievidne nævner Fauriel i Indledningen til Folkesangene S. XVI Müller. Den er vel den samme som den, der omtales af Montfaucon bibl. Coisl. p. 429.

Anhang.

Om nogle Digte i politiske Vers efter Konstantinopels Indtagelse.

Georgios Sanginatikios (Sanginatios kalder du Cange ham), Romersk Consul og Comes Palatinus, i Midten af det 15de Aarhundrede. Et Skrift af ham om det menneskelige Legemes Dele til Pave Nicolaus den 5te, som du Cange ofte har benyttet i sit Glossarium, anfører han i Index auctt. p. 26 under følgende Titel: *Διὰ στίχων πολιτικῶν ἐν τῇ Ἑλληνίδι φωνῇ ὀνομασίαι τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου* ex cod. regio 1510. Schöll III S. 486 og Petersen S. 594 anføre et trykt Skrift af ham: *Ἑρμηνεία περὶ τῶν τοῦ σώματος μερῶν;* jeg veed ikke, om dette er det samme som den af du Cange benyttede Fortegnelse, eller en Commentar derover: jfr. Fabr. bibl. Gr. XII p. 135 Harl.

Michael Apostolios fra Konstantinopel kom omtrent i Midten af det 15de Aarhundrede som Landflygtig til Italien, hvor han nød Understøttelse af Cardinal Bessarion indtil dennes Død. Han døde i Armod paa Kreta. Hans "versus politici in laudem Batrachomyomachiæ Homericæ Mss. in bibl. Caroli de Montchal, archiepisc. Tolosani, teste Labbeo p. 193" anføres af Fabr. bibl. Gr. X p. 225 = XI p. 193 Harl.

En Fortegnelse paa de Konstantinopolitanske Patriarcher indtil Dionysios, den syttende Patriarch efter Stadens Indtagelse af Tyrkerne, i politiske Vers in cod. Colb. 3938, nævnes af du Cange Index auctt. p. 34, og er af og til benyttet i hans Glossarium.

De anførte 3 Skrifter ere vel skrevne i det Helleniske Sprog: alle de følgende derimod i det Romaiske.

Georgios Chumnos fra Kreta, opholdt sig i Konstantinopel, har skrevet en rimet bibelsk Historie fra Verdens Skabelse til Davids og Salomons Regiering: *Ἑρμηνεία ῥημάδα ἀπὸ τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἕως τῆς βασιλείας Δαβὶδ καὶ Σολο-*

μῶντος, hvoraf 2 Haandskrifter ere i Wiener Bibliotheket: s. Lambec. V p. 259; den omtales ogsaa af Leo Allatius de Georgiis p. 345 (Fabr. bibl. Gr. X p. 670 ed. I). Denne Forfatter synes at høre til Tiden efter Konstantinopels Indtagelse: jfr. Helladii status præsens ecclesiæ Græcæ p. 118, hvor han kaldes Georgius Humnus.

Joannes Glykas om **Livets Forfængelighed.** Dette Skrift, som synes at være rimet, er anført som **trykt** af du Cange Index Auctt. p. 51 og hyppigen benyttet af ham i Glossariet.

Joannes Pikatoros (Joannis Peccator kalder Helladius ham l. c.) fra Kreta, har skrevet et Digt om **Helvede**: *Ῥῆμα θρηνητικὸν εἰς τὸν πικρὸν καὶ ἀκόρεστον ᾅδην, ποίημα Ἰωάννου Πικατόρου ἐκ πόλεως Ῥιθύμνης;* det findes i et Haandskrift i Wiener Bibliotheket: s. Lambec. V p. 263; jfr. J. M. Langii introductio ad poesin Barbaro-Græcam p. 24.

Kyrillos fra Chios, en Munk, har skrevet **Betragtninger over Fader vor**, hvilke ere udkomne i Paris 1643 under denne Titel: *Ψυχωφελὲς Σαραντάρι, ἤγουν ἐξήγησις ψυχωφελὴς διὰ σαράντα στίχων εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν, ποιηθὲν παρὰ Κυρίλλου τοῦ Χίου ἱεροδιακόνου τοῦ καὶ τὸν μονήρη βίον ἀσπασμένου:* s. du Cange u. O. *Σαραντάρι*. Om dette Skrifts Form er talt ovenfor i 2den Afdeling S. 35.

Porphyrios, Metropolit i Nicæa, har forfattet *Περίοδος τοῦ Ἁγιωνύμου ὄρους τοῦ Ἄθωνος*, hvori foreskrives, i hvad Orden man skal besøge Klostrene paa Athos, og hvad man skal foretage sig paa hvert Sted. Dette Skrift, som bestaaer af 114 Vers, findes bagved Lægen Joannes Komnenos's Beskrivelse af Bjerget Athos og dets Klostre (*προσκυνητάριον τοῦ ἁγίου ὄρους τοῦ Ἄθωνος*), trykt i Klosteret Synagobi i Wallachiet 1701. 8 og igjen aftrykt bagved Montfaucons Palæographia Græca.

"Angelophori versus politici de Constantinopoli hoc titulo: *Στίχοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ἀγγελοφόρου* ex cod. Colb. 5104" nævnes af du Cange Index auctt. p. 24. Af de faa Fragmenter, du Cange anfører af dette Skrift i sit Glossarium (p. 1080, 1098, 1702), sees, at det ikke er skrevet i egentlige politiske Vers, men i accentuerede trochæiske akatalektiske Trimetre og Tetrametre. Ligeledes nævner du Cange iblandt sine trykte Kilder Index auctt. p. 57: "Nicolai Lucani Ilias Homeri et Ilii excidium versibus politicis Græcobarbaris ed. Venetiis an. 1526 ap. Stephanum Sabium; men af de i Glossariet anførte mange Fragmenter sees, at denne Oversættelse, der skal være trykt paa ny i Venedig 1603 og 1640. 4 (Villoison Prolegg. Hom. p. XLII not.; Harl. i Fabr. bibl. Gr. I p. 434), er forfattet i trochæiske akatalektiske Tetrametre.

Emmanuel Georgillas fra Rhodos levede i den sidste Halvdeel af det 15de Aarhundrede. Korais i Προλεγ. til Ἄτακτα II p. 2 sqq. omtaler 3 Digte af ham:

1) Τὸ θανατικὸν τῆς Ῥόδου, et Klagedigt i Anledning af den Pest, som hjemsøgte Øen Rhodos i Aaret 1498 og som bortrev næsten hans hele Familie. Dette Digt er rimet.

2) Θρῆνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἠιχμαλωτίσθη δὲ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἔτει ͵αυνγ΄, μηνὶ Μαΐῳ κθ΄, ἡμέρᾳ τρίτῃ, ὥρᾳ πρώτῃ τῆς ἡμέρας: Klage over det Byzantinske Riges Undergang og Opfordring til Europa's Fyrster og Paven, at forjage Tyrkerne fra Europa. Det er rimet, dog ikke heelt igjennem.

3) Historien om Belisarios, Ἱστορικὴ ἐξήγησις περὶ Βελισαρίου. Du Cange anfører Index auctt. p. 36 den fuldstændige Titel saaledes: Ἱστορικὴ ἐξήγησις περὶ Βελλισαρίου, Ὃν ἡ τύχη ὕψωσε καὶ τύφλανεν ὁ φθόνος, Ἐπὶ τῆς βασιλείας δὲ μεγάλου βασιλέως. Ἰουστινιανὸς ἐλέγετο καὶ μέγας αὐτοκράτωρ. Dette Digt er anonymt, men Korais tillægger Georgillas det paa Grund af, at der i Slutningen af det staae de samme 4 Vers, hvormed Klagesangen over Pesten ender og hvori Georgillas's Navn forekommer. Denne Grund er rigtignok noget svag, da denne Epilog kan være tilsat af en Anden; det er urimet, og efter Korais's egen Erklæring forskjelligt i Stilen fra Georgillas's andre Digte, hvoraf han slutter, at det er Georgillas's første Arbeide. Maaskee det snarere hører til de ældre Romaner.

Alle disse 3 Digte findes i Haandskrift paa Bibliotheket i Paris, og mange Brudstykker af dem ere meddeelte af du Cange i Glossariet og af Korais i 1ste og 2det Bind af Ἄτακτα. Et Haandskrift af Digtet om Konstantinopels Indtagelse findes ogsaa i St. Marcus Bibliotheket i Venedig (Villoison Anecdota Gr. II p. 30, som citerer p. 198 Catalogi); et Haandskrift af Historien om Belisarios i Bibliotheket i Wien omtales af Lambec. V p. 264. Om denne er forskjellig fra den ovenanførte, kan jeg ikke afgjøre; Titelen lyder i det Wienske Haandskrift: Διήγησις ὡραιοτάτη τοῦ θαυμαστοῦ ἀνδρὸς τοῦ λεγομένου Βελισαρίου, og Begyndelsen anføres af Lambecius.

Historien om Apollonios i Tyros, Διήγησις ὡραιοτάτη Ἀπολλωνίου τοῦ ἐν Τύρῳ ῥημάδα (rimet). Efter du Cange Index auctt. p. 46 er den udgiven i Venedig 1603; efter Fabricius (bibl. Gr. X p. 283 = XI p. 274 Harl.) er den trykt tvende Gange, nemlig 1600 og 1696. 8; Nyerup endelig (alm. Morskabslæsning S. 168) siger, at den er trykt i Venedig 1534. I den Venetianske Udgave kaldes Forfatteren Konstantinos, men at hans egentlige Navn er Gabriel Kontianos fra Kreta, er bekjendt og bevidnes ogsaa af Forfatteren selv i et Slutningsvers; s. Lambec. V p. 261, J. M. Lange introductio ad poesin Barbaro-Gr. p. 24. I Slutningen af Digtet angiver Forfatteren ligeledes selv, at det er skrevet i Aaret 1500 i Januar Maaned. Mere herom s. du Cange og Lange ll. cc. og Korais Ἄτακτα II Προλεγ.

p. 13 sq. Besynderligt er det, at Sinner i Fortalen til Couriers Longos p. XXXIV troer, at denne udgivne Romaiske Roman er fra det 11te Aarhundrede. Iøvrigt synes der virkelig at existere eller have existeret en ældre Græsk Bearbeidelse af dette Stof (jfr. Fabr. bibl. Gr. VI p. 821 = VIII p. 145 sq. Harl.). Du Cange anfører i Index Auctorum p. 36 iblandt *Inedita* ogsaa en historia Apollonii Tyrii ex cod. Colberteo med følgende Titel: *Μεταγλώττησμα ἀπὸ Λατινικῆς εἰς Ῥωμαΐκὴν. Διήγησις πολληπαθοῦς Ἀπολωνίου τοῦ Τύρου, Ἀφ' οὗ ἀνελήφθη ὁ Χριστὸς εἰς οὐρανοὺς ἐν δόξῃ, Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι [ἐ]δίδαξαν τὸν κόσμον* (Titelen bestaaer af 3 politiske Vers). Denne Historie er maaskee forskjellig fra den udgivne.

Et anonymt rimet Digt om den **Ulykke**, **hvoraf Øen Kreta blev hjemsøgt** ved et Jordskjelv i Aaret 1508, den 29de Mai, *Ἡ συμφορὰ τῆς Κρήτης, ἐν ᾗ γέγονε τοῦ μεγάλου σεισμοῦ*, i et Wiensk Haandskrift, hvoraf Lambec. V p. 264 anfører Titelen og Begyndelsen.

Demetrios Zenos (Dimitrios Zinos) fra Zante levede i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede. Hans Romaiske **Oversættelse af Homers Batrachomyomachie** er udgiven af **Martin Crusius** i Turcogræcia p. 373 sqq., derefter i *J. M. Langii* philologia Barbaro-Græca P. II og af **Ilgen** i hans Udgave af de Homeriske Hymner p. 121 sqq.; endelig af **Lechner** (*Βατραχομυομαχία μεταφρασμένη*) Ingolstadt 1837. 8 og af **Mullach** Berlin 1837. 8. Desuden har man af denne Forfatter en Roman: *Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών*, rimet, udgiven i Venedig 1529. 8 (s. M. Crusius l. c. p. 372).

Stephanos Sachlekes (Sachlikis) fra Kreta levede i det 16de Aarhundrede.

1) *Γραφαὶ καὶ στίχοι καὶ ἑρμηνεῖαι ἔτι καὶ ἀφηγήσεις κυροῦ Στεφάνου τοῦ Σαχλήκη*, hvori han skildrer, hvad han har lidt i Fængselet, beklager sig over sine Venners Troløshed og drager til Felts imod Skjøgerne i Kydonia paa Kreta, som havde forført ham og været Aarsag til hans Fængsling.

2) *Γραφαὶ καὶ στίχοι καὶ ἑρμηνεῖαι κυροῦ Στεφάνου τοῦ Σαχλήκη* af ganske andet Indhold end det foregaaende: Raad til hans Søn Francesci (*Φραντζεσκῆς*), at vogte sig for Skjøger, Tærningespil og Nattesværmen. Mere om begge Digtene, som ere rimede, skjøndt temmelig uregelmæssigen, findes hos Korais *Ἄτακτα* II *Προλεγ.* p. 8 sqq. Brudstykker af Digtene efter Haandskrifter paa Pariser Bibliotheket hos du Cange i Glossariet og Korais i 2det Bind af *Ἄτακτα*.

Vincenz Kornaro (*Βικέντιος Καρνάρος*) fra Sitia (Kytæon) paa Kreta, i den første Halvdeel af det 17de Aarhundrede, er Forfatter til den berømteste Nygræske Folkebog: Romanen **Erotokritos**: *Ποίημα ἐρωτικὸν λεγόμενον Ἐρωτόκριτος*, bestaaende af henved 10000 Vers. De to nyeste Udgaver af denne Roman ere udkomne i Venedig 1797. 8 og hos Glyki

f. St. 1813. 8. En Paraphrase af dette i den vanskelige Kretensiske Dialekt skrevne Digt er udkommen i Wien 1818 under Titelen: *Νέος Ἐρωτόκριτος παρὰ Διονυσίου Φωτεινοῦ.* Udførligere Oplysninger om Indholdet og betydelige Brudstykker deraf findes i Leakes researches in Greece og i Ikens Leukothea B. I S. 164 ff. og B. II S. 216 ff.

Susanna's Historie, *Ἱστορία τῆς Σωσάννης* af **Markos Depharana**, trykt i Venedig 1667; jfr. Ikens Leukothea B. I S. 200 f.

Georgios Chortakios eller Chortazi fra Kreta levede i det 16de eller 17de Aarhundrede, og er Forfatter til **Tragoedien Erophile** i 5 Acter med Prolog og Intermezzo'er (*Ἰντερμέδια*). Kun Dialogen og Mellemspillene ere i rimede politiske Vers; Choret taler i et kortere Versemaal. Det er vistnok en Efterligning af et Italiensk Drama. Indholdet og Prøver deraf findes efter Leake i Ikens Eunomia 1ste Bind S. 13 ff. En Udgave af denne Tragoedie, Venedig 1774, nævnes af Münnich i Oversigten over den Nygræske Litteratur bagved hans Nygræske Grammatik, Dresden og Leipzig 1826.
